

АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА

ТАРИХ КОДЫ: ҰЛТТЫҚ
ЖАДЫ МЕН ЖАҒАНДЫҚ
КӨЗҚАРАС

УДК 373
ББК 74.243.5

Рецензенты:

Мұқатаев О.О. педагог мастер, Қазақстан Республикасы «Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері;

Тарих коды: Ұлттық жады мен жаһандық көзқарас/құрастырған
Джумадилаева Рыскул Кубегеновна/ Түркістан облысы, 2025. – 183б.

ISBN 978-601-5002-49-3

Бұл авторлық бағдарлама ұлттық жадыны сақтап, жас ұрпақтың тарихи санасын қалыптастыруға және оны жаһандық көзқараспен ұштастыруға бағытталған. Бағдарламада ұлттық тарихтың негізгі кезеңдері, тарихи әділеттілік, мәдени мұра, қазақ тұлғаларының әлемдік өркениеттегі орны қарастырылады. Оқыту барысында дәстүрлі әдістер мен заманауи тәсілдер үйлесім тапқан, PISA форматындағы тапсырмалар қолданылған. Бағдарламаның мазмұны оқушылардың отансүйгіштік сезімін дамытуға, ұлттық бірегейлікті нығайтуға, шығармашылық ойлауын жетілдіруге және тарихи деректерді сын тұрғысынан талдауға ықпал етеді. Ол білім беру жүйесінде қолдануға практикалық тұрғыда тиімді және мектеп тәжірибесіне енгізуге ұсынылады.

УДК 373
ББК 74.243.5

«Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының 2025 жылғы «10» қыркүйектегі №1 хаттамасына сәйкес сараптау комиссиясының шешімімен баспаға ұсынылды

ISBN

978-601-5002-49-3

© ҚР «Өркениет» ҒӨО, 2025ж.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ÓRKENIET» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІКТІҢ БАСПАСЫНА ҰСЫНЫЛДЫ

Рецензент:

Рецензенттер: «Órkeniet» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері О.О. Мұқатаев

Құрастырған:

Түркістан облысының білім басқармасының Шардара ауданының білім бөлімінің «Қ.Аманжолов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің тарих пәні мұғалімі **Джумадиллаева Рыскул Кубегеновна**

© Қазақстан Республикасы «Órkeniet» ҚР ҒӘО, 2025ж.

Түсінік хат

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі жағдайында тарихи жадыны сақтау, оны ұрпақ санасына сіңіру – ұлттық қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі. «Тарих коды: Ұлттық жады мен жаһандық көзқарас» атты авторлық бағдарлама осындай маңыздылықты ескере отырып құрылып, оқушылардың тарихи санасын қалыптастыруға, ұлттық құндылықтарды терең ұғынуына, сонымен қатар жаһандық тарихи үдерістермен байланысын түсінуіне бағытталған. Бұл бағдарлама – Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында айтылған «ұлттық кодты сақтау» идеясын жүзеге асыру құралы. Бағдарлама оқушыларды тарихи оқиғаларды жан-жақты пайымдауға, оларды дербес түсінуге және осы арқылы тарихи сананы жаңғыртуға бейімдейді. Қазіргі жаһандану жағдайында ұлттық өзіндік болмысты жоғалтпау мәселесі өзекті болып отыр. Сондықтан бағдарлама аясында ұлттық жадыны жаңғырту, тарихи әділеттілікті қалпына келтіру, тарихи деректерді сыни тұрғыдан зерделеу, ұлттық тұлғалардың ролін ашу маңызды мақсат ретінде алынады. Бұл – жас ұрпақты елжандылыққа, азаматтық жауапкершілікке тәрбиелеудің сенімді тетігі.

Бағдарламаның ғылыми-әдістемелік деңгейі заманауи педагогикалық, тарихи-деректанулық және әдіснамалық тұрғыда негізделген. Бағдарлама құрылымында тарихи дерек пен зерттеулерге, отандық және шетелдік тарихшылардың еңбектеріне сүйене отырып, ғылыми пайымдаулар жасалған. Әдістемелік тәсілдер ретінде интербелсенді оқыту, жобалау әдісі, дебат элементтері, құндылықтарға бағдарланған тапсырмалар, PISA форматындағы мәселелер қолданылған. Әрбір сабақтың мазмұны білім алушының жасы мен таным деңгейіне сәйкес құрылып, әдістемелік жағынан нақты мақсаттармен, күтілетін нәтижелермен, сабақ сценарийлерімен және бағалау өлшемдерімен толықтырылған. Мұғалім үшін әдістемелік нұсқаулықтар, қосымша әдебиеттер тізімі, бағалау критерийлері, зерттеу сұрақтары мен тапсырмалары ұсынылған. Бағдарлама оқу үдерісіне енгізуге дайын, нақты құрылымға ие. Ғылыми тұрғыда бағдарлама тарихи антропология, тарихнама, мәдениеттану және әлеуметтану салаларымен тығыз байланыстырылып жазылған. Бұл – оны академиялық және оқу-әдістемелік құжат ретінде де бағалауға мүмкіндік береді.

Бағдарламаның жаңашылдығы оның мазмұндық құрылымында ғана емес, тәсілдемелік және құндылықтық бағыттарында да көрінеді. Біріншіден, бағдарлама дәстүрлі оқулық мазмұнын қайталамайды, керісінше оқушылардың өз бетімен зерттеуіне, салыстыруына, тарихи тұжырымдар жасауына бағытталған тапсырмалар жүйесімен ерекшеленеді. Екіншіден, ұлттық жадыны тек өткен тарих ретінде емес, бүгінгі күнмен сабақтастыра отырып, оның қоғамдық санадағы орнын тануға мүмкіндік береді. Мысалы, тарихи тұлғаларды дәріптеу формалары ретінде «Ұлт тағдыры және тарихи шешімдер», «Архив сөйлейді», «Тарихи симуляция» секілді шығармашылық жобалар ұсынылады. Үшіншіден, бағдарламада цифрлық ресурстарды қолдану, деректермен жұмыс істеу, инфографика жасау, тарихи карталар мен шежірелерді визуалды түрде ұсыну,

дереккөздердің әртүрлілігімен жұмыс жасау – оқушылардың зерттеушілік қабілетін дамытады. Бұл олардың ақпараттық сауаттылығын арттыруға да ықпал етеді. Бағдарламада дәстүрлі баяндау емес, тарихи мәселелерді шешу арқылы оқыту әдісі басым. Бұл тәсіл оқушының белсенді әрекетіне, өзінің көзқарасын дәлелдеуге үйретеді. Сонымен қатар ұлттық-рухани құндылықтардың қазіргі заманғы контекстпен байланысын орнату арқылы жастарды жаһандық өзгерістер жағдайында ұлттық мүддені қорғауға тәрбиелеу – жаңашылдықтың өзегі.

Педагогикалық орындылығы жағынан бағдарлама толық жүзеге асырылуға қабілетті. 34 сабақтан тұратын оқу-тақырыптық жоспар оқушылардың жас ерекшелігі мен оқу бағдарламасына сай жасалған. Сабақ тақырыптары логикалық тізбекпен құрылып, біртіндеп күрделеніп отырады. Сабақтарда ойын элементтері, тарихи инсценировкалар, карта талдаулары, заманауи деректермен салыстыру, тұлғалық бағыттағы тапсырмалар енгізілген. Бұл оқушылардың қызығушылығын арттырып, пәнге деген мотивацияны күшейтеді. Бағдарлама барысында сабақ түрлерінің әртүрлілігі (практикалық сабақтар, тарихи зерттеу, экскурсиялық сабақтар, шығармашылық зертханалар, дөңгелек үстелдер) педагогикалық процестің икемділігін қамтамасыз етеді. Мұғалімге арналған әдістемелік ұсынымдар, дескрипторлар мен бағалау шкалалары педагогикалық қызметті оңай ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Сондай-ақ бағдарламаның педагогикалық негізі – тұлғаға бағытталған, құндылықтар арқылы білім беру. Оқушы тек білім алып қана қоймай, өзіндік пікір қалыптастыруға, тарихи әділеттілікке, ел тағдырына деген азаматтық жауапкершілікке тәрбиеленеді.

Теориялық маңыздылығы бойынша бағдарлама тарихи сананы қалыптастырудың заманауи тәсілдеріне негізделген. Авторлық бағдарламада тарих ғылымының жаңашыл бағыттары: микротарих, деректану, менталитет тарихы, тарихи жады теориясы, дискурсивтік тарих, компаративистика – бәрі ескерілген. Бағдарлама философиялық-методологиялық негіз ретінде ұлттық идея, тарихи сана, болмыстық таным, өркениеттік көзқарас және құндылықтық парадигма ұғымдарын басшылыққа алады. Қазақстан тарихын дүниежүзілік тарих контекстінде зерделеу – оқушыны локалды және жаһандық деңгейдегі тарихи үдерістерді салыстыра талдауға бейімдейді. Сондай-ақ бағдарламаның теориялық базасында Э.Хобсбаум, П.Рико, Яссер Арафат, Эдвард Саид секілді ғалымдардың «тарихи жады», «мәдениет пен саясаттың тоғысуы», «өркениеттік қайшылықтар» теориялары ескерілген. Бұл – бағдарлама мазмұнына тереңдік беріп, оны ғылыми пайымға негіздейді. Оқушы тек факті жаттаумен шектелмей, тарихи логиканы, себеп-салдар байланыстарын, контексті ұғынуға үйренеді. Осы арқылы тарихи білімнің танымдық, тұлғалық, өркениеттік құндылығы арттырылады.

Практикалық маңыздылығы бағдарлама аясында әзірленген тапсырмалар мен жобаларда нақты көрініс тапқан. Мысалы, оқушылар «Менің отбасымның тарихы – ел тарихының бір бөлігі», «Мемориалды карта жасау», «Тарихи шешім: егер мен сол кезеңде өмір сүрсем...», «Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары», «Цифрлы мұрағат: менің зерттеуім» секілді жобалар арқылы тарихи оқиғаларды өзінің өмірімен байланыстыра білуге дағдыланады. Бұл – тарихты өмірлік тәжірибемен ұштастыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар бағдарлама

оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға да ықпал етеді: карта, статистика, кесте, тарихи фотосурет, архив құжаттарымен жұмыс істеу дағдылары қалыптасады. Бағдарламада зерттеу жүргізу, аргументтер келтіру, презентация жасау, эссе жазу сияқты дағдыларды дамытуға арналған тапсырмалар кеңінен қамтылған. Осы арқылы оқушылар жоғары оқу орындарына дайындық дағдыларын меңгереді, ғылыми жобаларға қатысу қабілеттері артады.

Бағдарламаны апробациялау 2024–2025 оқу жылында пилоттық негізде үш мектептің 8–9-сынып оқушылары арасында өткізілді. Апробация барысында оқу мақсаттарына жету деңгейі, оқушылардың пәнге қызығушылығы, сабаққа белсенді қатысуы, шығармашылық жобаларға тартылуы сияқты көрсеткіштер жүйелі түрде бақыланды. Әр тақырып бойынша оқушылардың кері байланысы, рефлексия парақтары, портфолио жұмыстары жинақталып, олар бойынша сапалық және сандық талдау жүргізілді. Мұғалімдермен бірлесіп жүргізілген фокус-топтар мен сауалнамалар негізінде бағдарламаға бірқатар түзетулер енгізілді. Мысалы, кей тақырыптардың күрделілігі жеңілдетіліп, бағалау жүйесі нақтыланды. Апробация қорытындысы бағдарлама мазмұнының білім беру жүйесіне интеграциялануға дайын екенін көрсетті. Қазіргі уақытта бағдарлама бірнеше мектепке ұсынылып, жергілікті оқу әдістемелік кабинеттерімен бірлесіп кең көлемде енгізу жоспарланып отыр.

Қорытындылай келе, «Тарих коды: Ұлттық жады мен жаһандық көзқарас» атты авторлық бағдарлама – тарихи білім берудің жаңа мазмұнын қалыптастыратын, оқушыны тарихи саналы тұлға ретінде дамытатын, ұлттық мұрат пен жаһандық көзқарасты ұштастыратын инновациялық құжат болып табылады. Бағдарлама қазіргі білім беру талаптарына толық сай келеді және педагогтер мен оқушылар үшін құнды ресурстық материал болып есептеледі.

Бағдарламаның мақсаттары

1. Оқушылардың ұлттық тарихи жадыны тану, сақтау және бағалау қабілетін дамыту.
2. Жаһандық тарихи үдерістерді ұлттық тарихпен байланыстыра талдай алуға үйрету.
3. Оқушылардың тарихи деректермен жұмыс істеу, дербес ой тұжырым жасау және дәлел келтіру біліктерін қалыптастыру.
4. Оқушылардың азаматтық ұстанымын, патриоттық сана-сезімін, тарихи әділеттілікке деген ұмтылысын қалыптастыру.
5. Отандық және әлемдік тарихи тұлғаларды, оқиғаларды салыстыра отырып, оқушылардың кеңістік-уақыттық көзқарасын дамыту.

Бағдарламаның міндеттері

- Ұлттық тарихи жады ұғымының мәнін ұғындыру, оның қоғам мен жеке тұлға өміріндегі орнын түсіндіру.
- Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар мен тарихи кезеңдерді жаһандық үдерістермен байланыстыру.
- Оқушыларды тарихи деректермен, карталармен, хроникалармен, фотоқұжаттармен жұмыс істеуге дағдыландыру.

- Тарихи мәселелерге қатысты көзқарас білдіру, тарихи эссе, пікірталас, презентациялар жасау біліктілігін дамыту.
- Жобалық-зерттеу жұмыстары арқылы оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын қалыптастыру.
- Тұлғалық және құндылықтық дамуға ықпал ететін тапсырмалар мен ситуациялық кейстер ұйымдастыру.
- Оқушылардың функционалдық сауаттылығын (мәліметті сараптау, салыстыру, қорытындылау, болжау) арттыру.

Күтілетін нәтижелер

№	Күтілетін нәтиже	Дескрипторлар/Тексеру тәсілдері
1	Ұлттық тарихи жадының мәнін түсіндіреді және оны қоғаммен байланыстыра біледі	Ашық сұрақтар, эссе, әңгіме құрастыру
2	Қазақстан тарихының маңызды кезеңдерін жаһандық оқиғалармен байланыстырады	Салыстырмалы талдау кестесі, карта жұмысы
3	Тарихи деректермен жұмыс істейді: интерпретация, контекст, салыстыру	Дереккөзге негізделген талдау, QR тапсырма
4	Тарихи тұлғалардың рөлін бағалай алады	Презентация, пікірталас, «Role Play»
5	Өз отбасылық немесе жергілікті тарихты зерттеу арқылы ұлттық жадымен байланыстырады	Зерттеу жобасы, портфолио, сұхбат қорытындысы
6	Оқиғаға байланысты балама шешім ұсына алады	«Егер мен сол кезде болсам...» симуляция
7	Тарихи әділеттілік, еркіндік, тәуелсіздік секілді құндылықтарды бағалайды	Рефлексия, эссе, дөңгелек үстелге қатысу
8	Ой қорытындысын дәлелмен нақтылап, аргументті пікір білдіреді	Пікірталас, эссе, дебат парағы
9	Цифрлы карта, инфографика, уақыт сызығын құрастырады	Padlet/Canva платформаларындағы жұмыстар
10	Тарихи мәселелерді шешу дағдылары дамиды	PISA форматындағы тапсырмалар, кейс-талдау

Бағалау және тексеру тәсілдері

Бағалау критериалды тәсілмен жүзеге асырылады. Әр тақырыпта:

- **Қалыптастырушы бағалау:** топтық жұмыс, жұптық талдау, жеке эссе, сұрақ-жауап арқылы.
- **Жиынтық бағалау:** жобалық жұмыс, зерттеу қорытындысы, дебат, презентация, тест, графикалық тапсырма арқылы.
- **Өзін-өзі бағалау және құрдастар бағалауы:** рефлексия, «Two stars – one wish», бағалау парақтары.

- **Цифрлық платформалар:** Google Forms, Kahoot, Padlet, Quizizz арқылы кері байланыс алу және тексеру.

Оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақ тақырыбы	Сағат саны	Сабақтың тақырыптары	
			теориялық	практикалық
1	Ұлттық жады дегеніміз не?	1	0,5	0,5
2	Тарихи жады және тарихи әділеттілік	1	0,5	0,5
3	Архив – ұмытылмас құжаттар қоймасы	1	0,5	0,5
4	Тарихи карталарда ұлттық жады	1	0,5	0,5
5	Халық шежіресі – ұлттың жадысы	1	0,5	0,5
6	Ұмытылған тұлғалар – қайта оралған есімдер	1	0,5	0,5
7	Ұлттық мейрамдар мен естелік күндер	1	0,5	0,5
8	Кеңестік кезеңдегі тарихи жады	1	0,5	0,5
9	Мәдени мұра және тарихи сана	1	0,5	0,5
10	Ұлттық киім – тарихтың белгісі	1	0,5	0,5
11	Ән мен күйдегі тарих	1	0,5	0,5
12	Этнографиялық зерттеулер мен деректер	1	0,5	0,5
13	«Алаш» идеясы және ұлттық жаңғыру	1	0,5	0,5
14	Қазақ хандарының тарихи рөлі	1	0,5	0,5
15	Ұлт-азаттық көтерілістер және тарихи сана	1	0,5	0,5
16	XX ғасырдағы ашаршылық: ұлт трагедиясы	1	0,5	0,5
17	Ұлы Отан соғысы және халық ерлігі	1	0,5	0,5
18	1986 жылғы Желтоқсан оқиғасы	1	0,5	0,5
19	«Рухани жаңғыру» және ұлттық жады	1	0,5	0,5
20	Қазақ тілі – ұлттық кодтың өзегі	1	0,5	0,5
21	Ұлттық эпос және жады	1	0,5	0,5
22	Кеңістік пен уақыттағы ұлттық жады	1	0,5	0,5
23	Қазақстан – көпұлтты ел: жады мен бейбітшілік	1	0,5	0,5
24	Тәуелсіздік жылнамасы	1	0,5	0,5
25	Ұлттық брендтер және жады	1	0,5	0,5

26	Музей – жадының мекені	1	0,5	0,5
27	Ескерткіштер – үнсіз тарихшылар	1	0,5	0,5
28	Миграция және ұжымдық жады	1	0,5	0,5
29	Тарихи фильмдер мен сериалдар	1	0,5	0,5
30	Қазақ диаспорасы: жады мен байланыс	1	0,5	0,5
31	Тарихи әділеттілік – ұлт бірлігіне жол	1	0,5	0,5
32	Менің отбасымның тарихы – ел тарихының бөлшегі	1	0,5	0,5
33	Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары	1	0,5	0,5
34	Тарихи код: Мен – Ұлт – Адамзат	1	0,5	0,5

Тұрақтылау (мазмұндық) бөлімі

№	Сабақ тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны	Күтілетін нәтижелер
1	Ұлттық жады дегеніміз не?	Ұлттық жады ұғымын түсіндіру, оның тарихи санадағы орнын анықтау	1 сағат	Ұлттық жады ұғымын сипаттайды, заманауи маңызын түсіндіреді
2	Тарихи жады және тарихи әділеттілік	Тарихи әділеттілік ұғымын зерттеу	1 сағат	Тарихи әділеттілікке қатысты нақты мысал келтіреді
3	Архив – ұмытылмас құжаттар қоймасы	Архив құжаттарымен жұмыс істеу білігін қалыптастыру	1 сағат	Архив материалдары негізінде тұжырым жасайды
4	Тарихи карталарда ұлттық жады	Картографиялық деректермен жұмыс жасау	1 сағат	Ұлттық жады элементтерін тарихи картадан таба алады
5	Халық шежіресі – ұлттың жадысы	Шежіре ұғымын түсіндіру, отбасы тарихымен байланыстыру	1 сағат	Отбасы шежіресін құру арқылы ұлттық жадымен байланыс орнатады
6	Ұмытылған тұлғалар – қайта оралған есімдер	Репрессияға ұшыраған қайраткерлердің рөлін анықтау	1 сағат	Тұлғалар жайлы зерттеп, көрнекі ақпаратпен таныстырады
7	Ұлттық мейрамдар мен естелік күндер	Ұлттық күндердің тарихи маңызын түсіну	1 сағат	Мерекелердің шығу тегін сипаттайды
8	Кеңестік кезеңдегі тарихи жады	Кеңестік идеологияның тарихи жадыға әсерін анықтау	1 сағат	Кеңестік саясат пен ұлттық жады арасындағы байланысты сипаттайды
9	Мәдени мұра және тарихи сана	Мәдени мұра нысандарын анықтау, құндылықтарын бағалау	1 сағат	Мәдени ескерткіштің тарихи маңызын сипаттайды

10	Ұлттық киім – тарихтың белгісі	Материалдық мәдениет элементтері арқылы тарихи жадыны сипаттау	1 сағат	Ұлттық киімдерден тарихи ақпарат оқиды
11	Ән мен күйдегі тарих	Музыкалық мұра арқылы ұлттық жадыны түсіндіру	1 сағат	Қазақ ән-күйлеріндегі тарихи мазмұнды сипаттайды
12	Этнографиялық зерттеулер мен деректер	Этнографиялық деректерді сараптау	1 сағат	Этнографиялық сипаттамалар арқылы ұлттық болмысты сипаттайды
13	«Алаш» идеясы және ұлттық жаңғыру	«Алаш» қозғалысының ұлттық санадағы орнын түсіну	1 сағат	«Алаш» қайраткерлерінің мұрасын таниды
14	Қазақ хандарының тарихи рөлі	Қазақ хандарының саяси шешімдері мен тарихи тұлғалық бейнесін анықтау	1 сағат	Белгілі бір ханның шешімін сипаттап, бағалайды
15	Ұлт-азаттық көтерілістер және тарихи сана	Көтерілістерді тарихи жады контекстінде қарастыру	1 сағат	Бір көтерілісті талдап, оның ұлттық санадағы орнын сипаттайды
16	XX ғасырдағы ашаршылық: ұлт трагедиясы	Ашаршылық туралы тарихи шындық пен бұрмалауларды салыстыру	1 сағат	Трагедияның тарихи жадыдағы орнына баға береді
17	Ұлы Отан соғысы және халық ерлігі	Ұлы Отан соғысының тарихи жадыда сақталу формаларын зерттеу	1 сағат	Соғыс туралы отбасы естеліктерін сипаттайды
18	1986 жылғы Желтоқсан оқиғасы	Желтоқсан оқиғасының тарихи, идеологиялық және мәдени мәнін түсіну	1 сағат	Оқиғаға қатысушылардың естеліктерін сараптайды
19	«Рухани жаңғыру» және ұлттық жады	Жаңа қоғамдық сананы қалыптастырудағы тарихи жады рөлі	1 сағат	«Рухани жаңғыру» идеясы арқылы ұлттық жадыны сипаттайды

20	Қазақ тілі – ұлттық кодтың өзегі	Тіл мен тарихи сана байланысын анықтау	1 сағат	Мәтін, мақал-мәтел, тарихи сөздермен жұмыс жасайды
21	Ұлттық эпос және жады	Эпикалық мұра арқылы тарихи болмысты түсіну	1 сағат	Эпостардан тарихи оқиғаларды талдайды
22	Кеңістік пен уақыттағы ұлттық жады	Хронология мен кеңістік түсініктерін қолдану	1 сағат	Хронологиялық карталар, оқиға ретін құрастырады
23	Қазақстан – көпұлтты ел: жады мен бейбітшілік	Этносаралық қатынастар тарихын зерттеу	1 сағат	Толеранттылық пен тарихи келісімнің мәнін сипаттайды
24	Тәуелсіздік жылнамасы	Егемендік кезеңіндегі тарихи оқиғаларды жүйелеу	1 сағат	1991 жылдан бергі маңызды даталарды сипаттайды
25	Ұлттық брендтер және жады	Ұлттық брендтерді тарихи сана құралы ретінде қарастыру	1 сағат	Қазақтың мәдени мұраларын брендтік тұрғыда таниды
26	Музей – жадының мекені	Музейлік экспозициялармен жұмыс жасау	1 сағат	Виртуалды немесе нақты музей шолуын талдайды
27	Ескерткіштер – үнсіз тарихшылар	Ескерткіштердің тарихи және мәдени мәнін түсіну	1 сағат	Белгілі бір ескерткіштің мәнін ашады
28	Миграция және ұжымдық жады	Қоныс аудару тарихы арқылы ұжымдық жадыны түсіну	1 сағат	Қоныс аударған этностар туралы ақпаратты жүйелейді
29	Тарихи фильмдер мен сериалдар	Визуалды тарих құралдарын талдау	1 сағат	Фильмдегі тарихи шындық пен көркемдеуді ажыратады
30	Қазақ диаспорасы: жады мен байланыс	Қазақ диаспорасының ұлттық жадыға қосқан үлесін анықтау	1 сағат	Диаспора өкілдерінің тарихи естеліктерін сипаттайды
31	Тарихи әділеттілік – ұлт бірлігіне жол	Тарихты қайта бағалау арқылы ұлт тұтастығына	1 сағат	Шешімдер мен тарихи сабақтарды талдайды

		жету жолын түсіну		
32	Менің отбасымның тарихы – ел тарихының бөлшегі	Отбасылық тарих арқылы ұлттық тарихпен байланыстыру	1 сағат	Зерттеу жүргізіп, отбасылық мұрамен жұмыс істейді
33	Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары	Қазақ қайраткерлерінің әлемдік деңгейдегі рөлін анықтау	1 сағат	Қазақ тұлғасының жаһандық деңгейдегі рөлін сипаттайды
34	Тарихи код: Мен – Ұлт – Адамзат	Қорытынды сабақ: тарихи код туралы өзіндік көзқарас қалыптастыру	1 сағат	Эссе жазады, өз көзқарасын дәлелдейді

Әдістемелік қамтамасыз ету

Әдістемелік қамтамасыз ету 34 тақырыптан тұратын оқу-тақырыптық жоспарға арналған ҚМЖ (қысқа мерзімді жоспарлар) түрінде ұсынылған. Әрбір ҚМЖ білім беру процесін іс жүзінде жүзеге асыруға қажетті барлық құрамдастарды қамтиды.

Бағдарламаның әдістемелік қамтамасыз етілуі келесі элементтерді қамтиды:

- әрбір сабақтың толық сипаттамасы;
- тақырыпқа сай жоспарланған түрлі сабақ түрлері (ойындар, экскурсиялар, байқаулар, конференциялар және т.б.);
- оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың әдістері мен формалары, дидактикалық материалдар, сондай-ақ сабақтардың техникалық жабдыкталуы;
- әрбір тақырып немесе бөлім бойынша қорытындылау формалары.

Мұндай құрылым бағдарламаны жүзеге асырудың барлық кезеңдерінде оның толықтығын, қисындылығын және практикалық қолданысын қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы 16 қыркүйектегі № 472 бұйрығына сәйкес қысқа мерзімді сабақ жоспарлары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұлттық жады дегеніміз не?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушылар «ұлттық жады» ұғымын түсінеді, оны жеке тұлға мен қоғам үшін маңызды тарихи-мәдени құбылыс ретінде сипаттайды, тарихи сана, мәдени мұра, отбасылық тарихпен байланыстыра отырып өз ойларын дәлелдейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет		Оқушылардың оқу барысында қол

	жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Түстерді ести отырып бейнеле» Мақсаты: Дыбыстық ақпарат негізінде зейін мен есте сақтау қабілетін арттыру. Қажетті құралдар: Ақ қағаз беті, түрлі-түсті қарындаштар. Жүргізілу тәртібі: 1. Мұғалім оқушыларға ауызша сипаттама береді. 2. Балалар тыңдап, берілген нұсқауға сәйкес сурет салып отырады. 3. Мысалы: — Беттің дәл ортасына үлкен сары дөңгелек бейнеле. — Оның сол	жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	--	--	--

		жағына жасыл түсті үшбұрышты, оң жағына қызыл төртбұрышты орналастыр. – Жоғарғы жағына күлгін түсті жұлдыз, төменгі бөлікке көк сопақ пішінін сал. – Соңында барлық пішіндерді қызғылт сары шеңбермен қорша. Қорытынды: Оқушылар бір-бірінің жұмыстарымен танысады. Нұсқаулыққа сәйкес орындау деңгейіне қарай талдау жасалады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст:

Ұлттық жады – ұлттың тарихи тәжірибесін, құндылықтарын, дәстүрлерін, ұлы оқиғаларын және тарихи тұлғаларын сақтайтын **ұжымдық сана формасы**. Бұл ұғым ұлттық болмыстың іргетасы ретінде маңызды рөл атқарады. Қазақстан жағдайында ұлттық жадының негізін **батырлық жырлар, шежірелер, тарихи аңыздар, отбасылық әңгімелер, салт-дәстүрлер** және ресми тарих құрайды. Тарихи жады отарлау, ашаршылық, саяси репрессиялар, ұлттық қозғалыстар сынды маңызды кезеңдерде ерекше күш алады. Қоғам осы өткенді **ұмытпай, тарихи сабақ ретінде** қабылдағанда ғана алға даму мүмкіндігіне ие болады.

Жаһандану дәуірінде ұлттық жады мәдени тұтастық пен тарихи бірегейлікті сақтаудың басты құралы ретінде әрекет етеді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Тапсырмалар оқушылардың **функционалдық оқу, талдау, салыстыру, дәлелдеу, қолдану және өз көзқарасын білдіру** дағдыларын дамытуға бағытталған. Әр тапсырма алдыңғы сабақтағы түрден өзгеше құрылымда жасалды.

Тапсырма 1. Мәтінмен жұмыс (оқылым + түсіну)

Нұсқаулық: Төмендегі мәтінді оқып, сұрақтарға жауап бер.

«Ұлттық жады – бұл халықтың жүріп өткен жолының, бастан кешкен тарихи тәжірибесінің, салт-дәстүрі мен мәдениетінің жинақталған бейнесі. Бұл бейне ұрпақтан ұрпаққа беріліп, ұлттың өзіндік болмысын айқындайды.»

Сұрақтар:

1. Автордың пікірінше, ұлттық жады дегеніміз не?
2. Бұл ұғымның қазіргі қоғам үшін маңызы қандай?
3. Өз отбасыңыздан ұлттық жадыға жататын қандай элементтерді келтіре аласыз?

Тапсырма 2. Кесте толтыру (мәліметтерді салыстыру)

Нұсқаулық: Төмендегі кестені толтырыңыз. Әр қатарда берілген элементтің ұлттық жадымен байланысын сипаттаңыз.

Элемент	Ұлттық жадымен байланысы
Туған ауыл атауы	...
Отбасындағы ескі сурет	...
Мерекелік салт (мысалы: Наурыз)	...
Аталардан қалған әңгіме немесе шежіре	...
Қазақтың киіз үйі	...

Тапсырма 3. Пікірді дәлелдеу (эссе/жазылым)

Нұсқаулық: «Ұлттық жады болмаса, ұлттың келешегі бұлыңғыр болар еді» деген пікірмен келісесіз бе?

Жазылым жұмысы: Өз көзқарасыңызды білдіріп, кемінде 3 дәлел келтіріңіз.

Тапсырма 4. Дереккөзді бағалау (дерек пен пікірді ажырату)

Берілген үзінді:

«Ұлттық жады тек өткенді еске түсіру емес, ол – болашаққа бағыт беретін рухани бағдаршам».

Тапсырма:

- Бұл үзіндінің дерек, пікір немесе интерпретация екенін анықтаңыз.
- Өз көзқарасыңызды дәлелдеңіз.

Тапсырма 5. Отбасылық сұхбат (зерттеу элементі)

Нұсқаулық: Үйіңізге барғанда ата-анаңыздан немесе ата-әжеңізден **"Ұлттық жады дегеніміз не?"** деген сұрақ қойып, олардың пікірін 5 сөйлеммен жазыңыз.

Қосымша тапсырма (рефлексия)

Сұрақ: Осы сабақтан не білдім? Ұлттық жады менің өмірімде қандай рөл атқарады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Сұрақты терең ойға жетеле» Мақсаты: Оқушыларды жай жауап емес, ойлау мен дәлелдеу дағдыларын қажет ететін күрделі сұрақтар құрастыруға дағдыландыру. Жүргізілу барысы: 1. Мұғалім бастапқыда қарапайым сұрақ ұсынады. Мысалы: «Кітап оқудың пайдасы бар ма?» 2. Оқушылар осы сұрақты кеңейтіп, терең талдауды талап ететін жаңа нұсқасын жасайды: «Кітап оқу адамның сыни ойлау қабілетіне	“Әр сәт – алға қадам!” – Оқушының даму жолында үздіксіз демеу көрсетуге бағытталған. Қателік – жетілуге апарар мүмкіндік!	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	--	--

		қалай әсер етеді?» 3. Құрастырылған мазмұнды және жан-жақты сұрақтар бірге талданып, жақсы үлгілер ерекше атап өтіледі. Жұмыс түрі: Екі адамнан тұратын жұптарда немесе шағын топтарда орындалады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тарихи жады және тарихи әділеттілік	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушылар «тарихи жады» мен «тарихи әділеттілік» ұғымдарын ажыратады, олардың өзара байланысын түсінеді, нақты тарихи мысалдар негізінде тарихи әділеттілікті қалпына келтіру жолдарын сипаттайды, өз көзқарастарын дәлелдейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп,	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді.		Қағаз бланктер

	барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Көңіл күйінді суретпен жеткіз» Мақсаты: Оқушылардың эмоцияларды тану, түсіну және реттеу қабілеттерін қалыптастыру. Тапсырма барысы: 1. Мұғалім түрлі көңіл-күй түрлерін атайды (мысалы: қуану, үрейлену, ашулану, сабырлы болу). 2. Балалар әр эмоцияны бейнелейтін смайлик не бейне салады — бет-әлпет арқылы сол күйді көрсетеді.		
--	---	--	--	--

		3. Содан соң оқушылар қысқаша бөліседі: 👉 «Мен бұл көңіл күйді қашан бастан өткердім?» Нәтижесі: Балалар сезімдерін тануды, оларды көрнекі түрде білдіруді және өз тәжірибелерімен байланыстыра отырып түсіндіруді үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады .	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст: Тарихи жады мен тарихи әділеттілік – бір-бірімен тығыз байланысты ұғымдар. Тарихи жады — бұл ұлттың бастан кешкен оқиғалары, тарихи тәжірибесі мен мәдениетінің ұжымдық санасы болса, тарихи әділеттілік — сол оқиғаларға берілген бағалардың дұрыстығын қалпына келтіру, бұрмаланған тарихты қайта жазу, ұмыт қалған тұлғалар мен оқиғаларды ақтау. Қазақстанда XX ғасырда орын алған ашаршылық, саяси репрессиялар, күштеп ұжымдастыру және ұлттық интеллигенцияны қудалау — тарихи әділетсіздіктің көріністері. Бүгінде бұл оқиғалар қайта қаралып, тарихи әділеттілікті қалпына келтіру бағытында жұмыстар жүргізілуде: репрессияға ұшыраған тұлғалар ақталды, естелік күндер белгіленді, мұрағаттар ашылды. Осы сабақта оқушылар осындай мысалдар арқылы тарихи әділеттіліктің маңызын ұғынады және ұлттық жадының болашақ ұрпақ үшін не себепті маңызды екенін зерделейді. PISA форматындағы тапсырмалар				

Оқушылардың тарихи мәселелерді түсіну, ақпаратты өңдеу, салыстыру, өз пікірін дәлелдеу және зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастырады. Тапсырма түрлері алдыңғы сабақтағы форматтан өзгеше.

Тапсырма 1. Инфографиканы талдау

Нұсқаулық: Төмендегі инфографиканы қарап, берілген сұрақтарға жауап беріңіз. (Инфографикада: 1937–1938 жж. Қазақстанда қуғын-сүргінге ұшыраған адамдар саны, олардың әлеуметтік топтары және жазықсыз сотталған тұлғалар көрсетіледі.)

Сұрақтар:

1. Қуғын-сүргіннің негізгі құрбандары қандай топтар болды?
2. Инфографикадан қандай қорытынды жасауға болады?
3. Бұл деректер тарихи әділеттілік мәселесін қалай көтереді?

Тапсырма 2. Дерек пен көзқарасты салыстыру (мәтіндік салыстырма)

Нұсқаулық: Екі түрлі дерекпен танысыңыз:

- 1-дерек: Кеңестік энциклопедиядан үзінді (1930 ж. көзқарас)
- 2-дерек: Қазіргі зерттеушінің пікірі (2020 ж.)

Сұрақтар	Кеңестік дерек	Қазіргі дерек
Ашаршылықтың себебі неде?		
Кім жауапты болды?		
Халықтың жағдайы қалай сипатталған?		
Осы айырмашылықтар неден туындаған?	Жеке жауап беру жолымен	Жеке жауап беру жолымен

Тапсырма 3. Тарихи дилемма (ситуациялық жағдай)

Нұсқаулық: Сіз XX ғасырдың 30-жылдарындағы зиялы қауым өкілісіз. Келесі жағдайға байланысты шешім қабылдаңыз:

Баспасөзде ұлт зиялыларын «халық жауы» деп айыптап жатыр. Сіз өз мақалаңызда не жазар едіңіз? Қайта басылуға тұрарлық па? Сіз үшін шындық па, әлде қауіпсіздік пе маңызды?

Тапсырма: Қысқаша хат немесе пікір жазыңыз (150–200 сөз). Өз таңдауыңызды түсіндіріңіз.

Тапсырма 4. Ұғымдарды саралау (терминологиялық картамен жұмыс)

Нұсқаулық: Төмендегі кестеде берілген ұғымдарды анықтап, оларға нақты мысал келтіріңіз.

Ұғым	Анықтамасы	Мысал
Тарихи әділеттілік		
Репрессия		
Ақтау (реабилитация)		

Тапсырма 5. Салыстыру эссесі (екі жақты дәлел)

Тақырып: «Тарихи әділеттілік – ұлттың рухани жаңғыруының негізі»

Нұсқаулық: Эсседе төмендегідей құрылымды ұстаныңыз:

- Кіріспе: тарихи әділеттіліктің мәні
- Негізгі бөлім:
 1. Мысал арқылы тарихи әділетсіздік (Қазақстаннан)
 2. Қалпына келтіру жолдары мен нәтижелері
- Қорытынды: Сіздің ұстанымыңыз

Қорытынды тапсырма: пікір білдіру

Сұрақ: Қоғам үшін тарихи әділеттілікті қалпына келтіру неліктен маңызды? Бұл сіздің өміріңізге қалай әсер етуі мүмкін?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Ой тізбегі» Мақсаты: Топ мүшелері арасында тиімді байланыс орнатып, бірігіп идея дамыту машығын жетілдіру. Жүргізілу тәртібі: 1. Оқушылар 4 адамнан тұратын шағын топтарға бөлінеді. 2. Бірінші қатысушы	"Мәре сызығы!" – Белгілі бір кезең соңында оқушының жетістігін анықтайтын қорытынды сынақ.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	---	--

		бір ой қозғайды (мысалы: «Мектеп өмірін жақсарту жолдары...») . 3. Екінші оқушы сол ойды толықтырады немесе жаңа қырынан жалғайды. 4. Үшінші оқушы нақты өмірлік немесе мектептегі мысал келтіреді. 5. Төртінші қатысушы айтылған ойларды жинақтап, тұжырым жасап шығады. Нәтиже: Оқушылар бір-бірінің ойын тыңдап, өз пікірін қосу арқылы ұжымдық ойлау, келісімге келу және ортақ қорытынды шығару машықтарын дамытады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Архив – ұмытылмас құжаттар қоймасы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар архивтің ұлттық жадыны сақтау және қалпына келтірудегі маңызын түсінеді, архивтік құжаттармен жұмыс істеу әдістерін меңгереді, тарихи деректерді талдау, интерпретация жасау және өз тұжырымын дәлелдеуге үйренеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Үш сөзбен – мен туралы»		Түрлі – түсті доптар

	Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мақсаты: Оқушылардың өзіндік бағасын дамыту және сыныптастардың көзқарасын түсінуге мүмкіндік беру. Жүргізілу барысы: 1. Әр оқушы параққа өз есімін жазып, оны қасында отырған балаға ұсынады. 2. Келесі оқушы сол адамды сипаттайтын үш жағымды қасиетті (мысалы: ақылды, сенімді, көңілді) жазып, парақты келесіге береді. 3. Парақтар барлық қатысушылардан өтіп шыққан соң, иесіне қайтарылады. 4. Әр оқушы өз парағындағы		
--	--	---	--	--

		сипаттамаларды дауыстап оқып, қай сөздер оған тосын сый болғанын және қандай сөздерден қуаныш сезінгенін бөліседі. Нәтиже: Балалар бір-бірін жақсы жақтарынан тануға мүмкіндік алады және өздері туралы сырт көздің пікірін қабылдауды үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Архив – бұл мемлекеттің, қоғамның, жеке адамдардың өткен өмірі мен қызметіне қатысты деректер сақталатын ерекше мекеме. Архив құжаттары тарихи жадыны қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Олар ұлттың өткенін нақты деректермен баяндайды, әділетсіздікке ұшыраған тұлғалар туралы шындықты қалпына келтіруге мүмкіндік береді.

Қазақстанда тәуелсіздік алғаннан кейін көптеген архивтер ашылып, бұрын жабық болған құжаттар зерттеушілерге қолжетімді болды. Осы арқылы 1930–1950 жылдардағы репрессиялар, ашаршылық, саяси қуғын-сүргін туралы тың мәліметтер жарыққа шықты. Архивтер тек ғылыми зерттеу орталығы ғана емес, тарихи әділеттілікті қалпына келтіретін құралға айналды.

Оқушылар бұл сабақта архив ұғымымен танысып қана қоймай, тарихи

деректермен нақты жұмыс істеуге алғашқы қадам жасайды.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақта тапсырмалар дереккөз талдау, құжаттық мәтінмен жұмыс, визуалды мәліметтерді жүйелеу және логикалық қорытынды жасауға негізделеді. Алдыңғы сабақтармен салыстырғанда тапсырма түрлері жаңа форматта ұсынылған.

Тапсырма 1. Құжатпен жұмыс (реалды архив дерегі негізінде)

Нұсқаулық: Төмендегі архивтік құжаттың үзіндісін оқыңыз (мысалы: 1937 жылғы хаттамадан үзінді).

Мәтінде адамға тағылған айып пен шешім көрсетілген.

Сұрақтар:

1. Құжат қандай кезеңге жатады?
2. Айыптың негізділігі туралы не айтуға болады?
3. Бұл құжат тарихи жады мен әділеттілікке қалай әсер етеді?

Тапсырма 2. Кесте арқылы деректерді құрылымдау

Нұсқаулық: Архивтік құжаттардағы деректер негізінде кестені толтырыңыз.

Құжат атауы	Жыл/мерзімі	Құжат мазмұнының қысқаша сипаттамасы	Маңызы неде?
Мысалы: Репрессияланған тұлға ісі	1938	Қудалау туралы тергеу құжаты	Тарихи әділеттілікті қалпына келтіру

Тапсырма 3. Цитата интерпретациясы

Цитата:

«Архив – бұл ұлттың үнсіз шежіресі. Ол сөйлетуді қажет етеді.»

Нұсқаулық:

1. Цитатаны қалай түсіндіңіз?
2. Өз сөзіңізбен түсіндіріп, 2 нақты мысал келтіріңіз.

Тапсырма 4. Хронологиямен жұмыс (уақыт сызығы)

Нұсқаулық:

Қазақстанда архивтер ашылған негізгі тарихи кезеңдерді анықтап, төмендегі хронологиялық сызыққа орналастырыңыз.

Жыл	Оқиға
	Кеңестік кезеңдегі құпиялылық
	«Алаш» тұлғалары туралы құжаттардың жариялануы
	Ашаршылық деректерінің зерттеле бастауы
	Ақтау туралы заңдардың қабылдануы

Тапсырма 5. Логикалық қорытынды (себеп-салдар диаграммасы)

Нұсқаулық: Архив құжаттарының ұлттық жадыға әсерін көрсету үшін төмендегі диаграмманы толтырыңыз.

Себептер → Процесс → Нәтиже

Себеп (Не үшін?)	Процесс (Қалай?)	Нәтиже (Не болды?)
Құжаттардың сақталуы	Архивтік зерттеу жүргізілуі	Тарихи әділеттілік қалпына келтіріледі

Тапсырма 6. Зерттеу мини-проекты (үй тапсырмасы)

Нұсқаулық:

1. Жергілікті өлкетану мұражайы немесе архивтен алынған дерек туралы шағын презентация дайындаңыз.
2. Дерек қандай кезеңге қатысты, кім туралы, қандай маңызы бар екенін сипаттаңыз.

Қорытынды сұрақ

Архив құжаттары болмаса, ұлттық жадыны толық қалыптастыру мүмкін бе? Өз жауабыңызды 3 аргументпен дәлелдеңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Қимылды болжа» Мақсаты: Вербалды емес қарым-қатынас пен дене қозғалысын үйлестіру қабілеттерін жетілдіру. Жүргізілу тәртібі: 1. Бір оқушы белгілі бір әрекетті	"Айнаға қара!" Оқушы өз жұмысын өзі саралап, жауапкершілікті сезінеді.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	---	--	---

		(мысалы: жүгіру, алақан соғу, айналу) іштей таңдайды. 2. Ол бұл қимылды сөзсіз, тек бет-әлпет пен дене қимылы арқылы көрсетеді. 3. Қалған оқушылар оның қандай әрекетті бейнелегені н табуға тырысады. 4. Дұрыс жауап берген оқушы келесі болып әрекет көрсетуші рөлін алады. Нәтиже: Оқушылардың байқағыштығы мен ым-ишара арқылы түсінісу қабілеті артады.		
--	--	--	--	--

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	
Күні:	

Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тарихи карталарда ұлттық жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар тарихи карталар арқылы ұлттық жады элементтерін таниды, тарихи оқиғалардың кеңістік пен уақытқа қатысын түсінеді , картографиялық деректерді талдайды және олардың тарихи танымдағы рөлін бағалайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Пішін бол!» Мақсаты: Бірлескен жұмыс, тапқырлық және шапшаң ойлау қабілеттерін дамыту. Жүргізілу барысы: 1. Жетекші белгілі бір заттың немесе пішіннің атын атайды (мысалы: «Жұлдыз», «Ағаш»,		Түрлі – түсті доптар

	атмосфера қалыптастыру.	«Самолет», «Жүрек»). 2. Оқушылар шағын топтарға бөлініп, дене қимылдары арқылы сол заттың бейнесін жасап шығуы тиіс. 3. Қатысушыларға бұл әрекетке небәрі 10 секунд уақыт беріледі. 4. Ең әсерлі және нақты шыққан бейнелер ерекше атап өтіледі. Нәтиже: Балалар топпен үйлесімді жұмыс істеуді, тез шешім қабылдауды және шығармашылық ойлауды меңгереді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Тарихи карталар – ұлттық жадыны визуалды әрі нақты түрде ұсынатын маңызды дереккөздердің бірі. Олар тек аумақтық шекараларды ғана емес, халықтың көші-қоны, саяси-әкімшілік құрылымдар, тарихи шайқастар, мәдени ошақтар, қалалардың пайда болуы мен даму үдерісін көрсетеді. Ұлттың тарихи тәжірибесі кеңістікте бейнеленген сайын, оның жадыны сақтау мүмкіндігі де арта түседі. Қазақ халқының тарихында көшпелі өркениеттің аумақтық кеңеюі, Жошы Ұлысы мен Қазақ хандығының геосаяси картасы, ұлт-азаттық қозғалыстар өткен өңірлер, кеңестік кезеңдегі әкімшілік өзгерістер – барлығы тарихи карталар арқылы сақталған. Бұл сабақта оқушылар тарихи карталарды тек көру құралы емес,

дереккөз ретінде саралауға үйренеді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Сабақ барысында оқушылардың кеңістік ойлауы, ақпаратты визуалды тану, картамен жұмыс жасау, тарихи қорытынды шығару, дәлелдеу, салыстыру дағдылары дамиды. Бұл сабақтағы тапсырмалар алдыңғы сабақтардағы форматтан өзгеше.

Тапсырма 1. Картаны сипаттау және салыстыру

Нұсқаулық:

Төменде берілген екі тарихи картамен танысыңыз:

- 1-карта: Қазақ хандығының XV–XVI ғасырлардағы аумағы
- 2-карта: Кеңестік Қазақстанның әкімшілік картасы (1970 ж.)

Тапсырма:

1. Екі картаның мақсаттары мен мазмұнын салыстырыңыз.
2. Ұлттық жады элементтері қай картада көбірек көрініс тапқанын анықтаңыз.
3. Қандай қорытынды жасауға болады?

Тапсырма 2. Кесте толтыру: тарихи картаның компоненттері

Нұсқаулық: Картаның төмендегі компоненттерін талдап, нақты тарихи картадан мысал келтіріңіз.

Компонент	Мысалы (карта атауы немесе сипаттама)	Ұлттық жадымен байланысы
Географиялық шекаралар		
Тарихи оқиғалар белгіленген аумақтар		
Этностардың қоныстану аймақтары		
Мәдени орталықтар		

Тапсырма 3. Ұғымдық карта (mind map)

Нұсқаулық: «Тарихи карта – ұлттық жадының айнасы» деген тақырыпта ұғымдық карта құрастырыңыз.

Кілт сөздер: тарихи аймақтар, көші-қон, этнотарих, картография, ұлттық шекара, тарихи өзгеріс

Тапсырма 4. Тарихи картаны пайдалану арқылы аргумент құрау

Нұсқаулық:

Сізге тарихи картадағы деректерге сүйене отырып, «Қазақ хандығы бірегей мемлекеттік құрылым болды» деген тұжырымды қорғау қажет.

Тапсырма:

1. Картадан кемінде 2 дерек не белгі таңдаңыз.
2. Осы белгілер негізінде шағын дәлел жазып шығыңыз (100–120 сөз).

Тапсырма 5. Визуалды ақпаратпен жұмыс (карта мен мәтін байланысы) Нұсқаулық:

Сізге тарихи картамен бірге қысқаша мәтін беріледі (мысалы, XIX ғасырдағы ұлт-азаттық қозғалыс өткен өңірлер).

Тапсырма:

1. Мәтіндегі оқиғалар қай аймақтармен байланысты екенін картадан белгілеңіз.
2. Бұл оқиғалар картада қалай бейнеленген?
3. Ұлттық жады тұрғысынан қандай маңызы бар?

Тапсырма 6. Шағын жоба: жергілікті картамен жұмыс

Нұсқаулық:

Өз аймағыңыздың тарихи картасын тауып немесе жасап, ондағы ұлттық жады элементтерін анықтаңыз (мысалы: ескі елді мекендер, тарихи шайқас орны, мемориалдар).

Жоба форматы:

- Картаны таңдау
- Қысқаша сипаттама (150 сөз)
- 2–3 элементті сипаттау
- Қорытынды: карта арқылы не үйрендіңіз?

Қорытынды сұрақ

Неліктен тарихи карталар тек географиялық емес, мәдени әрі ұлттық жады құралы ретінде де маңызды?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Ой ағыны» Мақсаты: Ұжымдық ойды кеңейтіп, түрлі көзқарастарды ескеруді үйрету. Жүргізілу барысы: 1. Әр топқа кең мағыналы бір сұрақ ұсынылады	"Досыңна н әділ баға!" – Бір-бірінің жұмысын бағалау арқылы өзара оқуға үйренеді.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	---	---

	ұйымдастыру.	(мысалы: «Болашақтағы мектеп қандай болуы мүмкін?»). 2. Топ мүшелерінің бірі өз пікірін бір сөйлеммен жазып, парақты келесі топқа жібереді. 3. Келесі топ алдыңғы жазылған ойды жалғастырып немесе дамытып жазады. 4. Осылайша парақтар барлық топтарды айналып өтеді. Соңында соңғы топ бар ойларды жинақтап, қорытынды жасайды. Нәтиже: Қатысушылар бір-бірінің пікірін ескере отырып, ортақ ойды тереңдете талдай білуге машықтанады.		
--	--------------	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Халық шежіресі – ұлттың жадысы	
Оқу бағдарламасына	Сабақтың мақсаты Оқушылар шежіре ұғымын тарихи дерек ретінде түсінеді,	

сәйкес оқыту мақсаттары	өз отбасы не руының шежірелік мәліметтері арқылы ұлттық жадымен байланыс орнатады, шежірелік деректерді салыстырып, мағынасын талдайды және тарихи-мәдени сабақтастықты бағалайды.
--------------------------------	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Табыс сәулесі» Мақсаты: Оқушылардың өзіне деген сенімін нығайту, жағымды ойлауды қалыптастыру және ішкі ынтаны арттыру. Өткізу тәртібі: 1. Әр балаға жұлдыз пішініндегі парақ таратылады. 2. Оқушылар		Түрлі – түсті доптар

		сол жұлдыз ішіне өздерінің мақтанышпен айта алатын жетістігін немесе оң қасиетін жазады (мысалы: «Мен әрқашан көмектесуге дайынмын», «Мен күрделі есептерді шығара аламын»). 3. Барлық жұлдыздар көрнекі жерге жапсырылады — нәтижесінде «Мотивациялық аспан» атты қабырға безендіріледі. 4. Қаласа, оқушылар бір-бірінің жазбаларын оқып, жылы лебіздерімен бөліседі. Нәтиже: Балалар өзіндік құндылықтарын сезінеді, жағымды пікір естіп,		
--	--	--	--	--

		ынталана түседі		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Шежіре – қазақ халқының тарихи жадысының өзіндік формасы. Ол ұрпақтардың тізбегі арқылы тек отбасылық, рулық байланыстарды ғана емес, **ұлттық бірегейлік пен тарихи жалғастықты білдіреді**. Шежіре арқылы қазақ қоғамындағы туыстық құрылым, билік жүйесі, тарихи тұлғалардың өмірі мен қызметі, этникалық топтардың құрылу жолдары туралы мағлұмат алуға болады. Қазақ халқы «жеті ата», «төркін жұрт», «нағашы жұрт», «баба» ұғымдары арқылы ұрпақтық жадыны сақтап отырған. Ел ішіндегі шежірешілер – ауызша тарихтың сақтаушылары. Тәуелсіздік кезеңінде шежірелік дәстүр қайта жанданып, көптеген ғылыми-этнографиялық жинақтар жарық көрді. Бұл сабақта оқушылар шежіренің ұлттық жадыдағы рөлін түсініп, **өзінің тегі мен ұрпақтық тарихына үңілу мүмкіндігіне** ие болады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Тапсырмалар оқушылардың **құжатты зерделеу, шежірелік құрылымды түсіну, өзіндік байланыс құру, визуализация жасау, ауызша және жазбаша дәлелдеу** дағдыларын дамытады. Бұған дейінгі сабақтардан ерекшелігі – шежірелік диаграммалармен жұмыс және отбасылық зерттеуге негізделген тапсырмалар енгізілді.

Тапсырма 1. Шежіре құрылымын анықтау

Нұсқаулық: Төменде берілген қарапайым шежірелік мәтінмен танысыңыз. Одан **үш буындық туыстық тізбекті** (ата, бала, немере) анықтап, төмендегі кестеге толтырыңыз.

Ата	Бала	Немере

Тапсырма 2. «Жеті ата» ұғымын интерпретациялау

Нұсқаулық: «Жеті атадан қыз алыспау» дәстүрінің әлеуметтік және мәдени маңызын түсіндіріңіз.

1. Бұл дәстүр қандай мақсатты көздеген?
2. Қазіргі заманда бұл дәстүр қаншалықты өзекті?

Тапсырма 3. Өз тегі жайлы шағын зерттеу (үй тапсырмасы элементі)

Нұсқаулық: Үйден ата-анаңызбен бірге кеңесіп, **шежірелік тізбек** құрыңыз. Төмендегідей форматта көрсетуге болады:

Буын деңгейі	Аты-жөні	Қайда тұрған / Қай рудан	Қосымша мәлімет
Ата			
Әке			
Өзіңіз			

(Кемінде 3 буын)

Тапсырма 4. Шежіре мен ұлттық жады байланысын талдау (эссе/жазылым)

Тақырып: «Шежіре – ұлттың тамыры»

Нұсқаулық: Осы тақырыпқа шағын эссе жазыңыз.

Құрылым:

- Кіріспе: шежіре дегеніміз не?
- Негізгі бөлім: шежіренің тарихи, мәдени және ұлттық жады ретіндегі маңызы
- Қорытынды: өз отбасыңыздағы шежірелік дәстүр туралы көзқарас

Тапсырма 5. Визуалды тапсырма: шежірелік ағаш сызу

Нұсқаулық: Қарапайым отбасылық шежірені ағаш түрінде визуалды диаграмма түрінде сызыңыз.

Мысалы: Жоғарғы деңгей – ата-баба, орта – әке-шеше, төмен – бала (өзіңіз).

Кемінде 3 деңгей болуы керек.

Тапсырма 6. Шежірелік ұғымдарды салыстыру

Ұғым	Анықтамасы	Мысал
Шежіре		
Ата-баба		
Тектілік		
Рулық бірлік		
Ауызша тарих		

Қорытынды рефлексия

Шежіре арқылы ұлттық жадыны сақтау не үшін маңызды? Егер ұрпақтар шежіресін білмесе, қандай кемшіліктер орын алуы мүмкін?

Сабактың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу.	"Әркімге ортақ өлшем!" – Баршаға бірдей түсінікті талаптар	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және
---------------	---	--	--	---

	беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	🗨️ Жаттығу: «Келісесің бе?» Мақсаты: Оқушылардың ой айту, дәлел келтіру және топтық талқылауда өзара түсіністікке келу қабілеттерін дамыту. Жүргізілу барысы: 1. Мұғалім талас тудыруы мүмкін бір ой-пікірді ұсынады (мысалы: «Сабақ кезінде ұялы телефонды пайдалануға мүмкіндік болғаны дұрыс»). 2. Оқушылар өз ұстанымына қарай екі жаққа бөлінеді – қолдайтында р мен қарсы пікірдегілер. 3. Әр топ өз ұстанымын негіздеп, 2-3 дәлел келтіреді. 4. Талқылау соңында	бойынша бағаланады	бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	--	---	---------------------------	--

		топтар ортақ ұстаным табуға тырысады немесе әрқайсысы өз ойымен қалады, бірақ басқа көзқарасқа түсіністікпе н қарайды. Нәтиже: Оқушылар пікірталас мәдениетін меңгереді, өз ойын негіздеуді және өзгелерді тыңдауды үйренеді.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұмытылған тұлғалар – қайта оралған есімдер	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар кеңестік кезеңде қуғын-сүргінге ұшырап, есімі тарихтан ығыстырылған тұлғалардың өмірі мен қызметімен танысады, олардың ұлтқа қосқан үлесін бағалайды, архивтік, дереккөздік мәліметтер негізінде тарихи әділеттіліктің қалпына келу жолдарын түсінеді және ұлттық жадымен байланыстыра отырып өз ойларын білдіреді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
-----------------------	--------------------	------------------	---------	-----------

Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Қасиеттер ізі» Мақсаты: Түрлі материалдарды сезіну арқылы жанасу түйсігін дамыту. Өткізу барысы: - Еденге әртүрлі заттардан жол төселеді (мысалы: құм, мақта, тас, фольга). - Оқушы көзі жұмулы күйде сол		Түрлі – түсті доптар
----------------------	--	--	--	-----------------------------

		жолмен жүріп, не екенін сезіп, сипаттайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

XX ғасырдың 20–50 жылдар аралығында Қазақстанда жүздеген зиялы тұлғалар қуғын-сүргінге ұшырады. Алаш қозғалысының өкілдері, ұлт ұстаздары, жазушылар, ғалымдар, қоғам қайраткерлері «халық жауы» деген жала жабылып, атылып кетті немесе Сібірге, ГУЛАГ-қа айдалды. Олар ұлттың болашағы үшін күресіп, мемлекеттік, мәдени, ғылыми идеяларды көтерді.

Тәуелсіздік жылдары бұл тарихи әділетсіздік қайта қаралып, архивтер ашылып, ақтау жұмыстары жүргізілді. Тарихи жадыны жаңғырту — осы есімдерді қайта танып, келер ұрпаққа жеткізудің жолы. Бұл сабақта оқушылар ұмытылған тұлғалардың өміріне тарихи көзқараспен қарап, олардың ұлт санасындағы рөлін түсінуге талпынады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар тарихи тұлғаларға қатысты деректерді құрылымдау, өмірбаяндық мәліметтерді интерпретациялау, салыстыру, себеп-салдар байланысын құру, шығармашылық модельдеу және тарихи дискуссия жасауға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі — хронологиялық диаграмма, профиль жасау және пресс-конференция симуляциясы қолданылды.

Тапсырма 1. Тұлғалық дерек-профиль (инфо-карта құру)

Нұсқаулық: Сізге бір тарихи тұлға туралы қысқаша дерек берілді (мысалы: Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатов, Сәкен Сейфуллин).

Тапсырма: Осы тұлға туралы инфо-карта құрастырыңыз:

Дерек	Ақпарат
Аты-жөні	
Туған жылы, жері	
Мамандық / қызмет	
Қуғын-сүргінге ұшырау себебі	
Қайта ақталу уақыты	

Тапсырма 2. Уақыт желісі құрастыру (хронологиялық логика)

Нұсқаулық: Төмендегі оқиғаларды дұрыс ретпен орналастырып, тұлғаның өмір жолын хронологиялық жүйеде бейнелеңіз.

- Алаш партиясына мүше болды
- Қуғын-сүргінге ұшырады
- «Қазақ» газетінің редакторы болды
- Ақталды
- Туған жылы
- Қызмет атқарған кезеңдер

Тапсырма 3. Дискуссияға дайындық (2 көзқарас моделі)

Тақырып: «Ұмытылған тұлғалар тек тарихта қалуы керек пе, әлде бүгінгі идеологиялық тәрбиеге қызмет етуі тиіс пе?»

Нұсқаулық:

1. Қос пікірді зерттеңіз
2. Әр жақтың 2–3 дәлелін жазыңыз
3. Өз көзқарасыңызды қосыңыз

Тапсырма 4. Себеп-салдар диаграммасы (репрессия жағдайы)

Нұсқаулық: Репрессияға ұшыраған тұлғаның тағдырына байланысты төмендегі диаграмманы толтырыңыз.

Себеп	Оқиға	Салдар
Ұлттық идеяны насихаттады	Қуғын-сүргінге ұшырады	Есімі ұзақ уақыт бойы аталған жоқ

Тапсырма 5. Пресс-конференция симуляциясы (ауызша коммуникация)

Нұсқаулық:

Сынып екіге бөлінеді: бір бөлігі — зерттеуші журналистер, екінші бөлігі — тарихи тұлғалар (рөлде ойнайды). Әр журналист тұлғаға сұрақ қойып, оның көзқарасын, мақсатын, тағдырын анықтауға тырысады.

Мақсат: Тарихи шындықты түсіну, тұлғаның рөлін бағалау.

Тапсырма 6. Салыстыру кестесі: Екі тұлғаны салыстыру

Критерий	Тұлға 1: М.Дулатов	Тұлға 2: С.Сейфуллин
Туған жылы / аймағы		
Қызмет саласы		
Негізгі еңбектері		
Қуғын-сүргінге ұшырауы		
Тарихи жадыдағы орны		

Қорытынды сұрақ Сіздің ойыңызша, не себепті кейбір тарихи тұлғалар ұмыт қалды? Олар бүгінгі ұрпақ үшін қандай құндылық болып табылады?				
Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Тізбекті ұғымдар» Мақсаты: Білімді еске түсіріп, логикалық байланысты дамыту. Өтуі: 1. Оқушылар шеңберге жиналады. 2. Бір оқушы тақырыпқа байланысты бір термин айтады. 3. Келесі оқушы сол сөздің соңғы әрпінен басталатын жаңа термин келтіреді.	"Тікелей диалог!" – Жетістікке жетелейтін жылы сөз бен нақты ұсыныстар.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың	Ұлттық мейрамдар мен естелік күндер	

тақырыбы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар ұлттық мейрамдар мен естелік күндердің тарихи негізін түсінеді, олардың қоғамдық маңызын талдайды, ресми және бейресми деңгейде аталып өту себептерін саралайды, ұлттық жадыны сақтау құралы ретінде күнтізбелік дәстүрлердің маңызын анықтайды.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Мен		Түрлі – түсті доптар

		туралы бір шындық» Мақсаты: Өзін түсіну, жеке қасиеттерін байқау және рефлексияны дамыту. Өтуі: 1. Әр оқушы «Мен – ... себебі ...» құрылымым ен өзіне сипаттама береді. Мысалы: «Мен – қамқоршым ын, себебі жақындарымның жағдайын ойлаймын». 2. Қаласа, сыныптастар жылы пікір қосып, қолдау білдіреді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст Әрбір ұлттың тарихи жадында сақталған маңызды оқиғалар белгілі бір мейрам немесе естелік күндер арқылы ұрпаққа беріледі. Қазақстанда ұлттық деңгейде атап өтілетін күндер Тәуелсіздік, мемлекеттілік, ерлік, мәдениет және тарихи әділеттілік ұғымдарын біріктіреді.				

Мысалы, 16 желтоқсан – Тәуелсіздік күні, 31 мамыр – саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні, 14 наурыз – Көрісу күні, 22 наурыз – Наурыз мейрамы, 7 мамыр – Отан қорғаушылар күні, 1 желтоқсан – Тұңғыш Президент күні секілді мейрамдар ұлттық сана мен тарихи сабақтастықтың нақты көрінісі. Олардың бірқатары тарихи әділеттілікті қалпына келтіру мақсатында бекітілсе, енді біреулері дәстүрлі мәдениет негізінде жалғасын тауып отыр.

Осы сабақта оқушылар мейрамдар мен естелік күндердің қалыптасу себептерін, тарихи астарын, құндылықтық маңызын зерделейді және оларды бүгінгі күнмен байланыстыруға талпынады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Тапсырмалар оқушылардың тарихи дерек пен құндылықты ажырата білу, күнтізбелік даталардың мәнін талдау, оқиғалар арасындағы байланысты орнату, дәлел келтіру, бағалау және шығармашылық интерпретация жасау дағдыларын қалыптастырады. Бұл сабақтың ерекшелігі – күнтізбе жасау, дерек пен себеп-салдар сәйкестендіру, пікір сараптау түрлерінде беріледі.

Тапсырма 1. Ұлттық күндер кестесін толтыру

Нұсқаулық: Төмендегі кестені нақты мейрамдар мен естелік күндермен толтырыңыз. Әр мейрамның тарихи негізін және ұлттық жадымен байланысын жазыңыз.

Мереке / естелік күн	Тарихи негізі	Ұлттық жадыдағы маңызы
16 желтоқсан		
31 мамыр		
7 мамыр		
22 наурыз		
1 желтоқсан		

Тапсырма 2. Хронологиялық лента құрастыру

Нұсқаулық: Ұлттық мейрамдар мен естелік күндерді жыл күнтізбесі бойынша орналастырыңыз.

Жыл бойғы даталармен ұлттық маңызы бар күндердің тізбегін жасаңыз.

Тапсырма 3. Мәтінге негізделген интерпретация

Берілген үзінді:

«Наурыз – тек табиғаттың жаңаруы емес, бұл – қазақ халқының тарихи санасы мен рухани жаңғыруының символы. Ол ұрпақтар арасындағы байланысты, татулық пен бірлікті бейнелейді.»

Сұрақтар:

1. Мәтінде қандай құндылықтар көрсетілген?
2. Наурыз мейрамы ұлттық жады үшін неге маңызды?
3. Бұл мейрамды бүгінгі қоғам қалай қабылдайды?

Тапсырма 4. Себеп–салдар сәйкестендіру (жұптау тапсырмасы)**Нұсқаулық:** Төмендегі оқиғалар мен күндер арасындағы байланысты табыңыз.

Оқиға	Мереке / Естелік күн
Қазақ КСР-нің Тәуелсіздік алуы	1) 16 желтоқсан
Саяси қуғын-сүргін кезеңіндегі жазықсыз жапа	2) 31 мамыр
Наурыз көктемгі күн мен түннің теңелуі	3) 22 наурыз
Әскер саласының құрылуы	4) 7 мамыр
Елбасы мәртебесінің бекітілуі	5) 1 желтоқсан

Тапсырма 5. Пікір жазу (дәлелмен)**Тақырып:** «Естелік күндер – бұл тек өткенді еске алу емес, болашаққа сабақ»**Нұсқаулық:** Осы тақырып бойынша өз көзқарасыңызды білдіріңіз.

Кемінде үш нақты дәлел келтіріңіз. Мысал ретінде бір естелік күнді талдауға болады.

Тапсырма 6. Мерекелік күнтізбе жобасы (шығармашылық жұмыс)**Нұсқаулық:** Топпен бірігіп визуалды форматта ұлттық мейрамдар күнтізбесін құрастырыңыз.

Онда әр мейрамға:

- Атауы
- Дата
- Қысқаша сипаттама
- Тарихи дерек
- Құндылығы көрсетілуі тиіс

Қорытынды сұрақ

Ұлттық мейрамдар мен естелік күндер ұлттың тарихи жадын сақтауға қалай ықпал етеді? Егер бұл күндер жойылса, қандай қауіп туады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. ? Жаттығу: «Сұрағын ойлап тап» Мақсаты: Логикалық ойлау мен сұрақ қою	"Смарт бағалау!" – Онлайн платформалар арқылы жылдам әрі көрнекі түрде жүзеге асады.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс
---------------	--	---	--	--

	түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	дағдыларын жетілдіру. Өтуі: 1. Топтарға дайын жауаптар ұсынылады. 2. Оқушылар сол жауапқа сәйкес келетін сұрақты өздері құрастырады. 3. Әр топ сұрағын дауыстап оқып, қалғандары оның сәйкестігін бағалайды.		түрлері.
--	--	---	--	----------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Кеңестік кезеңдегі тарихи жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар кеңестік кезеңдегі ресми идеологияның ұлттық жадыны қалыптастырудағы тәсілдерін түсінеді, тарихты бұрмалау мен цензураның тарихи санаға әсерін бағалайды, деректермен жұмыс істеп, салыстырып, қорытынды жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
-----------------------	--------------------	------------------	---------	-----------

Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылық пен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Жеңіс тарихы» Мақсаты: Қиын жағдайдан шығу тәжірибесін ұғыну және қолдау сезімін қалыптастыру. Өтуі: 1. Оқушы гүл суретіне ортасына бір қиындықты жазады. 2. Жапырақшаларын а оны жеңуге көмектескен әрекеттер мен қолдаушыларды белгілейді. 3. Қаласа, өз жұмысын сыныппен бөліседі. 4. Басқалар пікір айтып, ұқсас тәжірибесін жеткізеді.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп,	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған		

	игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
--	---	---------------------------------------	--	--

Тарихи контекст

Кеңестік билік кезеңінде (1917–1991) Қазақстанда тарихи жады **қатаң бақылауға** алынды. Кеңестік идеология ұлттың өткенін таптық күрес тұрғысынан түсіндіріп, белгілі бір тарихи тұлғалар мен оқиғаларды насихаттады, ал басқаларын ұмыттыруға тырысты. Мысалы, Алаш қайраткерлері, ұлт-азаттық қозғалыстар, ашаршылық пен қуғын-сүргін сияқты оқиғалар көп уақыт бойы жабық тақырып болды.

Тарих оқулықтары мен мектеп бағдарламалары да **идеологиялық сүзгіден өткен мазмұнмен** ғана шектелді. Ұлттық жадының кей элементтері жойылып, жасанды тарихи тұжырымдар мен «кеңестік патриотизм» ұғымы күшейтілді. Ауызша тарих, отбасылық естеліктер мен бейресми шежірелер арқылы ғана шынайы тарихи жадының ұшқындары сақталып отырды.

Бүгінде бұл бұрмаланған тарих кезеңі қайта зерделеніп, оқушылар тарихи сана мен ақпараттың объективтілігі туралы түсінік қалыптастырады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Сабақтың тапсырмалары оқушылардың **тарихи дерек пен пропаганданы ажырату, салыстыру, визуалды деректермен жұмыс, идеологиялық тәсілді тану, өз көзқарасын дәлелдеу** қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі — **плакатпен жұмыс, дерек пен интерпретацияны бөліп көрсету, идеологиялық мәтінді қайта жазу** формалары енгізілген.

Тапсырма 1. Кеңестік плакатпен жұмыс (визуалды интерпретация)

Нұсқаулық: Төмендегі кеңестік үгіт плакатына қарап, оның мақсаты мен бергісі келген тарихи хабарды анықтаңыз.

Сұрақтар:

1. Қандай тарихи кезеңге арналған?
2. Плакатта қандай ұғымдар мен бейнелер қолданылған?
3. Бұл ақпарат қаншалықты шынайы болуы мүмкін?

Тапсырма 2. Дерек пен интерпретацияны салыстыру

Нұсқаулық: Екі мәтінмен танысыңыз.

- Бірі: Кеңестік оқулықтағы 1930 жж. ұжымдастыру сипаттамасы
- Екіншісі: Қазіргі зерттеушінің пікірі

Критерий	Кеңестік көзқарас	Қазіргі көзқарас
Оқиғаның сипаты		
Себебі		

Салдары		
Ұлттық жадыға әсері		

Тапсырма 3. Ақпараттық цензураны анықтау

Нұсқаулық: Төмендегі кеңестік кезеңнен алынған 3 қысқаша мәтінді оқыңыз.

Солардың қайсысында тарихи шындық бұрмаланғанын анықтаңыз және не себепті екенін түсіндіріңіз.

Бағалау критерийлері:

- Тарихи шындықтың бұрмалануы
- Идеологиялық тілдің қолданылуы
- Факті мен пікірді ажырату

Тапсырма 4. Кеңестік кезең туралы пікірді қайта жазу

Нұсқаулық: Кеңестік дәуірде жазылған келесі сөйлемді қазіргі тарихи шындық негізінде қайта жазыңыз.

«Ұжымдастыру нәтижесінде ауыл шаруашылығы гүлденіп, халықтың әл-ауқаты артты.»

Сіздің редакцияңыз:

(Тарихи деректер негізінде шынайы нұсқасын ұсыныңыз.)

Тапсырма 5. Жадыны бұрмалаудың салдары (себеп-салдар тізбегі)

Нұсқаулық: Кеңестік кезеңде тарихи жадының бұрмалануы қандай салдарға алып келді? Төмендегі диаграммаға себеп пен салдарды орналастырыңыз.

Себеп	Салдар
Алаш туралы ақпараттың жойылуы	
Ашаршылық туралы мәліметтердің жасырылуы	
Тарихи тұлғалардың қаралануы	

Тапсырма 6. Дискуссияға дайындық (диалог құру)

Тақырып: «Кеңестік кезең – тек репрессия емес, даму да болды»

Нұсқаулық:

1. Сыныпта екі көзқарас қалыптастырыңыз
2. Әр топ өз көзқарасын 2 аргументпен дәлелдейді
3. Диалог құрып, тыңдап, қорытынды шығарыңыз

Қорытынды сұрақ

Кеңестік идеология тарихи жадыны қалай өзгертті? Бұл өзгерістердің қазіргі ұрпақ санасына әсері бар ма?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Жылы лепес» Мақсаты: Ынтымақтастықты күшейтіп, жағымды атмосфера орнату. Өтуі: 1. Әр оқушыға бос қағаз немесе стикер беріледі. 2. Бір сыныптасын таңдап, оған жақсы тілек немесе алғыс жазады. Мысалы: «Сенің көмегің мен үшін маңызды болды!» 3. Хатын қолына тапсырып, сезімін бір сөзбен сипаттайды (мысалы: қуаныш, шабыт, ризашылық).	"Жетістік жолы!" – Оқушының үздік жұмыстар жинағы арқылы дамуын көруге болады.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	--	---

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Мәдени мұра және тарихи сана	
Оқу бағдарламасына	Сабақтың мақсаты Оқушылар мәдени мұра ұғымын, оның тарихи	

сәйкес оқыту мақсаттары	санадағы рөлін түсінеді, мәдени нысандар мен дәстүрлердің тарихи және қазіргі қоғам үшін маңызын талдайды, әртүрлі дереккөздермен жұмыс жасап, мәдени мұраны сақтау мен дамытуға қатысты көзқарастарын білдіреді.
--------------------------------	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. □ Жаттығу: «Естелік сурет» Мақсаты: Жағымды естеліктер арқылы жақын қарым-қатынас орнату. Өтуі: 1. Оқушылар параққа есте қалған бір оқиғаны салып береді. 2. Барлық суреттер		Түрлі – түсті доптар

		жиналып, араластырылады. 3. Мұғалім біреуін көрсетеді, ал сынып кім салғанын табады. 4. Сурет иесі қысқаша сол оқиғаны әңгімелейді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Мәдени мұра – бұл ұлттың рухани және материалдық байлығының жиынтығы. Оған тарихи ескерткіштер, сәулет нысандары, дәстүрлі өнер, қолөнер бұйымдары, жазба мұралар, фольклорлық шығармалар, діни және тұрмыстық салттар жатады. Мәдени мұра ұлттық болмыстың ажырамас бөлігі ретінде **тарихи сананы қалыптастырып, ұрпақтар сабақтастығын қамтамасыз етеді.** Қазақстанда «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында археологиялық ескерткіштер, жазба мұралар, тарихи ғимараттар зерттеліп, қайта қалпына келтірілуде. Бұндай бағдарламалар тарихи сана мен патриотизмді қалыптастырудың тиімді құралына айналып отыр.

Осы сабақта оқушылар **мәдени мұра объектілері арқылы ұлттық жадымен байланыс орнатады**, оларды бағалау мен сақтау жауапкершілігін түсінеді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақта тапсырмалар оқушылардың **мәдени нысандарды сипаттау, дерекпен жұмыс, визуалды ақпаратпен талдау жасау, пікір білдіру, құндылықты тану және бағалау** дағдыларын қалыптастырады. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі — **QR-кодпен жұмыс, маңыздылық матрицасы, мәтін мен суретті байланыстыру, мәдени нысан паспорты жасау** секілді жаңа тәсілдер енгізілді.

Тапсырма 1. Мәтін мен суретті сәйкестендіру

Нұсқаулық:

Берілген 3 суретті (мысалы: Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, Тамғалы петроглифтері, Алтын адам) тиісті мәтін үзінділерімен сәйкестендіріңіз.

Сұрақтар:

1. Бұл нысандар қай дәуірге жатады?
2. Олардың мәдени және тарихи маңызы неде?
3. Ұлттық жадымен қандай байланысы бар?

Тапсырма 2. Маңыздылық матрицасы

Нұсқаулық: Төмендегі мәдени мұра нысандарын тарихи маңызы мен бүгінгі қоғамдық құндылығы бойынша бағалаңыз.

Мәдени мұра нысаны	Тарихи маңызы (1–5)	Қазіргі құндылығы (1–5)	Неліктен?
Ежелгі Тараз қаласы			
Домбыра және дәстүрлі музыка			
Қазақтың киіз үйі			
Қорқыт ата мұрасы			

Тапсырма 3. Мәдени нысан паспорты (шығармашылық тапсырма)

Нұсқаулық: Сіз Қазақстанның бір мәдени мұра нысанына «паспорты» жасайсыз. Онда келесі мәліметтер болуы керек:

Бөлім	Мазмұны
Нысан атауы	
Орналасқан жері	
Қысқаша тарихы	
Мәдени маңызы	
Ұлттық жадымен байланысы	

Тапсырма 4. QR-кодпен зерттеу

Нұсқаулық:

Сабақта берілген QR-код арқылы танымдық бейнероликті қарап, ондағы мәліметтер негізінде төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз:

1. Мәдени мұраның қандай түрі көрсетілді?
2. Оның бүгінгі қоғамдағы қолданысы бар ма?
3. Қандай құндылықтарды насихаттайды?

Тапсырма 5. Дискуссия тапсырмасы

Тақырып: «Мәдени мұраны сақтау – тек мемлекет міндеті емес, әр азаматтың парызы»

Нұсқаулық: Төмендегі екі түрлі көзқарасқа аргументтер келтіріңіз. Соңында өз пікіріңізді жазыңыз.

Көзқарас	Дәлелдеріңіз
1. Мәдени мұраны қорғау – мемлекеттің басты міндеті	
2. Бұл – әрбір адамның рухани жауапкершілігі	
Өз пікіріңіз	

Қорытынды сұрақ

Сіздің өмір сүріп жатқан аймағыңызда қандай мәдени мұра нысандары бар? Ол сіздің тарихи санаңызды қалай қалыптастырады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. 😊 Жаттығу: «Айт, мен саламын» Мақсаты: Тыңдау, түсіну және елестету қабілеттерін дамыту. Өтуі: 1. Оқушылар жұпқа бөлінеді: біреуі көреді, екіншісі салады (көзі жұмулы). 2. Бірі қолындағы суретті сөзбен сипаттайды, екіншісі тек тыңдау арқылы бейнелейді.	"Смайлик таңда!" – Жұмысыңа көңіл-күйіңмен баға бер! 😊 😐 😞	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	--	--

		👉 Мысалы: «Үстіңгі бөлікке шеңбер, астына екі қысқа сызық...».		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұлттық киім – тарихтың белгісі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар қазақтың дәстүрлі киімдерінің тарихи ерекшеліктерін, мағыналық мазмұнын, әлеуметтік рөлін және көркемдік үлгісін зерттейді; ұлттық киімді тарихи дереккөз ретінде қарастырып, оның ұлттық жады мен тарихи санадағы орнын бағалайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін		Түрлі – түсті доптар

	аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	нәтижелерге назар аударады. 🔍 Жаттығу: «Болжап көр!» Мақсаты: Бірін-бірі жақсырақ танып, бақылау мен тыңдауды дамыту. Өтуі: 1. Оқушы бір сыныптасын ойша таңдап, аты-жөнін атамай, оған тән үш белгі жазады. 2. Басқалар сипаттама бойынша кім екенін табуға тырысады. 3. Дұрыс тапқан соң, автор неге дәл сол адамды таңдағанын түсіндіреді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске		

Тарихи контекст

Ұлттық киім – белгілі бір халықтың **этникалық болмысы мен тарихи тәжірибесін** бойына жинақтаған құндылық. Қазақ халқының дәстүрлі киім үлгілері климаттық жағдайларға ғана емес, әлеуметтік дәрежеге, жас ерекшелігіне, жынысқа және этностық мән-мағынаға да сай қалыптасқан. Мысалы, сәукеле – бойжеткеннің әлеуметтік мәртебесін көрсетсе, тон – көшпенді тіршіліктің бейнесі, ал камзол мен кестелі бешпеттер – эстетикалық талғам мен шеберліктің айғағы.

Кеңестік кезеңде ұлттық киім күнделікті өмірден ығыстырылып, фольклорлық элементке айнала бастады. Ал тәуелсіздік жылдарында ұлттық сана мен жады қайта жаңғырып, ұлттық киім элементтері мәдени шаралар мен сән индустриясында қолданыс тапты.

Бұл сабақта оқушылар ұлттық киім арқылы **ұлттық тарихты, мәдени кодты және дәстүр сабақтастығын** таниды.

PISA форматындағы тапсырмалар

Сабақ тапсырмалары оқушылардың **визуалды және мәтіндік дерекпен жұмыс жасау, мәдени символдарды интерпретациялау, талдау, бағалау, өз көзқарасын білдіру, визуалды мазмұн құрастыру** дағдыларын дамытады. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **визуалды сипаттама кестесі, стильдік сараптама, сипаттамалық эссе және сән үлгісі жобасы** қолданылады.

Тапсырма 1. Визуалды сипаттама кестесі

Нұсқаулық: Ұлттық киімдердің суреттерін қарап, олардың сипаттамасын төмендегі кестеге толтырыңыз.

Киім атауы	Құрамдас бөліктері	Материалы	Қай жастағы адамдар киеді	Әлеуметтік мағынасы
Сәукеле				
Камзол				
Шапан				
Қызыл көйлек				

Тапсырма 2. Мәтінді стильдік талдау

Нұсқаулық: Ұлттық киім үлгісі туралы берілген мәтінді оқып, ондағы **тарихи, көркемдік және символикалық мәнді бөліп көрсетіңіз.**

Сұрақтар:

1. Бұл киім қай кезеңге тән?
2. Қандай материал мен өрнек қолданылған?
3. Осы киім арқылы қандай құндылық насихатталады?

Тапсырма 3. Эссе жазу

Тақырып: «Менің киімім – менің тарихым»

Нұсқаулық: Қазіргі заманғы киім мен ұлттық киім арасындағы айырмашылықты сипаттай отырып, ұлттық киімнің маңызын өз көзқарасыңыз арқылы жеткізіңіз. Эсседе кемінде бір мысал келтіріңіз.

Тапсырма 4. Ұлттық киім элементтерінің мағынасын анықтау

Нұсқаулық: Төмендегі кестеге ұлттық киім бөліктерін және олардың мағынасын жазыңыз.

Киім бөлігі	Функциясы / Мазмұндық мәні
Тақия	
Белбеу	
Ою-өрнек	
Сәукеленің төбесі	
Шашбау	

Тапсырма 5. «Сән үлгісі» жобасы (шығармашылық топтық жұмыс)

Нұсқаулық:

Топпен бірігіп, заманауи және ұлттық стильді біріктірген киім үлгісін жобалаңыз. Ол үшін:

1. Киімнің атауын ойластырыңыз
2. Қай элементтер ұлттық екенін көрсетіңіз
3. Сызбасын немесе суретін бейнелеңіз
4. Киім арқылы қандай тарихи идея жеткізілетінін түсіндіріңіз

Тапсырма 6. Ұлттық киім және тарихи сана байланысы

Нұсқаулық: Төмендегі кестеде ұлттық киімнің тарихи санадағы қандай тұжырыммен байланысты екенін сәйкестендіріңіз.

Киім элементі	Тарихи сана түсінігі
Сәукеле	А) Әйел мәртебесі мен дәстүр жалғастығы
Шапан	Ә) Қонақжайлылық пен ата дәстүр
Ою-өрнек	Б) Рухани символика, ұрпақтар үндестігі
Белбеу	В) Жауынгерлік, жауапкершілік, қорғау

Қорытынды сұрақ

Неліктен ұлттық киімдерді тек фольклорлық мұра емес, тарихи дереккөз ретінде де қарастыруға болады?

Сабактың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап,	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін	"Бас бармақ	Оқушылардың оқу барысында
---------------	---	---	-------------	---------------------------

	жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Үш қырлы бейне» Мақсаты: Қиялды кеңейтіп, тақырыпты түрлі қырынан қабылдауға үйрету. Өтуі: 1. Мұғалім бір ұғым айтады (мысалы: су, жел, ай). 2. Оқушылар сол ұғымды үш түрлі түрде сипаттайды: • шынайы болмысы ретінде, • қандай эмоция тудыратыны ретінде, • ертегі не қиял әлеміндегі бейнесі ретінде. 3. Соңында ойлармен бөлісіп, ең ерекше көзқарастар талқыланады.	сөйлесін! " – – жақсы, □ – жетілдіру керек, – жұмыс істеу керек.	қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	--	--	---	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ән мен күйдегі тарих	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар қазақтың дәстүрлі ән-күйлерін тарихи дереккөзі ретінде қарастырып, олардың ұлттық жадыны сақтаудағы рөлін түсінеді, нақты туындыларды талдайды, тарихи оқиғалардың музыкалық шығармаларға қалай енгенін анықтайды және музыкалық мұраның тарихи санаға әсерін бағалайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. «Сенім сәті» әдісі Жұптасқан		Түрлі – түсті доптар

	сенімді атмосфера қалыптастыру.	оқушылар әуен фонында бір-біріне қарап, қысқа сенім сөзімен бөліседі: «Саған сенемін, себебі сен мейірімді жансың».		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақ халқының ауызша тарихын жеткізудің ең көркем түрлерінің бірі – **ән мен күй**. Домбыра мен қобыз арқылы тараған музыкалық туындылар тек өнер емес, **тарихи оқиғалар мен қоғамдық сана, ұлттың басынан өткен кезеңдердің бейнесі** ретінде де қызмет атқарды.

Күйлер – көбіне сөзсіз, бірақ эмоциялық және тарихи мазмұны терең шығармалар. Мысалы, Құрманғазының «Сарыарқа» күйі – еркіндік пен кеңдік символы, Дәулеткерейдің «Жігері» – күрестің рухы, ал Тәттімбеттің «Бестөресі» – әділетсіздікке қарсылықтың көрінісі.

Әндер де тек сезім емес, **тарих пен тағдыр, тұлғалық бейне мен ұлттық үнді** жеткізудің маңызды арнасы. Мысалы, Ақан серінің, Біржан салдың шығармалары әлеуметтік-саяси мазмұнға да толы.

Осы сабақта оқушылар музыкалық шығармалардағы **тарихи мазмұнды, ұлттық кодты, эмоционалдық астарды** талдайды.

PISA форматындағы тапсырмалар

Сабақта ұсынылатын тапсырмалар оқушылардың **аудио/визуалды деректермен жұмыс істеу, музыкалық мәтінді талдау, авторлық контексті түсіну, символдық мағыналарды анықтау, дәлел келтіру және мәдениетаралық салыстыру** дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан өзгеше – **аудиоанализ, QR-код тыңдалым, өнер сыны, кестелік салыстыру және контексте сипаттау** енгізілді.

Тапсырма 1. Тыңдалым мен мазмұн талдау (аудио)

Нұсқаулық: QR-код арқылы Құрманғазының «Сарыарқа» күйін тыңдаңыз.

Тапсырма:

1. Күйдің әуенінен қандай көңіл-күй мен идея байқалады?

2. Бұл күй қандай тарихи-мәдени жағдайлармен байланысты деп ойлайсыз?
3. Музыканың қандай тұсы еркіндік пен серпінділікті көрсетеді?

Тапсырма 2. Кестелік салыстыру: Ән мен күй мазмұны

Шығарма атауы	Тұлға / автор	Тарихи кезең	Тақырыбы / мазмұны	Ұлттық жадымен байланысы
«Елім-ай»	Халық әні	XVIII ғасыр	Ел басына күн туған шақ	Ашаршылық, жаугершілік естелігі
«Кісен ашқан»	Құрманғазы	XIX ғасыр	Қуғын-сүргін, бостандық	Еркіндікке ұмтылу рухы
«Қараша күз»	Ақан сері	XIX ғасыр	Мұң, әлеуметтік теңсіздік	Ауызша шежіренің бір нысаны

Тапсырма 3. Мәтіндік интерпретация (лирикалық мазмұн талдау)

Нұсқаулық: Төмендегі ән мәтінінің үзіндісін оқып, оның мазмұны мен астарлы мағынасына талдау жасаңыз.

*«Қайран елім, қазағым, қайда барасың,
Бас көтерер жгііттің бағы бар ма шын...»*

Сұрақтар:

- Бұл жолдарда қандай тарихи кезең сипатталып тұр?
- Автордың эмоциялық жағдайын сипаттаңыз.
- Бұл жолдар ұлттық санада қандай ой тудырады?

Тапсырма 4. Өнер сыны: музыкалық пікір жазу

Нұсқаулық:

Сіз – музыка сыншысысыз. Сізге қазақ күйі мен еуропалық классикалық шығарманы салыстыра отырып, олардың мазмұны мен мәнін сипаттау тапсырылды.

Жоспар:

- Музыкалық құрылым
- Эмоциялық әсер
- Тарихи оқиғаға байланысы
- Қоғамдық әсері

Тапсырма 5. Музыкалық нысан бойынша мини-зерттеу

Нұсқаулық: Үйден немесе интернеттен бір тарихи күй не ән тауып, оның тарихи негізі мен авторы туралы қысқаша зерттеу жасаңыз.

Шығарма атауы	Авторы	Қандай оқиғаға арналған?	Сіздің пікіріңіз

Қорытынды сұрақ

Неліктен музыка – тек өнер емес, сонымен қатар тарихи жадының көрінісі бола алады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. ✳ Жаттығу: «Ұйқаспен танысайық» Мақсаты: Танысу процесін қызықты етіп өткізу және есте сақтау қабілетін дамыту. Өтуі: 1. Оқушы өз есімін айтып, оған ұйқас сөз қосып таныстырады. 👉 Мысалы: «Мен – Анар, күліп жүрем әрқашан». 2. Сынып бірге қайталап айтып, есім мен сипаттама ны жаттап алады.	"Қай түстесің?" – Жасыл – бәрі түсінікті, Сары – біраз көмек керек, Қызыл – мүлдем түсінбедім. 🗨	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Этнографиялық зерттеулер мен деректер	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар этнографиялық деректердің тарихи жадыны қалыптастырудағы рөлін түсінеді, шетелдік және отандық этнографтардың еңбектерін салыстырады, далалық зерттеулердің нәтижелерін талдайды және қазақ халқының мәдени кодын этнографиялық мәліметтер негізінде зерделейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Сөзге сыпайылық қос» Мақсаты: Сөз әдебін		Түрлі – түсті доптар

	жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	қалыптастырып, мәдени қарым-қатынасқа баулу. Өтуі: 1. Мұғалім қысқа, дөрекі сөйлем айтады. 2. Оқушылар оны сыпайы түрде қайта құрастырады. 3. Ең әдепті нұсқа ұсынған оқушы марапатталады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Этнография – халықтың тұрмыс-салтын, дәстүрі мен мәдениетін зерттейтін ғылым. Қазақ халқы туралы құнды этнографиялық мәліметтерді XIX ғасырда Ресей зерттеушілері (А. Левшин, Г. Потанин, Ш. Уәлиханов), сондай-ақ XX ғасырда кеңестік ғалымдар мен шетелдік саяхатшылар қалдырды. Бұл деректерде қазақ қоғамының әлеуметтік құрылымы, әдет-ғұрыптары, салт-дәстүрлері, тұрмыстық ерекшеліктері мен дүниетанымы сипатталған.

Этнографиялық жазбалар тарихи жадыны жаңғыртуға және ұлттың өзін-өзі тануына ықпал етеді. Қазіргі кезде бұл деректер ұлттық музейлер, архивтер, ғылыми жинақтар арқылы сақталып, болашақ ұрпаққа жеткізілуде.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтың тапсырмалары **инфографика талдау, аргумент құру, деректерді өңдеу, диаграмма құрастыру, дәйек келтіру, әдебиеттен дәйек іздеу** сияқты дағдыларды дамытады. Алдыңғы сабақтарда қолданылған тапсырмалардан өзгеше болу үшін мұнда **инфографикалық сипаттама, мәтінге негізделген логикалық қадам, тақырыптық постер және жеке сұхбат жазбасы**

ұсынылған.

Тапсырма 1. Инфографиканы талдау

Нұсқаулық: Төменде этнограф А. Левшиннің қазақтар туралы жазған сипаттамасы негізінде дайындалған инфографиканы қараңыз.

Тапсырма:

1. Қандай басты аспектілер этнографиялық дерек ретінде көрсетілген?
2. Инфографикада қандай элементтер тарихи жадымен байланысты?
3. Бұл мәліметтер заманауи көзқараспен қарағанда нені білдіреді?

Тапсырма 2. Кестелік салыстыру

Төмендегі кестені толтырыңыз:

Этнографтың есімі	Зерттеу кезеңі	Негізгі аймақ	Қандай салаларды сипаттаған?	Ұлттық жадымен байланысы
А. Левшин	XIX ғ.	Ұлы жүз, Орта жүз	Тұрмыс, киім, басқару жүйесі	Қазақ өмірінің алғашқы сипаттамасы
Г. Потанин	XIX ғ. соң.	Солтүстік және Шығыс	Музыка, аңыздар, тұрмыстық құрылым	Фольклорлық мұраны жазып қалдырды
Ш. Уәлиханов	XIX ғ. орта	Жетісу, Ыстықкөл	Дін, мифология, ру-тайпа құрылымы	Ішкі этнографиялық деректер көзі

Тапсырма 3. Аргумент құру

Нұсқаулық: Төмендегі мәліметке сүйеніп, өз көзқарасыңызды білдіріңіз.

«Этнографиялық деректер – бұл жай ғылыми сипаттама емес, ол – халықтың өмір сүру салты мен жадысын сақтау тәсілі».

Сұрақтар:

- Бұл пікірмен келісесіз бе?
- Қандай мысалдар келтіре аласыз?
- Бұл деректерсіз ұлттың өзін-өзі тануы мүмкін бе?

Тапсырма 4. Тақырыптық постер дайындау (жұптық жұмыс)

Нұсқаулық: Сіз – музей қызметкерісіз. Жаңа көрме үшін постер дайындауыңыз керек. Постер келесі деректерді қамтуы тиіс:

- Қазақ киіз үйінің этнографиялық ерекшеліктері
- Халықтың наным-сенім жүйесі
- Әдет-ғұрыптар (бата, шілдеhana, асық ату)
- Фотосурет, қысқа мәтін және дәйексөз

Тапсырма 5. Салыстырмалы сұхбат жасау

Нұсқаулық: Өз ата-анаңыз немесе ата-әжеңізбен сұхбаттасып, олардың

этнографиялық сипаттағы естеліктерін жазып алыңыз. Мысалы, қай салт-дәстүрлер отбасыңызда сақталған? Соларды сипаттап, төмендегі кестені толтырыңыз:

Респондент (аты)	Еске түсірген салт	Қандай мақсатта қолданылған?	Қазіргі кездегі маңыздылығы
---------------------	-----------------------	---------------------------------	--------------------------------

Қорытынды рефлексия

Сұрақ: Этнографиялық деректер бізге өткенді танып-білу үшін ғана емес, болашақты болжау үшін де қажет. Сіз қалай ойлайсыз?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Сөздің сырын аш» Мақсаты: Жаңа ұғымдарды есте сақтау мен түсінуді дамыту. Өтуі: 1. Мұғалім бірнеше жаңа сөз ұсынады. 2. Оқушылар олардың мағынасын өз ойынша түсіндіреді. 3. Кейін дұрыс анықтамамен салыстырады. 4. Соңында әр сөзбен бір сөйлем құрастырады	"Қол соғу арқылы қолдау!" – Бір шапалақ – жақсы, екі – керемет, үш – тамаша! 	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	---	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Алаш идеясы және ұлттық жаңғыру	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар Алаш қозғалысының негізгі идеяларын түсінеді, оның ұлттық сананы қалыптастырудағы тарихи рөлін бағалайды, XX ғасыр басындағы зиялылар көтерген мәселелерді бүгінгі қоғамдағы жаңғыру үдерістерімен байланыстырады, деректерді салыстырып талдайды және өз ойларын дәлелдейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Кім бұл?» Мақсаты: Мамандықтар		Түрлі – түсті доптар

	Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	жайлы ойды кеңейту және шығармашылықпен байланыстыру. Өтуі: 1. Оқушылар екі топқа бөлінеді. 2. Мұғалім әр топқа ерекше сипаттар ұсынады (мысалы: ең тәтті, ең байсалды, ең көңілді). 3. Топтар сол сипатқа сай мамандық таңдап, неліктен сәйкес келетінін түсіндіреді. 4. Топтар бір-бірінің нұсқаларын тыңдап, бағалайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

XX ғасырдың басында қазақ қоғамында ұлттық тәуелсіздік пен жаңғыру идеялары күшейді. Сол кезеңдегі қазақ зиялылары — Ө. Бөкейхан, А. Байтұрсынұлы, М. Дулатов, Х. Досмұхамедұлы және басқалар **Алаш қозғалысын** қалыптастырып, саяси партия құрды. Алаш идеясының басты ұстанымдары: ұлттық мемлекеттілік құру, білім мен ғылымды дамыту, ұлттық

мәдениетті сақтау, демократиялық құқықтарды қорғау болды. Кеңестік кезеңде Алаш қайраткерлерінің еңбектері ұзақ уақыт бойы тыйым салынды. Тек тәуелсіздік алғаннан кейін олардың идеялары қайта жаңғырып, қазіргі заманғы **«Рухани жаңғыру» бағдарламасымен** сабақтастырыла зерттелуде. Алаш идеясы – ұлттық жаңғырудың тарихи негізі әрі болашаққа бағдар.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың деректерді талдау, салыстыру, интерпретация жасау, пікір білдіру, тарихи-контекстуалды бағалау қабілеттерін дамытады. Бұрынғы сабақтардан өзгеше түрде **саяси құжатпен жұмыс, «идеялар картасы», эссе құрылымы, сәйкестендіру тапсырмасы және проблемалық сұраққа аргумент енгізілген.**

Тапсырма 1. Құжатпен жұмыс

Нұсқаулық: Алаш партиясының бағдарламасының үзіндісін оқып, төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз.

Сұрақтар:

1. Бағдарламада қандай басты мәселелер көтерілген?
2. Ол ұлттық жаңғырумен қалай байланысты?
3. Қазіргі қоғам үшін қайсысы өзекті деп ойлайсыз?

Тапсырма 2. «Идеялар картасы» (кестелік талдау)

Алаш идеясының бағыты	Мазмұны	Қазіргі «Рухани жаңғырумен» байланысы
Ұлттық мемлекеттілік		
Білім мен ағарту		
Демократиялық құқықтар		
Мәдениетті сақтау		

Тапсырма 3. Эссе құрылымы

Тақырып: «Алаш идеясы – ұлттық жаңғырудың тарихи негізі»

Нұсқаулық: Эссе жазу үшін төмендегі жоспарды қолданыңыз:

- Кіріспе: Алаш идеясының мәні
- Негізгі бөлім:
 1. XX ғасыр басындағы қазақ қоғамындағы рөлі
 2. Ұлттық сана мен мәдениетті жаңғыртудағы орны
- Қорытынды: Алаш идеясының бүгінгі өзектілігі

Тапсырма 4. Сәйкестендіру

Алаш қайраткері	Қызметі / үлесі
Ә. Бөкейхан	
А. Байтұрсынұлы	

М. Дулатов	
Х. Досмұхамедұлы	

Тапсырма 5. Проблемалық сұраққа аргумент

Сұрақ: Егер Алаш қайраткерлерінің идеялары жүзеге асқан болса, бүгінгі Қазақстан қандай болар еді?

Нұсқаулық: Кемінде үш аргумент келтіріп, өз көзқарасыңызды негіздеңіз.

Қорытынды сұрақ

Алаш идеясының ұлттық жадыдағы орны неде? Ол қазіргі жаңғыру үдерісіне қандай үлес қоса алады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Сұрағынды түрлендір» Мақсаты: Ашық және жабық сұрақтарды түсіну және өз бетінше сұрақ құрастыруды меңгеру. Өтуі: 1. Мұғалім жабық сұрақтар береді. 2. Оқушылар оларды кеңірек ойлауға итермелейтін ашық түрге	"Жетістікті жарқыратып, кеңес қос!" – Екі жақсы жағын айт, бір ұсыныс жаса. ☆☆☆💡	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	--	--

		өзгертеді. 3. Кейін жаңа сұрақтарды бір-біріне қойып, қысқаша пікірлеседі.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазақ хандарының тарихи рөлі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар Қазақ хандығы дәуіріндегі хандардың қызметін талдап, олардың мемлекеттілікті нығайтудағы, ел бірлігін сақтаудағы, сыртқы саясаттағы рөлін бағалайды. Сонымен қатар тарихи деректерді салыстырып, ұлттық жады мен қазіргі мемлекеттілік үшін маңызын айқындайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар		Түрлі – түсті доптар

	Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	аударарды. Жаттығу: «Қай тарапты таңдайсың?» Мақсаты: Әділдік пен әділетсіздік жайлы түсінікті дамыту және өз көзқарасын дәлелдей білуге үйрету. Өтуі: 1. Аудиторияның екі жағына «Әділ» және «Әділетсіз» деген белгілер қойылады. 2. Мұғалім бір жағдаятты оқиды. 3. Оқушылар ойланып, өз таңдауына сай жаққа өтеді. 4. Әркім неге солай шешкенін қысқаша түсіндіреді. Нәтиже: Балалар әділеттілік туралы ой түйіп, пікір айту мен тыңдауды тәжірибеден өткізеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақ хандығы XV ғасырдың ортасында Керей мен Жәнібек хандардың бастауымен құрылды. Бұл оқиға қазақ халқының этникалық және саяси тұрғыдан бірігуіне негіз болды. Кейінгі ғасырларда Қасым хан, Хақназар хан, Есім хан, Тәуке хан сияқты билеушілер хандықтың аумағын кеңейтіп, ішкі бірлікті нығайтты, «Қасым ханның қасқа жолы», «Есім ханның ескі жолы», «Жеті жарғы» секілді заңдар қабылдап, ел басқарудың құқықтық негіздерін қалыптастырды. Хандардың сыртқы саясаттағы шешімдері қазақ халқының тәуелсіздігі мен территориялық тұтастығын сақтауда ерекше рөл атқарды. Ал Тәуке хан дәуірі «Қазақ хандығының алтын ғасыры» деп аталып, ұлттық бірлік пен құқықтық жүйенің нығаю кезеңі ретінде тарихи жадыда сақталды.

Осы сабақта оқушылар қазақ хандарының тарихтағы орнын бағалап, ұлттық санадағы ықпалын зерделейді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың деректерді талдау, салыстыру, себеп-салдар байланысын орнату, тарихи тұлғаларды бағалау және дәлелді пікір айту дағдыларын қалыптастырады. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – тұлғалық салыстыру кестесі, тарихи шешімдерді талдау, диаграмма құру, дереккөзді қайта интерпретациялау және эссе жазу сияқты жаңа түрлер ұсынылды.

Тапсырма 1. Кестелік талдау

Нұсқаулық: Төмендегі кестені толтырыңыз.

Ханның есімі	Билік құрған кезеңі	Негізгі жетістігі	Ұлттық жадыдағы орны
Қасым хан		«Қасым ханның қасқа жолы»	Заң жүйесінің қалыптасуы
Есім хан		«Есім ханның ескі жолы»	Әскери тәртіпті күшейту
Тәуке хан		«Жеті жарғы»	Қазақ хандығының «алтын ғасыры»

Тапсырма 2. Тарихи шешімді талдау

Нұсқаулық: Тәуке хан тұсында қабылданған «Жеті жарғының» бір тармағын қарастырып, келесі сұрақтарға жауап беріңіз:

- Бұл заң халық өміріне қандай өзгеріс әкелді?
- Оның тарихи әділеттілікпен байланысы бар ма?
- Ұлттық жадыда не себепті сақталды?

Тапсырма 3. Себеп-салдар диаграммасы

Нұсқаулық: «Қазақ хандығының күшеюіне ықпал еткен факторлар» тақырыбы бойынша себеп-салдар диаграммасын құрастырыңыз.

Себеп	Салдар
Қасым ханның әскери саясаты	Хандық аумағының кеңеюі
Ішкі бірлікті сақтау	Қазақ халқының этникалық тұтастығы

Тапсырма 4. Дереккөзді интерпретациялау

Берілген дерек:

«Қасым ханның тұсында қазақтың аты бүкіл Дешті Қыпшаққа ғана емес, одан әрі де тарады» (Мұхаммед Хайдар Дулати).

Нұсқаулық:

- Бұл дерек нені білдіреді?
- Қасым ханның тарихи рөлін қалай бағалар едіңіз?
- Ұлттық жады тұрғысынан маңызы қандай?

Тапсырма 5. Шағын эссе

Тақырып: «Қазақ хандары – ұлттық жады мен мемлекеттіліктің тірегі»

Нұсқаулық: Эссеңізде мына құрылымды сақтаңыз:

- Кіріспе: Қазақ хандығының тарихи орны
- Негізгі бөлім: Нақты бір ханның қызметі мен рөлі
- Қорытынды: Қазақ хандарының ұлттық санаға әсері

Қорытынды сұрақ

Қазақ хандарының тарихи рөлі қазіргі Қазақстанның тәуелсіздігі мен ұлттық бірегейлігін нығайтуда қандай маңызға ие деп ойлайсыз?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. 📌 Жаттығу: «Бір сөйлеммен қорыт» Мақсаты: Оқушының ойын жинақтап айтуын және сабаққа өз көзқарасын білдіруін дамыту. Өтуі: 1. Сабақ соңында мұғалім қысқа сұрақ қояды. 2. Оқушылар оған тек бір	"Өлшемдер әлемі!" – Әр деңгейге нақты сипаттамалар мен балл жүйесі бар. 	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	--	--	---

		сөйлеммен жауап береді (ауызша не жазбаша). 3. Сұрақтар: – «Саған не әсер етті?» – «Қандай көңіл-күйде болдың?» – «Не есінде қалды?» Нәтиже: Балалар ойды нақты, қысқа әрі мағыналы жеткізуге дағдыланады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұлт-азаттық көтерілістер және тарихи сана	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар Қазақстан аумағындағы ұлт-азаттық көтерілістердің себептері мен салдарын түсінеді, тарихи тұлғалардың рөлін бағалайды, көтерілістердің ұлттық жады мен тарихи сананы қалыптастырудағы маңызын пайымдайды, салыстыру, талдау, деректермен жұмыс істеу арқылы өз көзқарасын дәлелдейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет		Түрлі – түсті доптар

	жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. ✻ Жаттығу: «Менің жақсы жағым» Мақсаты: Сыныпта достық пен сыйластықты нығайту, бір-бірін жақсы қырынан тануға үйрету. Өтуі: 1. Әр оқушыға аты жазылған парақ таратылады, айналасында бос орындар бар. 2. Сыныптастар жүріп, сол параққа досының жағымды бір қасиетін жазып кетеді. 3. Соңында әркім өз парағын оқып, сыныптастары оны қалай көретінін түсінеді. Нәтиже: Оқушылар		
--	--	---	--	--

		өзара қолдау сезініп, жағымды қасиеттерге назар аударуға дағдыланады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақстан тарихында XVIII–XIX ғасырлар мен XX ғасырдың басындағы ұлт-азаттық көтерілістер – халықтың еркіндік пен әділеттілік жолындағы күресінің көрінісі.

- **XVIII ғ.** – Сырым Датұлы бастаған қозғалыс;
- **XIX ғ. басы** – Исатай-Махамбет көтерілісі;
- **1837–1847 жж.** – Кенесары Қасымұлы бастаған қозғалыс;
- **1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс** – кең ауқымдағы тарихи оқиға.

Бұл көтерілістердің ортақ сипаты – отаршылдық саясатқа қарсы күрес, халықтың тәуелсіздікке ұмтылысы. Ұлттық жадыда олар батырлық пен еркіндіктің символына айналды. Көтерілістердің тарихи тәжірибесі қазіргі тәуелсіз Қазақстанның ұлттық санасын қалыптастыруда маңызды орын алады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **себеп-салдар байланысын табу, тарихи деректерді жүйелеу, салыстыру, аргумент құру, шығармашылық модельдеу** дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **көтерілістерді салыстыру кестесі, себеп-салдар тізбегі, карта талдау, рөлдік тапсырма және дәлелді пікірталас** формалары қолданылады.

Тапсырма 1. Көтерілістерді салыстыру кестесі

Көтеріліс	Себебі	Негізгі басшылары	Нәтижесі	Ұлттық жадыдағы орны
Сырым Датұлы (1783)				
Исатай-Махамбет (1836–1838)				
Кенесары Қасымұлы (1837–1847)				

Тапсырма 2. Себеп–салдар диаграммасы

Нұсқаулық: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің себептері мен салдарын көрсетіңіз.

Себептері	Салдары
Жерді тартып алу, салықтың көбеюі	
1916 жылғы «Тыл жұмысына адам алу» жарлығы	

Тапсырма 3. Карта талдау

Нұсқаулық: Қазақстан картасында Ішкі Орда, Кіші жүз, Орта жүз және Жетісу аймақтарын белгілеңіз. Әр аймақта болған ұлт-азаттық көтерілістерді көрсетіп, олардың географиялық ауқымын салыстырыңыз.

Тапсырма 4. Рөлдік тапсырма

Нұсқаулық: Сынып үш топқа бөлінеді.

- 1-топ – көтерілісшілер;
- 2-топ – отаршыл әкімшіліктің өкілдері;
- 3-топ – қазіргі заманғы зерттеушілер.

Әр топ өз рөлінде көтерілістің себептері мен салдарына баға беріп, қысқаша пікір білдіреді.

Тапсырма 5. Пікірталас

Тақырып: «Ұлт-азаттық көтерілістер жеңіліс тапса да, тарихи сана үшін жеңіс болды»

Нұсқаулық: Екі түрлі көзқарасты талдаңыз.

- Бірінші көзқарас: жеңіліс – нәтижесіз күрес.
 - Екінші көзқарас: жеңіліс – тарихи жады мен болашақ үшін сабақ.
- Өз пікіріңізді дәлелдеңіз.

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Ұлт-азаттық қозғалыстар – ұлттық жадының тірегі»

Эсседе:

- тарихи деректерден мысал келтіріңіз;
- ұлттық сана үшін қандай маңызы бар екенін сипаттаңыз.

Қорытынды сұрақ

Ұлт-азаттық көтерілістер бүгінгі ұрпақтың тарихи санасын қалыптастыруда қандай рөл атқарады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен	"Ортақ пікір!" – Топпен	Оқушылардың оқу барысында
---------------	--------------------------------	---	-------------------------	---------------------------

	саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	бағалап, нәтижелерін зерделеу. ☑ Жаттығу: «Диалог шеңбері» Мақсаты: Сабақтағы негізгі ойларды қайталап, түсінікті нақтылау және пікір бөлісу. Өтуі: 1. Оқушылар ішкі және сыртқы шеңберге бөлініп тұрады. 2. Қарсы тұрған әр жұп 1 минут бір-бірімен сабақ туралы сөйлеседі: – Не пайдалы болды? – Қандай қиындық кездесті? – Не қызықтырды? 3. Уақыт біткен соң сыртқы шеңбер орын ауыстырады. 4. Соңында ортақ қорытындылар мен бөліседі. Нәтиже: Түсінік тереңдеп, оқушылар өз ойларын жеткізуді және тыңдауды үйренеді.	талқылап , әр оқушыға әділ баға беру. ☑	қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	---	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	XX ғасырдағы ашаршылық: ұлт трагедиясы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар XX ғасырдағы ашаршылықтың себептері мен салдарын түсінеді, оның ұлттық жады мен тарихи санадағы орнын анықтайды, тарихи деректермен жұмыс істеп, халық трагедиясын ғылыми және адамгершілік тұрғыдан бағалауға үйренеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. ☺ Жаттығу: «Сызықтан бейне жаса» Мақсаты: Қиял мен көркем ойлау қабілетін дамыту.		Түрлі – түсті доптар

	жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Өтуі: 1. Әр оқушыға ішінде бір қарапайым сызығы бар қағаз таратылады. 2. Сол сызықтан оқушылар өз ойынша толық сурет шығарады (мысалы, жануар немесе зат). 3. Соңында не бейнелегенін және неліктен солай салғанын айтып береді. Нәтиже: Балалар шығармашылықпен ойлауды, ерекше идея ұсынуды және ойын сурет арқылы жеткізуді үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст XX ғасырдың 20–30 жылдарындағы ашаршылық Қазақстан халқы үшін аса ауыр қасірет болды. 1921–1922 жж. ашаршылық алғашқы кеңестік саясаттың салдары болса, 1931–1933 жж. ашаршылық күштеп ұжымдастыру, малды тартып алу және				

салық саясатының нәтижесінде халықтың жартысына жуығы аштық пен індеттен қырылды. Бұл кезең қазақ халқының демографиялық құрылымына, мәдениетіне, ұлттық санасына орны толмас зардап әкелді.

Ашаршылық ұзақ уақыт бойы ресми тарихта жабық тақырып болып келді.

Тәуелсіздік алғаннан кейін ғана архив құжаттары зерттеліп, бұл трагедия ұлттық жадының басты бөлігіне айналды. Ашаршылық – тек демографиялық апат қана емес, тарихи әділеттілік тұрғысынан әлі де зерделенетін тақырып.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың тарихи дерекпен жұмыс, себеп-салдар байланысын орнату, визуалды деректерді түсіндіру, дерек пен интерпретацияны ажырату, аргумент құру, тарихи эссе жазу қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **инфографика талдау, статистикалық кесте толтыру, дереккөзді салыстыру, куәгер сөзін интерпретациялау және шығармашылық модельдеу** түрлері қолданылады.

Тапсырма 1. Статистикалық кесте толтыру

Нұсқаулық: Берілген мәліметтерді кестеге енгізіңіз.

Жылдар	Қаза болғандар саны (мың адам)	Себептері	Ұлттық жадыдағы маңызы
1921–1922 жж.		Азамат соғысы, құрғақшылық	
1931–1933 жж.		Ұжымдастыру, мал тартып алу	

Тапсырма 2. Инфографика талдау

Нұсқаулық: Ашаршылық жылдарындағы халық санының өзгерісін көрсететін диаграмманы қарап, мына сұрақтарға жауап беріңіз:

- Қандай негізгі өзгеріс байқалады?
- Халық санының күрт төмендеуінің басты себебі неде?
- Бұл ұлттық жадыға қалай әсер етті?

Тапсырма 3. Дереккөздерді салыстыру

Нұсқаулық: Екі дерекпен танысыңыз.

1. Кеңестік басылымнан алынған ресми мәтін (1930 ж.)
2. Тәуелсіздік кезеңіндегі зерттеуші еңбегі (2000 ж.)

Критерий	Кеңестік дерек	Қазіргі зерттеуші
Ашаршылықтың себебі		
Құрбандар саны		
Саяси бағасы		

Тапсырма 4. Куәгер сөзін интерпретациялау

Берілген дерек:

«Ауылда күн сайын аштан қырылған адамдардың сүйегі шашылып жататын. Біз тірі қалу үшін шөптің тамырын қазып жедік...»

Сұрақтар:

1. Бұл үзінді қандай тарихи жағдайды сипаттайды?
2. Куәгердің сөзі бізге қандай сезім мен ой береді?
3. Бұл деректі ұлттық жады тұрғысынан қалай бағалар едіңіз?

Тапсырма 5. Себеп-салдар тізбегі

Нұсқаулық: Ашаршылықтың негізгі себептері мен оның салдарын тізбектеп көрсетіңіз.

Мысалы:

- Себеп: Ұжымдастыру саясаты →
- Салдар: Мал шаруашылығының күйреуі →
- Нәтиже: Халықтың жаппай қырылуы

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «XX ғасырдағы ашаршылық – ұлт трагедиясы және тарихи жады»

Нұсқаулық:

- Кіріспе: ашаршылықтың қысқаша сипаттамасы
- Негізгі бөлім: себептері мен зардаптары
- Қорытынды: бүгінгі ұрпақ үшін тарихи сабақ

Қорытынды сұрақ

Ашаршылық ұлттық тарихи санада қандай рөл атқарады? Егер бұл оқиға ұмытылса, болашақ үшін қандай қауіп туады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. abc Жаттығу: «Әріппен қимылда» Мақсаты: Ойлау шапшаңдығын және қимылмен байланыс орнату қабілетін дамыту. Өтуі: 1. Мұғалім бір	"Қай сатыдасың?" — Баспалдақпен жоғары өрлеп, алға ілгеріле.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	--	---

	ұйымдастыру.	әріпті атайды. 2. Оқушылар сол әріптен басталатын сөз ойлап тауып, соған сәйкес қимыл көрсетеді. 👉 Мысалы: «Секіртпе» – секіру, «Сағат» – уақыт көрсеткенде й ишара. 3. Ең жылдам және ерекше әрекет мадақталады. Нәтиже: Қатысушылар шапшаң ойлауға және қозғалыс арқылы ойды жеткізуге машықтанады.		
--	--------------	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұлы Отан соғысы және халық ерлігі	
Оқу бағдарламасына	Сабақтың мақсаты Оқушылар Ұлы Отан соғысының негізгі кезеңдері мен	

сәйкес оқыту мақсаттары	ерекшеліктерін түсінеді, қазақстандық жауынгерлердің майдандағы және тылдағы ерліктерін талдайды, соғыстың ұлттық жады мен тарихи санадағы орнын бағалайды, тарихи деректер мен естеліктерді салыстырып, өз көзқарасын білдіреді.
--------------------------------	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Көңіл тазаруы» Мақсаты: Ішкі күйзелісті жеңілдетіп, эмоциялық жайлылықты орнату. Өтуі: 1. Оқушылар параққа көңілге түскен ауыр ойды немесе ренішті		Түрлі – түсті доптар

		жазады. 2. Содан кейін парақты умаждап, оны символ ретінде «жіберіп» жібереді не жәшікке тастайды. 3. Ішінен: «Мен бұл сезімді артта қалдырамын» деп айтады. Нәтиже: Эмоцияны шығарып, жеңілдік сезімін қалыптастыруға көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст 1941–1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы – Қазақстан тарихындағы ең ауыр әрі тағдыршешті кезеңдердің бірі. 1,2 миллионнан астам қазақстандық әскер қатарына алынып, Брест қамалынан Берлинге дейінгі ұрыстарға қатысты. Панфиловшылар дивизиясының ерлігі, Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигелдинов, Әлия Молдағұлова, Мәншүк Мәметова сияқты батырлардың есімдері ұлттық жадыда сақталды. Сонымен қатар, тылдағы халық майданға азық-түлік, киім-кешек, қару-жарак өндірісі арқылы қолдау көрсетті. Соғыстың зардабы халықтың тұрмыс-тіршілігіне, әлеуметтік құрылымына, ұлттық санаға терең із қалдырды. Бүгінде бұл кезең – халық ерлігі мен төзімділігінің символы ретінде тарихи жадыда орныққан.				

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың салыстыру, дерекпен жұмыс, себеп-салдар байланысын орнату, пікірталас, диаграмма толтыру, өмірбаяндық деректерді талдау қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан өзгеше түрде – хронологиялық кесте, биографиялық зерттеу, тыл мен майданды салыстыру, картамен жұмыс, пікірталас форматы қолданылады.

Тапсырма 1. Хронологиялық кесте

Нұсқаулық: Төмендегі кестені толтырыңыз.

Жыл/кезең	Негізгі оқиға	Қазақстандықтардың үлесі
1941 ж. маусым		
1942 ж.		
1943 ж.		
1945 ж. мамыр		

Тапсырма 2. Тұлғалық зерттеу

Нұсқаулық: Қазақстаннан шыққан бір батырды (мысалы, Б. Момышұлы, Ә. Молдағұлова) таңдап алып, қысқаша өмірбаяндық кесте құрыңыз.

Тұлға есімі	Қызметі/ерлігі	Наградалары	Ұлттық жадыдағы орны
-------------	----------------	-------------	----------------------

Тапсырма 3. Салыстыру

Нұсқаулық: Төмендегі кестені толтырыңыз.

Сала	Майдан	Тыл
Негізгі әрекет		
Қиындықтары		
Ұлттық жадыдағы рөлі		

Тапсырма 4. Карта талдау

Нұсқаулық: Қазақстандық әскерлер қатысқан негізгі шайқастарды (Мәскеу, Сталинград, Курск, Берлин) картадан тауып белгілеңіз. Әрбір шайқаста қазақстандықтардың рөліне қысқаша түсініктеме беріңіз.

Тапсырма 5. Пікірталас

Тақырып: «Ұлы Отан соғысы – халық бірлігінің ең үлкен сынағы»

Нұсқаулық:

- Бір топ: «Иә, бұл – халық бірлігінің шыңы» деген көзқарасты қорғайды.
 - Екінші топ: «Бұл – халықтың ауыр трагедиясы, бірлік тек мәжбүрлі сипатта болды» деген көзқарасты қорғайды.
- Соңында әр оқушы өзінің жеке пікірін жазады.

Тапсырма 6. Қорытынды эссе

Тақырып: «Ұлы Отан соғысы халық жадысында – ерлік пен қасірет

сабақтастығы»

Эсседе:

- Соғыстың қазақ қоғамына әсерін сипаттаңыз;
- Майдан мен тыл ерліктерінен мысалдар келтіріңіз;
- Бұл оқиғаның бүгінгі тарихи санадағы орны туралы өз көзқарасыңызды білдіріңіз.

Қорытынды сұрақ

Ұлы Отан соғысының тарихын зерделеу қазіргі ұрпақтың тарихи санасын қалыптастыруда қандай рөл атқарады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Қиялға жол бер» Мақсаты: Сыни және шығармашылық ойлау қабілетін дамыту. Өтуі: 1. Мұғалім ойландыратын бір "Егер..." сұрағын қояды. 👉 Мысалы: «Егер адамдар	"Сканда да біл!" – Телефонмен оқу тапсырмасын сканерлеп, жедел кері байланыс ал. 📱	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	---	--

		ұйықтамаса не өзгерер еді?» 2. Оқушылар шағын топта өз ойларын талқылайды. 3. Әр топ ортақ ойын сыныпқа ұсынады. 4. Соңында мұғалім ойларды жинақтап, қорытынды жасайды.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	1986 жылғы Желтоқсан оқиғасы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының себептері мен салдарын түсінеді, оқиғаға қатысқан жастардың ерлігін ұлттық сана тұрғысынан бағалайды, тарихи әділеттілікті қалпына келтіру жолдарын талдайды, деректер мен куәліктерді пайдалана отырып, өз көзқарасын қалыптастырады.	

барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп,	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне		Түрлі – түсті доптар

	мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Жылы лебіз» Мақсаты: Жағымды пікір арқылы өзара сыйластық пен сенімді арттыру. Өтуі: 1. Оқушыларға стикер таратылады. 2. Әркім оң жағындағы оқушыға бір жақсы қасиетін жазып береді. Мысалы: «Сен әрқашан көмектесуге дайынсың». 3. Сөздер дауыстап оқылады. 4. Қаласа, оқушылар әсерімен бөліседі.		
--	--	---	--	--

		Нәтиже: Сыныпта достық атмосфера орнап, оқушылардың өзін-өзі бағалауы жоғарылайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

1986 жылғы 16 желтоқсанда Алматы қаласында жастар алаңға шығып, КОКП-ның қазақ басшылығына сырттан әкелінген Г. Колбинді тағайындауына қарсы бейбіт наразылық білдірді. Бұл оқиға ұлттық намыс пен әділетсіздікке қарсылықтың көрінісі болды. Кеңестік билік жастарды «ұлтшылдықпен» айыптап, қатал жазалады.

Желтоқсан оқиғасы – тек саяси наразылық қана емес, ұлттық өзіндік сананың оянуының көрінісі болды. Бұл оқиға кейінгі тәуелсіздікке ұмтылыстың бастауы ретінде тарихи жадыда қалды. Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Ербол Сыпатаев сынды жастардың есімі ұлт тарихына ерлік пен қайсарлықтың символы ретінде енді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың тарихи деректерді салыстыру, куәгер сөзін интерпретациялау, себеп-салдар байланысын орнату, пікірталас жүргізу, эссе жазу дағдыларын дамытады. Бұрынғы сабақтардан өзгеше – дереккөзді екі жақты талдау, кестелік сәйкестендіру, хронология жасау, куәлікті интерпретациялау және рөлдік модельдеу сияқты тапсырмалар ұсынылады.

Тапсырма 1. Деректерді салыстыру

Нұсқаулық: Төмендегі екі дерекпен танысыңыз.

1. Кеңестік газеттердегі ресми мәлімдеме (1986 ж.)
2. Тәуелсіздік жылдарындағы зерттеушінің пікірі

Критерий	Кеңестік көзқарас	Қазіргі көзқарас
Оқиғаның сипаты		
Себебі		
Қатысушылар бағасы		

Тапсырма 2. Себеп-салдар тізбегі

Нұсқаулық: Желтоқсан оқиғасының себептері мен салдарын көрсететін тізбек құрыңыз.

Себептері	Салдары
Басшыны сырттан тағайындау	
Ұлттық теңсіздік сезімі	
Жастар наразылығы	
Қатал жазалау	

Тапсырма 3. Хронология құру

Нұсқаулық: 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының негізгі кезеңдерін дұрыс ретпен орналастырыңыз.

- 16 желтоқсан – Колбиннің тағайындалуы
- 17 желтоқсан – жастардың алаңға шығуы
- 18 желтоқсан – күшпен тарату, тұтқындаулар
- Кейінгі жылдар – қатысушыларды ақтау

Тапсырма 4. Куәгер сөзін интерпретациялау

Берілген дерек:

«Біз алаңға шыққанда ешқандай тәртіпсіздік жасаған жоқпыз. Тек өз пікірімізді айтқымыз келді...»

Сұрақтар:

1. Бұл сөз оқиғаның сипаты туралы не айтады?
2. Кеңестік биліктің ұстанымымен қалай салыстыруға болады?
3. Ұлттық жадыда мұндай куәгер сөздері қандай рөл атқарады?

Тапсырма 5. Рөлдік модельдеу

Нұсқаулық: Сынып екіге бөлінеді:

- 1-топ – 1986 жылғы жастар белсенділері;
- 2-топ – билік өкілдері.

Әр топ өз рөлінде оқиғаға көзқарасын білдіреді. Соңында сынып ортақ қорытынды жасайды: Желтоқсан оқиғасы нені дәлелдеді?

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Желтоқсан – тәуелсіздікке бастау болған қадам»

Эсседе:

- Желтоқсанның тарихи мәнін сипаттаңыз;
- Жастардың ерлігін бағалаңыз;
- Қазіргі тарихи сана үшін маңызын түсіндіріңіз.

Қорытынды сұрақ

Желтоқсан оқиғасының тарихи жадыда сақталуы қазіргі жастар үшін қандай маңызға ие?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Жылы сөз сыйла» Мақсаты: Оқушылардың өзара қолдауын нығайтып, сенімділік пен құрметті арттыру. Өтуі: 1. Әр балаға парақ немесе стикер беріледі. 2. Мұғалім: «Жаныңдағы сыныптасыңа бір жағымды сөз жаз» деп нұсқау береді. Мысалы: «Сен үнемі күліп жүресің», «Сенен жайлылық сезіледі». 3. Жазылған сөздер бір-біріне оқылады. 4. Қаласа,	"Кімнің бағасы?" — Оқушылар бір-бірінің жұмысын атын айтпай бағалайды. 	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
----------------------	--	--	---	--

		оқушылар өз әсерімен бөліседі. Нәтиже: Сынып ішінде мейірімділік артып, оқушылар бір-бірін бағалауды үйренеді.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Рухани жаңғыру және ұлттық жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар «Рухани жаңғыру» бағдарламасының негізгі бағыттарын түсінеді, оның ұлттық жадымен байланысын талдайды, тарихи-мәдени құндылықтарды жаңғыртудағы рөлін бағалайды және бүгінгі қоғам үшін маңызын пайымдайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен		Түрлі – түсті доптар

	Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Қызықты сәлем» Мақсаты: Қимыл арқылы сергіту мен достық қарым-қатынасты қалыптастыру. Өтуі: 1. Мұғалім ерекше амандасу түрлерін ұсынады (мысалы: «кұстың кейпінде», «роботша», «аюша»). 2. Айтылған кейіпке сай оқушылар қимылмен сәлемдеседі. 3. Түрлі нұсқаларды қайталап, ойын жалғасады. Нәтиже: Балалар еркін әрекет етеді, көңіл-күй көтеріледі және достық орнайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс		

	қалыптастырады .	жүзінде іске асырады.		
--	------------------	-----------------------	--	--

Тарихи контекст
2017 жылы Қазақстанда Елбасы Н. Назарбаевтың бастамасымен «**Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру**» атты бағдарламалық мақала жарияланды. Бұл бағдарлама қоғамның тарихи санасын жаңғыртуға, ұлттық кодты сақтауға және заманауи өркениет талаптарына сай мәдениет пен дәстүрді қайта түлетуге бағытталды.

«Рухани жаңғыру» аясында «Туған жер», «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы», «Жаһандағы заманауи қазақстандық мәдениет» сияқты жобалар іске қосылды. Олар ұлттық жадыны сақтап, оны жаһандық деңгейде танытуға жол ашты.

Осылайша, «Рухани жаңғыру» – тарихи сана мен ұлттық жадыны бүгінгі заман талаптарымен ұштастыратын стратегиялық бағыт болды. Бұл бағдарлама ұлттық тарихты жаңаша бағалауға, мәдени мұраны сақтауға, білім мен ғылымды дамытуға ықпал етті.

PISA форматындағы тапсырмалар
Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың заманауи құжатты талдау, кесте толтыру, себеп-салдарды анықтау, визуалды модель құру, салыстыру және аргумент келтіру қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан өзгеше түрде – бағдарламалық құжат талдау, «ұлттық код» диаграммасы, жобалық кесте, заманауи-практикалық салыстыру енгізілген.

Тапсырма 1. Құжатпен жұмыс
Нұсқаулық: «Рухани жаңғыру» бағдарламасынан қысқаша үзінді оқып, мына сұрақтарға жауап беріңіз:

1. Ұлттық код ұғымы қалай сипатталған?

2. Қандай негізгі жобалар аталған?

3. Бұл бағдарлама ұлттық жадымен қалай байланысты?

Тапсырма 2. Кесте толтыру

Бағыт/жоба атауы	Мазмұны	Ұлттық жадыдағы рөлі
«Туған жер»		
«Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы»		
«Жаһандағы заманауи қазақстандық мәдениет»		

Тапсырма 3. Диаграмма құру
Нұсқаулық: «Ұлттық код» түсінігін сипаттайтын үш басты элементті анықтап, диаграммаға орналастырыңыз.

Мысалы: тіл – мәдениет – дәстүр.

Тапсырма 4. Салыстыру тапсырмасы

Нұсқаулық: «Рухани жаңғыру» бағдарламасы мен Кеңестік кезеңдегі мәдени саясатты салыстырыңыз.

Критерий	Кеңестік кезең	«Рухани жаңғыру» бағдарламасы
Мәдениетке көзқарас		
Ұлттық жады рөлі		
Құндылықтарды сақтау		

Тапсырма 5. Жобалық жұмыс

Нұсқаулық: «Менің өңірімдегі рухани жаңғыру мысалдары» тақырыбында шағын жоба дайындаңыз.

Жоспар:

1. Аймақтағы тарихи-мәдени нысан
2. Оның ұлттық жадыдағы орны
3. Қазіргі қолданылуы
4. Сақтау жолдары

Тапсырма 6. Аргумент құру

Сұрақ: «Рухани жаңғыру бағдарламасы – ұлттық жадыны сақтаудың ең тиімді жолдарының бірі» деген пікірмен келісесіз бе?

Кемінде үш дәлел келтіріп, өз көзқарасыңызды білдіріңіз.

Қорытынды сұрақ

«Рухани жаңғыру» ұлттық жадыны сақтап қана қоймай, оны жаһандық деңгейде танытуға қалай ықпал ете алады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Үш сөзбен түйінде» Мақсаты: Мәтіндегі басты идеяны нақты әрі қысқа түрде жеткізу дағдысын қалыптастыру.	"Бірлік – күш!" – Топ мүшелері бірін-бірі бағалап, командалық жұмысқа баға береді. 🤝	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	--	---	---

	мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Өтуі: 1. Оқушылар мәтінді оқып шығады. 2. Оның мазмұнын сипаттайтын үш маңызды сөзді таңдайды. 3. Сол сөздерге сүйене отырып, негізгі мағынасын 1-2 сөйлеммен жеткізеді. 4. Қаласа, сөздерге сәйкес шағын сурет те салады. Нәтиже: Негізгі ойды ажыратып айту қабілеті дамиды, есте сақтау мен талдау машығы жетіледі.		
--	-------------------------------------	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазақ тілі – ұлттық кодтың өзегі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар қазақ тілінің ұлттық болмысты сақтаудағы және ұлттық кодты жеткізудегі рөлін түсінеді, тілдің тарихи даму кезеңдерін талдайды, тіл мен мәдениеттің	

	байланысын бағалайды, қазіргі қоғамдағы тілдің мәртебесін саралап, өз көзқарасын білдіреді.
--	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. 🌀 Жаттығу: «Қайсысы өтірік?» Мақсаты: Өзара таныстықты арттырып, қызығушылықпен тыңдау және ой бөлісу дағдыларын дамыту. Өтуі: Оқушы өзі жайлы үш дерек айтады: екеуі шын, бірі – ойдан шығарылған. 📖 Мысалы: «Мен шахмат ойнаймын. Итім бар. Ұшаққа мініп		Түрлі – түсті доптар

		көрмеппін». 2. Қалғандары жалған мәліметті табуға тырысады. 3. Соңында оқушы шындықты айтып, түсіндіреді. Нәтиже: Сыныптастардың арасындағы сенім нығаяды, бір-бірін жақынырақ тануға мүмкіндік туады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақ тілі – ғасырлар бойы ұлттың рухани, мәдени және тарихи тәжірибесін сақтап келген басты қазына. Ол тек қарым-қатынас құралы ғана емес, ұлттық жадының, дәстүрдің, дүниетанымның, рухани құндылықтардың айнасы. Кеңестік дәуірде қазақ тілі қоғамдық қолданыстан шеттетіліп, орыс тілінің үстемдігі артты. Дегенмен тіл халық арасында тұрмыстық және мәдени кеңістікте сақталды. Тәуелсіздік кезеңінде қазақ тілінің мемлекеттік мәртебесі заңмен бекітіліп, ұлттық кодты сақтаудың негізгі өзегіне айналды. Қазақ тілін сақтау – тарихи сананы, ұлттық жадыны сақтау деген сөз. Себебі тіл арқылы ұлттың болмысы, дәстүрі, мәдениеті мен тарихы ұрпаққа беріледі.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **мәтінді талдау, салыстыру, кесте толтыру, диаграмма жасау, аргумент құру, эссе жазу** сияқты дағдыларын дамытады. Бұрынғы сабақтардан өзгеше – **мәтін мен дерек сәйкестендіру, «артық сөзді тап» тапсырмасы, сөздік-мәдени талдау, ұлттық код диаграммасы** сияқты жаңа тәсілдер енгізілді.

Тапсырма 1. Сәйкестендіру

Нұсқаулық: Берілген ойларды сәйкес мазмұнмен салыстырыңыз.

Ой	Мағынасы
«Тіл – халықтың жаны»	Ұлттық болмыстың сақталуы
«Қазақ тілін білмей – ұлттық тарихты толық түсіну мүмкін емес»	Тарихи жад пен тіл байланысы
«Ана тілі – ұрпаққа мұра»	Сабактастық, дәстүрді жалғастыру

Тапсырма 2. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақ тілінің тарихи даму кезеңдерін кестеге толтырыңыз.

Кезең	Ерекшеліктері	Ұлттық жадыға әсері
Орхон-Енисей дәуірі		
Қазақ хандығы кезеңі		
Кеңестік дәуір		
Тәуелсіздік кезеңі		

Тапсырма 3. «Артық сөзді тап»

Нұсқаулық: Берілген сөздер қатарынан қазақ тілінің ұлттық кодтағы рөліне сәйкес келмейтінін анықтап, себебін түсіндіріңіз.

Сөздер: дәстүр, тарих, тіл, мәдениет, география, салт, музыка.

Тапсырма 4. Диаграмма құру

Нұсқаулық: «Қазақ тілі – ұлттық кодтың өзегі» тақырыбына үш факторды анықтап, Венн диаграммасы түрінде көрсетіңіз.

Мысалы: Тіл – Мәдениет – Тарих.

Тапсырма 5. Аргумент құру

Сұрақ: «Қазақ тілін дамыту – ұлттық кодты сақтаудың ең маңызды жолы» деген пікірмен келісесіз бе?

Кемінде үш дәлел келтіріп, нақты мысалдармен негіздеңіз.

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Қазақ тілі – ұлттың мәңгілік коды»

Эсседе:

- Кіріспе: тілдің ұлт үшін орны
- Негізгі бөлім: тарихи деректер мен қазіргі қоғамдағы рөлі
- Қорытынды: қазақ тілін сақтаудың болашағы

Қорытынды сұрақ

Қазақ тілін сақтап, дамыту – ұлттық жадыны сақтаудың қай қырларын жүзеге асырады деп ойлайсыз?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Ой сандығы» Мақсаты: Сабаққа бағыт беру, бұрынғы білімді байланыстыру және жеке оқу процесін бақылау. Өтуі: 1. Оқушыларға үш бөлікті кесте беріледі: – «Білемін» – «Білгім келеді» – «Үйрендім» 2. Сабақ басында алғашқы екі баған толтырылады. 3. Сабақ соңында үшінші баған толтырылып, қорытынды жасалады. 4. Қаласа, «Қалай меңгердім?» бөлімімен толықтырады. Нәтиже: Оқушылар білімін жүйелеп, өз даму жолын түсінуге	"Қалай сезіндің?" – 😊 – бәрі түсінікті, 😞 – кейбір жері түсініксіз, 😞 – қиын болды.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	--	--

		дағдыланады.		
--	--	--------------	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ұлттық эпос және жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар ұлттық эпостардың тарихи жадыдағы орнын түсінеді, эпикалық шығармалардың халықтың мәдениеті мен дүниетанымын сақтаудағы рөлін бағалайды, эпикалық кейіпкерлер мен оқиғаларды тарихи тұрғыдан талдайды, эпостардың қазіргі ұлттық сана үшін маңызын анықтайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. 🌀 Жаттығу: «Кім басшы?»		Түрлі – түсті доптар

	айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мақсаты: Зейінділік, қимылды бақылау және топпен жұмыс үйлесімділігін арттыру. Өтуі: 1. Бір оқушы сыртқа шығады. 2. Қалғандары шеңберге тұрып, ішінен біреу жасырын жетекші болып таңдалады. 3. Ол түрлі қимылдар жасап, басқалар сол қимылды қайталайды. 4. Сырттағы оқушы кіріп, әрекет арқылы кім жетекші екенін табуға тырысады. 5. Тапқан жағдайда, орын ауыстырады. Нәтиже: Байқағыштық, ептілік және бірлескен әрекет дағдылары дамиды.		
Сабақтың	Жаңа	Сабақ барысында		

ортасы	тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
--------	--	---	--	--

Тарихи контекст

Ұлттық эпос – халықтың тарихи жадының көркем шежіресі. Қазақ халқының «Қобыланды батыр», «Алпамыс батыр», «Ер Тарғын», «Қыз Жібек» сияқты эпостық жырлары ғасырлар бойы ұрпақтан ұрпаққа ауызша таралып, елдің тарихы мен рухани құндылықтарын жеткізді.

Эпостарда ел бірлігі, батырлық, әділдік, отансүйгіштік сияқты құндылықтар бейнеленіп, тарихи оқиғалардың көркем интерпретациясы берілген. Кеңестік кезеңде эпостардың кейбір мазмұндық қырлары шектелсе де, тәуелсіздік жылдары олар ұлттық кодты сақтаудың негізгі арнасы ретінде жаңаша зерттелді. Ұлттық эпос – тек әдеби мұра емес, халықтың тарихи санасын қалыптастырушы, ұлттың өткенін түсіндіріп, болашағына бағдар беретін құндылық.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың мәтінді талдау, салыстыру, кесте толтыру, символдық мағынаны ашу, пікірталас жүргізу, эссе жазу сияқты қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – кейіпкер талдау кестесі, эпикалық оқиғаларды тарихи дерекпен салыстыру, құндылықтарды сәйкестендіру, сюжет картасын құру, заманауи интерпретация жасау қолданылады.

Тапсырма 1. Кейіпкерді талдау

Кейіпкер аты	Қасиеттері	Қандай құндылықты бейнелейді?	Ұлттық жадыдағы орны
Қобыланды батыр	Батырлық, ерлік	Ел қорғау	Батырлық символы
Алпамыс батыр	Төзімділік, қайсарлық	Әділет үшін күрес	Халық бірлігінің көрінісі
Қыз Жібек	Сұлулық, адалдық	Махаббат пен адалдық	Моральдық тазалық үлгісі

Тапсырма 2. Тарихи оқиға мен эпикалық сюжет

Нұсқаулық: Эпикалық оқиғаларды тарихи дерекпен салыстырыңыз.

Эпикалық сюжет	Тарихи оқиға/шынайы контекст
Жау шапқыншылығына қарсы күрес	Жоңғар шапқыншылығы кезеңі
Ел бірлігін сақтау	Қазақ жүздерінің одағы

Тапсырма 3. Құндылықтарды сәйкестендіру**Нұсқаулық:** Эпостардағы құндылықтарды мағынасына сәйкес сәйкестендіріңіз.

Құндылық	Мағынасы
Батырлық	Халықты қорғау
Адалдық	Уәде мен сүйіспеншілікке беріктік
Бірлік	Ұлттың амандығы мен тұтастығы
Әділдік	Зұлымдыққа қарсы тұру

Тапсырма 4. Сюжет картасын құру**Нұсқаулық:** Таңдаған эпостың (мысалы, «Қобыланды батыр») сюжеттік желісін карта түрінде құрыңыз.

- Басталуы
- Қақтығыс
- Шиеленіс
- Шешім
- Қорытынды

Тапсырма 5. Заманауи интерпретация**Нұсқаулық:** Ұлттық эпос кейіпкерлерінің бірін қазіргі заманға бейімдеп сипаттаңыз.

- Егер ол бүгінгі қоғамда өмір сүрсе, қандай мамандық иесі болар еді?
- Қандай құндылықтарды насихаттар еді?

Тапсырма 6. Шағын эссе**Тақырып:** «Ұлттық эпос – халықтың тарихи жадының алтын қазынасы»**Эсседе:**

- Эпостың халық тарихындағы орны
- Ұлттық сана мен тәрбиеге әсері
- Бүгінгі күн үшін өзектілігі

Қорытынды сұрақ

Ұлттық эпостарды зерттеу қазіргі жастардың тарихи санасы мен ұлттық жадына қалай ықпал етеді?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу.	"Жұлдызыңды жарқырат!" – Оқушы әр жетістікке жұлдыз алып	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін
---------------	--	--	--	---

	аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	□ Жаттығу: «Артықты тап» Мақсаты: Ойлау, сөйлеу және сөз мағынасын түсіну дағдыларын дамыту. Өтуі: 1. Әр топқа 4 сөзден тұратын жиын беріледі. Мысалы: Қалам, кітап, сызғыш, алма 2. Топ ішінде артық сөз анықталып, себебі түсіндіріледі. . Мысалы: «Алма — тағам, қалғандары — мектеп құралдары». 3. Логикалық әрі негізді жауаптарға ұпай беріледі. Нәтиже: Балалар талдау, салыстыру және дәлелді пікір айтуға дағдыланады.	отырады. ✨	байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	---	---	-------------------	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Кеңістік пен уақыттағы ұлттық жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар ұлттық жадының уақыт пен кеңістік категорияларымен байланысын түсінеді, тарихи оқиғалардың белгілі бір кеңістікке (жер, мекен, ескерткіш) және уақытқа (дәуір, кезең, дата) бекітілетінін талдайды, тарихи сананы қалыптастырудағы кеңістік пен уақыттың рөлін бағалайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Артықты тап» Мақсаты: Ойлау, сөйлеу және сөз мағынасын түсіну дағдыларын дамыту. Өтуі:		Түрлі – түсті доптар

	жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	1. Әр топқа 4 сөзден тұратын жиын беріледі. ☞ Мысалы: Қалам, кітап, сызғыш, алма 2. Топ ішінде артық сөз анықталып, себебі түсіндіріледі . ☞ Мысалы: «Алма — тағам, қалғандары — мектеп құралдары». 3. Логикалық әрі негізді жауаптарға ұпай беріледі. Нәтиже: Балалар талдау, салыстыру және дәлелді пікір айтуға дағдыланады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады .	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст Ұлттық жады тек мәтіндер мен оқиғаларда ғана емес, кеңістік пен уақыт өлшемдерінде де сақталады. Белгілі бір жер – қасиетті орын, тарихи мекен, батыр туған өлке – ұлттық жадқа «кеңістік» ретінде енсе, ұлы оқиғалар мен				

даталар – «уақыт» категориясына айналады.

Мысалы, Ұлытау – қазақ тарихының тоғысқан кеңістігі, Түркістан – рухани орталық, ал 16 желтоқсан – Тәуелсіздіктің уақыты, 31 мамыр – тарихи әділеттіліктің уақыты. Осылайша, кеңістік пен уақыт тарихи сананы қалыптастырудың және ұлттық кодты сақтаудың негізгі арнасына айналады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **кеңістік пен уақытты тарихи ұғым ретінде түсінуін, картамен, кестемен, хронологиялық деректермен жұмысын, салыстыру, интерпретация және аргумент құру қабілеттерін** дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **кеңістік-уақыт матрицасы, картаға белгі қою, уақыт сызығын жасау, тарихи орын мен дата арасындағы байланысты талдау, шығармашылық тапсырма** ұсынылады.

Тапсырма 1. Кеңістік–уақыт матрицасы

Нұсқаулық: Төмендегі кестеге тарихи орындарды (кеңістік) және сол орынмен байланысты оқиғаларды (уақыт) енгізіңіз.

Кеңістік (тарихи орын)	Уақыт (оқиға/дәуір)	Ұлттық жадыдағы рөлі
Ұлытау		
Түркістан		
Алматы		
Астана		

Тапсырма 2. Карта жұмысы

Нұсқаулық: Қазақстан картасына ұлттық жадыда ерекше орын алған жерлерді (Ұлытау, Түркістан, Алматы, Жетісу, Ерейментау, т.б.) белгілеңіз. Әр жердің тарихи мәнін қысқаша жазыңыз.

Тапсырма 3. Уақыт сызығын құру

Нұсқаулық: Ұлттық жадыға байланысты даталарды (1723 – Ақтабан шұбырынды, 1931–1933 – ашаршылық, 1941–1945 – соғыс, 1986 – Желтоқсан, 1991 – Тәуелсіздік) уақыт сызығына орналастырыңыз.

Тапсырма 4. Салыстыру кестесі

Ұлттық жады элементі	Кеңістікке қатысты мысал	Уақытқа қатысты мысал
Ерлік	Ұлытау	1941–1945 жж.
Еркіндік	Түркістан	1991 ж.
Қайсарлық	Алматы (1986 алаңы)	Желтоқсан оқиғасы

Тапсырма 5. Интерпретация

Нұсқаулық: Төмендегі сөйлемді түсіндіріңіз:

«Ұлттық жады кеңістікте ескерткіштер арқылы, уақытта мерекелер мен естелік күндер арқылы сақталады.»

Сұрақтар:

1. Бұл сөздің мазмұны нені білдіреді?
2. Сіздің аймағыңызда мұндай мысалдар бар ма?

Тапсырма 6. Шығармашылық жоба

Нұсқаулық: «Менің туған өлкем – ұлттық жады кеңістігінде» тақырыбында шағын жоба дайындаңыз.

Жобаға енгізілетіндер:

- Өлкенің бір тарихи орны;
- Ол жермен байланысты оқиға/уақыт;
- Ұлттық жады үшін маңызы.

Қорытынды сұрақ

Ұлттық жадыны сақтау үшін кеңістік пен уақытты тарихи категория ретінде түсіну неге маңызды?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Қай деңгейдемін?» Мақсаты: Оқушылардың тақырыпты қаншалықты меңгергенін анықтау және алға жылжуын бақылау. Өтуі: 1. Тақтаға үш деңгейлі саты бейнеленеді: – 1-деңгей: «Бүгін ғана білдім»	"Білім мен ойын бірге!" – Квест, викторина, пазл арқылы білімін тексеру. 	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	---	--

		– 2-деңгей: «Түсініп келе жатырмын» – 3-деңгей: «Жақсы меңгердім» 2. Мұғалім шағын сұрақ қояды немесе тапсырма береді. 3. Оқушылар өз деңгейін белгі арқылы көрсетеді (мысалы, стикермен не қолмен). Нәтиже: Мұғалім бірден кері байланыс алып, қажет жағдайда оқыту тәсілін өзгертеді.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазақстан – көпұлтты ел: жады мен бейбітшілік	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар Қазақстандағы көпэтностық құрамның тарихи қалыптасуын түсінеді, этностар арасындағы бейбітшілік пен келісімнің ұлттық жадыдағы рөлін бағалайды, тарихи фактілер мен қазіргі тәжірибені салыстырып, бейбітшілік мәдениетінің қоғам үшін маңызын пайымдайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жаттығу: «Көңіл күйдің түсі» Мақсаты: Эмоциялық күйді тану, оны түс арқылы жеткізу және шығармашылықпен ойлау. Өтуі: 1. Оқушыларға түрлі түсті қағаз немесе қарындаштар ұсынылады. 2. Мұғалім: «Қазіргі көңіл күйіңді қай түспен сипаттайсың?» деп сұрайды. 3. Оқушылар түс таңдап, таңдау		Түрлі – түсті доптар

		себебін қысқаша түсіндіреді. 👉 Мысалы: «Мен сары түстемін – көңілдімін». 4. Қаласа, сол түске сай сурет салып көрсетуге болады. Нәтиже: Балалар ішкі күйін тануға және оны көркем тілмен жеткізуге машықтанады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақстан тарихы көпұлтты сипатымен ерекшеленеді. XX ғасырдың алғашқы жартысында сталиндік депортациялар нәтижесінде ондаған этнос қазақ жеріне күштеп қоныстандырылды: кәрістер, шешендер, ингуштар, немістер, қырым татарлары және басқалар. Қазақ халқы аштық пен қиындық көрсе де, жер аударылған халықтарға қолдау көрсетті. Бұл тарихи тәжірибе ұлттық жадыда мейірімділік пен төзімділік ретінде сақталды.

Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан көпұлтты қоғам ретінде этностардың теңдігі мен бірлігін мемлекеттік саясаттың басты қағидасы етті. Қазақстан халқы Ассамблеясының құрылуы, тілдер саясаты, ұлттық мерекелер – осы бағыттың айғағы. Бүгінгі таңда көпэтносты бейбіт қоғам құру – ұлттық жадының және тарихи сабақтастықтың нәтижесі.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **салыстыру, себеп-салдар байланысын орнату, мәтін мен дерекпен жұмыс, диаграмма мен кесте толтыру, пікірталас, эссе жазу** дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **этностар кестесі, бейбітшілік құндылықтарын сәйкестендіру, инфографика құру, тарихи тәжірибені қазіргі қоғаммен байланыстыру** тапсырмалары ұсынылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстанға қоныс аударған этностардың мысалын көрсетіңіз.

Этнос атауы	Қоныстану кезеңі	Себебі	Ұлттық жадыдағы рөлі
Кәрістер	1937 ж.	Қиыр Шығыстан депортация	Қазақтар тарапынан қамқорлық
Немістер	1941 ж.	Еділ бойынан жер аудару	Әлеуметтік-мәдени әртүрлілік
Шешендер, ингуштар	1944 ж.	Солтүстік Кавказдан депортация	Қайта бірігу, татулық үлгісі

Тапсырма 2. Сәйкестендіру

Нұсқаулық: Құндылықтарды олардың сипатымен сәйкестендіріңіз.

Құндылық	Сипаттамасы
Толеранттылық	Басқа этностардың дәстүрін құрметтеу
Бірлік	Ортақ мақсатқа жұмылу
Қамқорлық	Жағдайы қиын халықтарға көмек көрсету
Әділдік	Барлық этностардың тең құқықтылығы

Тапсырма 3. Инфографика құру

Нұсқаулық: «Қазақстан – көпұлтты қоғам» тақырыбында инфографика жасаңыз.

Онда:

- Қазақстандағы этностар саны;
- Ассамблея рөлі;
- Бейбітшіліктің басты факторлары көрсетілсін.

Тапсырма 4. Салыстыру

Нұсқаулық: Кеңестік кезеңдегі этносаралық қатынас пен Тәуелсіздік кезеңіндегі этносаралық саясатты салыстырыңыз.

Критерий	Кеңестік кезең	Тәуелсіздік кезеңі
Этнос саясаты	Мәжбүрлі депортация	Келісім мен теңдікке негізделген
Тілдік жағдай	Орыс тілінің үстемдігі	Қазақ тілі – мемлекеттік тіл
Құндылықтық бағдар	Кеңестік біртектілік	Ұлттық кодты сақтау және бейбітшілік

Тапсырма 5. Пікірталас

Тақырып: «Қазақстандағы көпұлтты тәжірибе – әлемге үлгі»

- Бір топ: Бұл пікірді қолдайды, дәлелдер келтіреді.
- Екінші топ: Бұл пікірге күмән келтіреді, өз көзқарасын айтады.
- Соңында оқушылар жеке қорытынды жасайды.

Тапсырма 6. Эссе

Тақырып: «Қазақстан – көпұлтты ел: бейбітшілік пен келісім тарихы»

Эсседе:

- Тарихи жадыдағы этностар тағдыры;
- Қазақ халқының рөлі;
- Бүгінгі қоғам үшін сабақтары.

Қорытынды сұрақ

Көпұлтты Қазақстан тәжірибесін ұлттық жады мен тарихи бейбітшіліктің сабақтастығы ретінде қалай түсіндіруге болады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті терендету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. ☺ Жаттығу: «Қимылмен бейнеле» Мақсаты: Қиялды, үйлесімді әрекетті және визуалды есте сақтауды жетілдіру. Өтуі: 1. Оқушылар жұпқа бөлінеді: біреуі — бейнелеуші, екіншісі — қайталаушы. 2. Мұғалім белгілі бір образды атайды (мысалы: балық, ағаш, жел). 3. Бірі сол	"Сабақ туралы өз ойың!" – Не білдім? Не ұнады? Не қиын болды? 	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	---	--	--

		бейнені қол қимылы арқылы көрсетеді, екіншісі дәл соны қайталайды. 4. Рөлдер ауысады. Нәтиже: Балалар дене арқылы бейнелеуді, серіктесіне мұқият қарауды және шығармашылықпен ойлауды үйренеді.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тәуелсіздік жылнамасы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар Қазақстан тәуелсіздігінің негізгі кезеңдері мен жетістіктерін түсінеді, тарихи даталарды талдайды, тәуелсіздік жылнамасын ұлттық жады тұрғысынан бағалайды, құжаттар мен деректерді салыстырып, өз ой-пікірін дәлелдейді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді.		Түрлі – түсті доптар

	түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. ♂ Жаттығу: «Қатып қал!» Мақсаты: Зейін, шыдамдылық және қозғалысты бақылау қабілетін дамыту. Өтуі: 1. Оқушылар баяу әуенмен еркін қозғалады. 2. Мұғалім «Тоқта!» дегенде барлығы бірден қимылсыз қалыпқа енеді. 3. Қозғалып қойған ойыншы келесі айналымда бақылаушы болады. 4. Соңына дейін тапжылмай тұрған оқушы жеңімпаз болады. Нәтиже: Балалар назарын		
--	--	---	--	--

		шоғырландыруды, дене тепе-теңдігін сақтауды және өзін-өзі ұстауды үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

1991 жылғы 16 желтоқсанда Қазақстан өз тәуелсіздігін жариялады. Бұл тарихи оқиға халықтың ғасырлар бойғы азаттық арманын жүзеге асырды. Тәуелсіздік жылдары елде мемлекеттік рәміздер қабылданды, Конституция бекітілді, ұлттық валюта енгізілді, шетелдік саясатта жаңа байланыстар орнатылды. Экономикалық реформалар, «Болашақ» бағдарламасы, Астананың салынуы, «Рухани жаңғыру» жобасы – ұлттық тарихтың жаңа парақтары.

Тәуелсіздіктің әр жылы елдің дамуына өзіндік үлес қосып, ұлттық жадыда ерекше орын алды. Бұл жылнама бүгінгі ұрпақ үшін мақтаныш пен жауапкершіліктің белгісі болып саналады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың тарихи деректермен жұмыс, кесте толтыру, уақыт сызығын құру, себеп-салдарды талдау, интерпретация, эссе жазу дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – жылдар кестесі, тарихи жетістіктерді топтастыру, құжатты интерпретациялау, уақыт сызығы және постер дайындау тапсырмалары енгізілді.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстан тәуелсіздігінің негізгі кезеңдерін кестеге толтырыңыз.

Жыл	Оқиға	Ұлттық жадыдағы орны
1991 ж.	Тәуелсіздіктің жариялануы	Халық арманын жүзеге асырған күн
1993 ж.	Алғашқы Конституция қабылданды	Құқықтық негіздің қалыптасуы
1995 ж.	Жаңа Конституция	Қоғамдық-саяси жүйенің нығаюы
1997 ж.	Астананың көшуі	Жаңа елорда – жаңа дәуір символы
2017 ж.	«Рухани жаңғыру» бағдарламасы	Ұлттық кодты жаңғырту

Тапсырма 2. Уақыт сызығы

Нұсқаулық: Қазақстан тәуелсіздігінің маңызды даталарын (1991, 1993, 1995, 1997, 2010, 2017, 2022) уақыт сызығына орналастырып, әр оқиғаның қысқаша сипаттамасын жазыңыз.

Тапсырма 3. Жетістіктерді топтастыру

Нұсқаулық: Тәуелсіздік жылдарындағы жетістіктерді үш салаға бөліп топтастырыңыз.

Саяси жетістіктер	Экономикалық жетістіктер	Мәдени-гуманитарлық жетістіктер
-------------------	--------------------------	---------------------------------

Тапсырма 4. Құжат интерпретациясы

Берілген құжат үзіндісі:

«Тәуелсіздік – біздің ең қастерлі құндылығымыз. Ол бізге ата-бабамыздың аманаты.»

Сұрақтар:

1. Бұл ой нені білдіреді?
2. Ұлттық жады тұрғысынан қалай түсіндіруге болады?
3. Бұл пікір бүгінгі жастар үшін қандай мәнге ие?

Тапсырма 5. Постер дайындау

Нұсқаулық: «Тәуелсіздік жылнамасы – ұрпақ мақтанышы» тақырыбында постер жасаңыз.

- Негізгі даталар
- Маңызды тұлғалар
- Ұлттық жетістіктер

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Тәуелсіздік жылнамасы – ұлттық жадының басты парағы»

Эсседе:

- Тәуелсіздікке қол жеткізу жолын сипаттаңыз;
- Оның тарихи сананы қалыптастырудағы рөлін түсіндіріңіз;
- Жеке көзқарасыңызды қосыңыз.

Қорытынды сұрақ

Тәуелсіздік жылнамасы ұлттық жадының қай қырын айқындайды және ол болашақ ұрпақ үшін қандай маңызға ие?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу.	"Сезімің қандай деңгейде?" "📌" Өз көңіл-күйіңді көрсетіп,	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және
---------------	---	--	--	---

	мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	 Жаттығу: «Төрт баған әдісі» Мақсаты: Мәтіндегі негізгі ойды ұғынып, жеке біліммен байланыстыра отырып жүйелеу. Өтуі: 1. Оқушыларға төрт бағаннан тұратын кесте ұсынылады: – Не білемін – Не білгім келеді – Не үйрендім – Не таңғалдырды 2. Мәтінге дейін – алғашқы екі бөлікті толтырады. 3. Мәтіннен кейін – қалған екі бағанға жазба жазады. Нәтиже: Оқушылар оқу барысында ақпаратты салыстыру, саралау және талдау дағдыларын дамытады.	білімге әсерін түсін.	бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
--	--	---	-----------------------	---

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:

Сабақтың тақырыбы	Ұлттық брендтер және жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар ұлттық брендтердің тарихи жадыдағы орнын түсінеді, олардың мәдени және экономикалық маңызын бағалайды, Қазақстандағы ұлттық брендтердің қалыптасу жолдарын талдайды, брендтердің ұлттық кодты сақтаудағы рөлін айқындайды және қазіргі жаһандық кеңістіктегі орнын саралайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. 🌟 Жаттығу: «Жеміспен жеткіз» Мақсаты: Эмоцияны сыпайы әрі креативті түрде білдіру, қарым-қатынаста мәдениеттілікті қалыптастыру.		Түрлі – түсті доптар

		Өтуі: 1. Оқушылар шеңберге тұрады. 2. Біреуі көңіл-күйін немесе өкпесін жеміспен байланыстырып айтады. Мысалы: «Бүгін мен апельсиндей сығылғандай болдым». 3. Келесі оқушы оған жылы әрі күлкілі жауап береді. Мысалы: «Кел, мен сені қарбыздай сергітейін!» 4. Ойын осылай жалғасады. Нәтиже: Балалар эмоцияны жұмсақ жеткізуге, әзілмен бөлісуге және тілдік икемділікті дамытуға машықтанады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Ұлттық брендтер – белгілі бір халықтың мәдени, тарихи, әлеуметтік ерекшеліктерін көрсететін құндылықтар. Қазақ халқы үшін киіз үй, домбыра, ұлттық тағамдар (қымыз, бауырсақ), киім үлгілері (сәукеле, камзол), спорт түрлері (қазақ күресі, көкпар) – ұлттық брендке айналған мәдени белгілер. Тәуелсіздік жылдары Қазақстан әлемдік деңгейде де бренд қалыптастыруға қадам жасады. «EXPO-2017», «Астана» атауы, «Qazaq Coca-Cola Bottlers» сияқты кәсіпорындар, спортшылардың жеңістері (Г. Головкин, О. Шишигина), сондай-ақ «Қазақстан – Бейбітшілік пен келісім елі» концепциясы – барлығы ұлттық брендтің қазіргі заманғы көрінісі.

Ұлттық брендтер – халықтың тарихи жады мен мәдени кодының айнасы. Олар елді халықаралық деңгейде танытуға, ұлттық бірегейлікті нығайтуға қызмет етеді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың мәдени деректерді талдау, салыстыру, кесте толтыру, диаграмма жасау, аргумент құру, эссе жазу қабілеттерін дамытады. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **ұлттық және жаһандық брендтерді салыстыру, символдық мағына талдау, SWOT-талдау, ұлттық брендтер картасы, медиалық жарнама үлгісі** сияқты әдістер қолданылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстандағы дәстүрлі ұлттық брендтерді көрсетіңіз.

Ұлттық бренд үлгісі	Сипаттамасы	Ұлттық жадыдағы орны
Домбыра	Ұлттық музыкалық аспап	Рухани мұра, халықтың үні
Қымыз	Дәстүрлі сусын	Дәстүрді жалғастыру
Киіз үй	Дәстүрлі баспана	Көшпелі өмірдің белгісі

Тапсырма 2. Салыстыру

Нұсқаулық: Ұлттық және жаһандық брендтердің ерекшеліктерін салыстырыңыз.

Критерий	Ұлттық бренд	Жаһандық бренд
Мазмұны	Мәдениет, дәстүр	Коммерциялық өнім
Мақсаты	Ұлттық бірегейлікті сақтау	Нарықтағы бәсекелестік
Мысал	Домбыра, қымыз	Nike, Apple, Coca-Cola

Тапсырма 3. SWOT-талдау

Нұсқаулық: Қазақстанның ұлттық брендтерін SWOT-талдау кестесіне енгізіңіз.

Күшті жақтары	Әлсіз жақтары	Мүмкіндіктері	Қауіптері
---------------	---------------	---------------	-----------

Тапсырма 4. Ұлттық брендтер картасы

Нұсқаулық: Қазақстан картасына аймақтарға тән ұлттық брендтерді орналастырыңыз.

Мысалы:

- Жетісу – қымыз
- Түркістан – Қожа Ахмет Ясауи кесенесі
- Маңғыстау – Жеті қақпа ескерткіші

Тапсырма 5. Символдық талдау

Нұсқаулық: Ұлттық бренд ретінде «Киіз үй» неліктен көшпелі өмірдің жадысы болып саналады? Оның мәдени және тарихи символикасын сипаттаңыз.

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Ұлттық бренд – ұлттың жады мен болашаққа бағдар»

Эсседе:

- Ұлттық бренд ұғымын түсіндіріңіз;
- Қазақстандағы нақты мысал келтіріңіз;
- Оның болашақтағы рөлін сипаттаңыз.

Қорытынды сұрақ

Ұлттық брендтерді дамыту Қазақстанның ұлттық жады мен халықаралық беделін қалай нығайта алады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Менің бейнем – сабақты сөйлет» Мақсаты: Сабақ мазмұнын шығармашылық тұрғыдан ой елегінен өткізу және өз тәжірибесін	 – «Әр қадам маңызды» – оқушының даму жолын үздіксіз қадағалау.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	--	---	---

		өзгеше формада жеткізу. Өтуі: 1. Сабақ соңында оқушылар бүгінгі тақырыптағы бір ұғымды немесе элементті кейіпкерге айналдырады. 👉 Мысалы: «Мен – ереже, бүгін бәрі мені есте сақтауға тырысты». 2. Сол кейіпкер атынан қысқа ой айтып шығады. Нәтиже: Балалар өз білгенін өзгеше қырынан сипаттап, шығармашылық ойлау мен еркін сөйлеу дағдыларын дамытады.		
--	--	---	--	--

Бөлім			
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	

Сабақтың тақырыбы	Музей – жадының мекені	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар музейдің ұлттық жадыны сақтаудағы рөлін түсінеді, музей экспонаттарының тарихи-мәдени маңызын бағалайды, нақты деректерді талдайды, музейді тарихи сана қалыптастыру құралы ретінде қарастырады және қазіргі қоғамдағы маңызын айқындайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. 🔔 Жаттығу: «Тыныштық сигналы» Мақсаты: Зейінді жинақтау және өзін-өзі реттеу қабілетін дамыту. Өтуі: 1. Мұғалім көзге		Түрлі – түсті доптар

		көрінбейтін «тыныштық белгісін» көтеріп тұрғандай әрекет жасайды. 2. Балалар шеңберде отырып, белгі көтерілсе – үнсіз қалады, түсірілсе – еркін қозғалады не сөйлейді. 3. Белгі баяу не жылдам ауысып отырады – оқушылар соған сәйкес әрекет етеді. 4. Жаттығу қысқа уақытқа созылады (2–3 минут). Нәтиже: Балалар зейінін бақылап, ішкі тыныштықты сақтауды және нұсқауға икемделуді үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Музейлер – халықтың тарихы мен мәдениетінің айнасы, ұлттық жадыны сақтайтын кеңістік. Қазақстандағы алғашқы музейлер ХІХ ғасырдың соңында ашыла бастады. Бүгінде елімізде ұлттық, облыстық, тарихи-өлкетану, әдеби-мемориалдық музейлер жұмыс істейді.

Әсіресе, Қазақстан Республикасының Ұлттық музейі, Ә.Х. Марғұлан атындағы археология институтының қоры, Құрманғазы атындағы домбыра музейі сияқты нысандар ұлттық кодты сақтаудың ерекше орындары болып табылады.

Музейлер экспонаттар арқылы тарихтың куәсін ұрпаққа жеткізіп қана қоймай, оларды уақыт пен кеңістіктегі ұлттық жадының тірі сабақтастығына айналдырады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың дерекпен жұмыс, музей экспонатын интерпретациялау, кесте толтыру, салыстыру, визуалды сипаттау, эссе жазу дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – экспонат сипаттамасы, музей түрлерін жіктеу, артефакт интерпретациясы, экспозиция макетін жасау, рефлексиялық тапсырма енгізілді.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстандағы музейлердің түрлерін кестеге толтырыңыз.

Музей түрі	Мысалдар	Ұлттық жадыдағы рөлі
Ұлттық музей	ҚР Ұлттық музейі	Мемлекеттік тарихи жадыны сақтау
Тарихи-өлкетану музейі	Павлодар облыстық музейі	Өңір тарихын жеткізу
Әдеби-мемориалдық музей	Абай музейі	Жеке тұлғалардың мұрасын сақтау

Тапсырма 2. Экспонат сипаттау

Нұсқаулық: Бір экспонатты тандап (мысалы, домбыра, қылыш, ұлттық киім), оның тарихи мәнін сипаттаңыз.

- Қашан және қайдан табылған?
- Нені бейнелейді?
- Ұлттық жадыда қандай орынға ие?

Тапсырма 3. Салыстыру

Нұсқаулық: Төмендегі екі ұғымды салыстырыңыз.

Критерий	Музей	Архив
Мақсаты		
Дерек түрі		

Тапсырма 4. Артефакт интерпретациясы**Берілген сурет/сипаттама:** Ежелгі қыш құмыра.**Сұрақтар:**

1. Бұл артефакт қандай дәуірге тән болуы мүмкін?
2. Ол қандай тұрмыс ерекшеліктерін көрсетеді?
3. Ұлттық жады үшін неліктен құнды?

Тапсырма 5. Экспозиция макетін жасау**Нұсқаулық:** «Менің өлкемнің тарихы» атты шағын музей экспозициясының макетін ойластырыңыз.

- 3 негізгі экспонат таңдаңыз
- Әр экспонаттың сипаттамасын жазыңыз
- Экспозиция тақырыбын анықтаңыз

Тапсырма 6. Рефлексиялық сұрақ**Сұрақ:** Егер музейлер болмаған жағдайда, халықтың тарихи жады қандай жолдармен сақталуы мүмкін еді?**Шағын эссе****Тақырып:** «Музей – ұлт тарихының тірі куәгері»**Эсседе:**

- Музейдің тарихи жадыдағы орны
- Экспонаттардың рөлі
- Қазіргі қоғамдағы маңызы

Қорытынды сұрақ

Музейлерді ұлттық жадының «мекені» деп атау неліктен орынды?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Жаттығу: «Білім іздеушілер» Мақсаты: Ақпаратпен	 – «Мәре бағасы» – тоқсан, бөлім соңындағы қорытынды нәтиже.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	---	---	---

	ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	жұмыс істеу, топпен әрекеттесу және логикалық ойлауды дамыту. Өтуі: 1. Мұғалім тақырыпқа сай қысқа мәліметтерді сыныптың әр жеріне жасырады. 2. Оқушылар зерттеуші ретінде оларды тауып, жазып алады. 3. Соңында топ болып бірігіп, табылған деректерді талдап, қорытынды шығарады. Нәтиже: Балалар ақпаратты іздеу, саралау және ұжыммен жұмыс жүргізу қабілетін жетілдіреді.		
--	---	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Ескерткіштер – үнсіз тарихшылар	
Оқу	Сабақтың мақсаты	

бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Оқушылар ескерткіштердің ұлттық жадыны сақтаудағы рөлін түсінеді, белгілі тарихи тұлғалар мен оқиғаларға арналған ескерткіштердің мәнін бағалайды, тарихи-мәдени мұраны талдау арқылы ұлттық санаға әсерін айқындайды және қазіргі қоғам үшін маңызын пайымдайды.
---	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Ойын: «Үнсіз бақ» Мақсаты: Зейінділік, қимылды бақылау және тыныштықты сақтау қабілетін дамыту. Өтуі: – Балалар – үнсіз гүлдер, ал мұғалім – самал жел. – Мұғалім әртүрлі табиғи құбылыстарды айтады: «Жел» – гүлдер		Түрлі – түсті доптар

		жай иіледі, ✎ «Күн» – қолдарын көтереді, ✎ «Жаңбыр» – төмен еңкейеді. – Қимылдар тыныш және баяу жасалады, дыбыс шығаруға болмайды. Нәтиже: Балалар тыныштықты сақтап, дене қимылын үйлестіру мен өзін-өзі бақылауға дағдыланады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады .	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Ескерткіштер – халықтың өткенін бейнелейтін, белгілі бір дәуірдің тарихи оқиғасы мен тұлғасын келер ұрпаққа жеткізетін «үнсіз тарихшылар». Қазақстан аумағында ежелгі түркі балбалтастары, ортағасырлық ескерткіштер (Орхон-Енисей жазуларының көшірмелері, кесенелер), Кеңес дәуіріндегі және Тәуелсіздік кезеңіндегі мемориалдық кешендер ұлттық жадының ерекше бір бөлігі болып табылады.

Мысалы, «Қазақ елі» монументі, «Отан қорғаушылар» мемориалы, «Желтоқсан – 1986» ескерткіші – ұлттық бірлік пен ерліктің нышаны. Ал көне дәуірдегі балбалтастар – ата-бабалардың дүниетанымы мен дәстүрінің куәсі. Ескерткіштер арқылы халық тарихын көзбен көруге, өткенді пайымдауға мүмкіндік алады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың мәдени-тарихи деректерді талдау, кесте толтыру, символдық мәнді ашу, салыстыру, визуалды сипаттама беру, аргумент құру қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – фотосуретпен жұмыс, ескерткішті сипаттау парағы, мән-мағынасын ашатын кесте, символдық талдау, шығармашылық жобалау

тапсырмалары қолданылады.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстандағы белгілі ескерткіштерді кестеге толтырыңыз.

Ескерткіш атауы	Қай қала/аймақта орналасқан?	Кімге/қандай оқиғаға арналған?	Ұлттық жадыдағы рөлі
«Қазақ елі» монументі	Астана	Тәуелсіздік	Егемендіктің символы
«Отан қорғаушылар»	Алматы	Ұлы Отан соғысы	Ерлік пен батырлықты дәріптеу
«Желтоқсан – 1986»	Алматы	Желтоқсан оқиғасы	Азаттық үшін күресті еске алу

Тапсырма 2. Фотосуретпен жұмыс

Нұсқаулық: Берілген ескерткіш суретіне қарап, төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз:

- Қандай оқиға немесе тұлға бейнеленген?
- Ескерткіштің көркемдік ерекшелігі қандай?
- Ол қандай тарихи ой салады?

Тапсырма 3. Салыстыру

Нұсқаулық: Ежелгі ескерткіштер мен заманауи ескерткіштерді салыстырыңыз.

Критерий	Ежелгі ескерткіштер	Заманауи ескерткіштер
Материалы	Тас, қола	Гранит, мәрмәр, металл
Мазмұны	Діни-мифологиялық	Саяси-ұлттық, тарихи
Ұлттық жадыдағы орны	Ата-баба дүниетанымының айнасы	Ұлттық бірегейлік пен тәуелсіздік

Тапсырма 4. Символдық талдау

Нұсқаулық: «Қазақ елі» монументіндегі қанатты құстың бейнесін талдаңыз.

- Бұл бейне қандай құндылықтарды білдіреді?
- Ол ұлттық жадыда қандай мәнге ие?

Тапсырма 5. Сипаттама парағы

Нұсқаулық: Таңдаған ескерткішіңізге «сипаттама парағын» жасаңыз:

- Атауы
- Орналасқан жері
- Көркемдік ерекшелігі
- Тарихи мағынасы
- Сіздің жеке ойыңыз

Тапсырма 6. Шағын жоба

Тақырып: «Менің қаламдағы/ауылымдағы ескерткіш»

Жобада:

- Ескерткіштің фотосы (немесе суреті)
- Тарихы мен мағынасы
- Қоғамға беретін тәрбиелік әсері

Қорытынды сұрақ

Ескерткіштерді «үнсіз тарихшылар» деп атау неліктен орынды?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Әдіс: «Карусель бойынша ізденіс» Мақсаты: Ақпаратты талдау, бірлескен жұмыс және ойды қорытындылау дағдыларын жетілдіру. Қолданылуы: 1. Сыныпта бірнеше ақпараттық нүкте (мәтін, сурет, диаграмма) орналастырылады. 2. Оқушылар шағын топтарға бөлініп, әрқайсысы бір нүктеден бастайды. 3. Белгіленген уақыт ішінде	«Өзіңе көз сал!» – оқушы өз күшін бағалап, талдайды.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	---	--

		берілген материалмен танысып, негізгі мәліметтерді жазып алады. 4. Уақыт біткенде топ келесі нүктеге ауысады. 5. Барлығын аяқтаған соң, топ өз деректеріне сүйеніп қорытынды жасап, сыныппен бөліседі. Нәтиже: ◆ Ақпаратпен саналы жұмыс жасау ◆ Топпен тиімді әрекеттесу ◆ Ойды жүйелеп жеткізу ◆ Түрлі пәнмен байланыс орнату дағдысы қалыптасады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Миграция және ұжымдық жады	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту	Сабақтың мақсаты Оқушылар көші-қон (миграция) құбылысының тарихи себептері мен салдарын түсінеді, миграцияның ұжымдық	

мақсаттары	жадыға әсерін бағалайды, тарихи деректерді талдайды, нақты оқиғаларды қазіргі замандағы көші-қон үдерістерімен байланыстырады және өз пікірін дәлелді жеткізеді.
-------------------	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Ойын: «Кімді айтып тұрмын?» Мақсаты: Байқағыштықты, ойлау мен сипаттап сөйлеу дағдыларын дамыту. Өтуі: – Бір оқушы бір адамды сипаттайды, бірақ атын айтпайды (сырт		Түрлі – түсті доптар

		келбеті, мінезі, әдеті бойынша). – Басқалары кім екенін табуға тырысады. – Тапқан оқушы келесі сипаттаушы болады. Нәтиже: ◆ Назар салып тыңдау ◆ Сипаттама арқылы ойлау ◆ Сөйлеу қабілетін дамыту ◆ Сыныпшілік қарым-қатынасты нығайту.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақстан тарихында миграция маңызды орын алады. Ежелгі дәуірдегі көшпелі мал шаруашылығы – халықтың кеңістіктік қозғалысының табиғи сипаты болса, XIX–XX ғасырларда қоныс аудару көбінесе саяси және экономикалық себептерге байланысты болды.

XX ғасырдың алғашқы жартысында Қазақстанға әртүрлі этностар күштеп қоныстандырылды: кәрістер, шешендер, ингуштар, немістер және т.б. Сонымен бірге, 1931–1933 жылдардағы ашаршылық қазақ халқының жаппай көшуіне себеп болды. Бұл оқиғалар ұжымдық жадыда ауыр із қалдырды.

Тәуелсіздік кезеңінде де сыртқы және ішкі миграция үдерістері ұлттық жады мен демографиялық ахуалды қалыптастыруда үлкен рөл атқарды. Бүгінгі күні көші-қон жады – ұлттық тарихтың маңызды бөлігі әрі жаһандық құбылыстармен өзара байланысты фактор.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың тарихи деректерді салыстыру, диаграмма толтыру, себеп-салдарды анықтау, сұхбат мәтінін талдау, карта жұмысы, эссе жазу дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – миграция картасы, сұхбат интерпретациясы, себеп-салдар сызбасы, тарихи оқиғаларды қазіргі құбылыстармен салыстыру сияқты тапсырмалар енгізілді.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақстан тарихындағы миграция түрлерін көрсетіңіз.

Кезең	Миграция түрі	Себебі	Ұжымдық жадыдағы орны
XX ғ. 30-жылдары	Ішкі (қазақтардың көшуі)	Ашаршылық	Халық трагедиясы
XX ғ. 40-жылдары	Сырттан күштеп қоныстандыру	Саяси депортациялар	Этностар арасындағы бірлік тәжірибесі
Тәуелсіздік кезеңі	Қайта оралу (оралмандар)	Тарихи отанына оралу	Ұлттық бірегейлікті жаңғырту

Тапсырма 2. Себеп–салдар сызбасы

Нұсқаулық: 1930-жылдардағы қазақ халқының көші-қонын себеп-салдар сызбасына түсіріңіз.

- Себеп: Ашаршылық, малдың жойылуы →
- Салдар: Жаппай босқындық, халық санының азаюы.

Тапсырма 3. Карта жұмысы

Нұсқаулық: Қазақстанға депортацияланған этностардың қоныстану аймақтарын картаға түсіріп, әр этностың орналасуын көрсетіңіз.

Тапсырма 4. Сұхбат интерпретациясы

Берілген үзінді:

«Біздің аталарымызды ештеңесіз пойызға тиеп, Қазақстанға әкелді. Қазақтар бізге алғашында баспана берді, нанын бөлісті...»

Сұрақтар:

1. Бұл куәлік қандай тарихи оқиғаға қатысты?
2. Ұжымдық жадыда қандай құндылықтар сақталған?
3. Мұндай деректерді не үшін есте сақтау қажет?

Тапсырма 5. Салыстыру

Нұсқаулық: Тарихи және қазіргі көші-қон себептерін салыстырыңыз.

Критерий	Тарихи көші-қон	Қазіргі көші-қон
Себебі	Ашаршылық, депортация	Экономикалық мүмкіндік, еңбек миграция

Сипаты	Күштеп қоныс аудару	Еркін таңдау
Ұжымдық жадыдағы орны	Трагедия, төзімділік	Жаһандану үдерісі

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Миграция – ұжымдық жадының айнасы»

Эсседе:

- Тарихи миграция мысалын сипаттаңыз;
- Оның халық жадындағы орнын талдаңыз;
- Қазіргі көші-қон құбылыстарымен байланыстырыңыз.

Қорытынды сұрақ

Миграция тарихын зерттеу ұлттық жады мен қазіргі қоғам үшін қандай маңызға ие?

Сабактың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабак соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. ⚡ Ойын: «Тақырыпқа сай тап!» Мақсаты: Тақырып аясында тез ой айту, сөздік қорды белсенді қолдану және топпен әрекеттесу дағдыларын дамыту. Өтуі: – Оқушылар үш адамнан құралған шағын топтарға бөлінеді:	 – «Досыңнан әділ баға!» – топ ішінде бір-бірін бағалау.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	---	---	---

		• Екеуі — ойыншы • Біреуі — бақылаушы (ұпай санап, әділ ойынды қадағалайды) – Мұғалім белгілі бір тақырып атайды (мысалы: «Көлік түрлері», «Ғылым салалары», «Астана туралы сөздер»). – Екі ойыншы кезекпен сол тақырыпқа қатысты сөздерді еш кідіріссіз айтады. – Қиналған немесе қайталаған ойыншы тоқтайды. – Ұпай жинаған ойыншы жеңімпаз атанады. Нәтиже: ◆ Ойлау шапшаңдығы артады ◆ Тіл байлығы дамиды ◆ Жауапкершілік пен мәдени бәсекелестік қалыптасады.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тарихи фильмдер мен сериалдар	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар тарихи фильмдер мен сериалдардың ұлттық жадыны қалыптастырудағы рөлін түсінеді, экрандық туындылардағы деректілік пен көркемдікті салыстырады, олардың тарихи санаға ықпалын бағалайды және қазіргі мәдениеттегі орнын талдайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Қиял серуені: «Орман		Түрлі – түсті доптар

	жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	тынысы» Мақсаты: Эмоциялық тынығу, зейінді шоғырландыру және қиял арқылы ішкі үйлесімділік орнату. ♀ Жүргізілуі: – Оқушылар көздерін жұмып, терең тыныс алады. – Мұғалім жай дауыспен орман ішінде жүріп келе жатқанын елестетуді ұсынады: • Жапырақтар сыбдыры, құстардың даусы, күннің жылы шуағы • Жолда кездескен кішкентай жануарлар мен гүлдердің иісі • Жеңіл қадамдар мен еркіндік сезімі – Балалар осы тыныш көріністі елестетіп, өздерін жайлы сезінеді. ⬠ Қайту кезеңі: – Мұғалім оқушыларды біртіндеп шындыққа оралтады: • Тынысты		
--	--	---	--	--

		реттеп, саусақтарын қозғап, көздерін ашады. Нәтиже: Балалар босаңсиды, көңілі жайланады және оқу үрдісіне зейінмен кірісуге дайын болады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Тарихи фильмдер мен сериалдар – халықтың өткенін көркем бейнелеу арқылы жеткізетін мәдени құрал. Қазақстанда «Қыз Жібек» (1970), «Көшпенділер» (2005), «Томирис» (2019), «Ұлы дала таңы» (2022) сияқты фильмдер ұлттық тарихты экранға шығарса, телесериалдар («Абылай хан», «Алтын Орда», «Қасым хан», «Ұлы дала жорығы») тарихи кезеңдерді көпшілікке қолжетімді етті. Тарихи фильмдер кейде нақты деректерді бұрмалап, көркемдік мақсатта өзгерістер енгізгенімен, олар ұлттық жадыны сақтауға, тарихи тұлғаларды ұлықтауға, халық арасында қызығушылық тудыруға қызмет етеді. Бүгінде олар халықаралық деңгейде Қазақстанды танытудың да бір жолына айналды.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **көркем туындыны дерекпен салыстыру, кесте толтыру, аргумент құру, рөлдік тапсырма, диаграмма құрастыру және эссе жазу** дағдыларын дамытады. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **фильм кадрын талдау, «деректілік пен көркемдік» салыстыру, рөлдік пікірталас, бағалау критерийлерін құру** сияқты тәсілдер қолданылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Белгілі тарихи фильмдер мен сериалдарды салыстырыңыз.

Фильм/сериал атауы	Бейнеленген кезең	Негізгі кейіпкерлер	Ұлттық жадыдағы рөлі
«Қыз Жібек»	XVII ғ.	Төлеген, Жібек	Ұлттық салт-дәстүрді бейнелеу
«Томирис»	Б.з.д. VI ғ.	Томирис, Кир	Батыр әйел бейнесін

			ұлықтау
«Ұлы дала таңы»	XV ғ. соңы – XVI ғ. басы	Қасым хан	Қазақ хандығы тарихын насихаттау

Тапсырма 2. Фильм кадрын талдау

Нұсқаулық: Таңдалған тарихи фильмнен бір кадрды сипаттап, келесі сұрақтарға жауап беріңіз:

1. Бұл көріністе қандай тарихи оқиға бейнеленген?
2. Қандай көркемдік тәсілдер қолданылған?
3. Ол ұлттық жады тұрғысынан қандай ой салады?

Тапсырма 3. «Деректілік пен көркемдік» салыстыру

Критерий	Дерекке негізделген сипаттама	Көркемдік мақсаттағы өзгеріс
Кейіпкердің әрекеті		
Оқиғаның уақыты мен орны		
Тарихи нәтижесі		

Тапсырма 4. Рөлдік пікірталас

Нұсқаулық: Сынып екі топқа бөлінеді.

- 1-топ: «Тарихи фильмдер – ұлттық сананы қалыптастырады» деген пікірді қорғайды.
 - 2-топ: «Тарихи фильмдер көбіне шындықты бұрмалайды» деген пікірді қорғайды.
- Соңында оқушылар жеке қорытынды жасайды.

Тапсырма 5. Диаграмма құру

Нұсқаулық: Тарихи фильмдердің қоғамға әсерін диаграмма түрінде көрсетіңіз.

- Білімдік әсер
- Тәрбиелік әсер
- Танымдық әсер
- Халықаралық имиджге әсер

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Тарихи фильмдер – халық жадындағы тарихтың көркем айнасы»

Эсседе:

- Тарихи фильмдердің ерекшелігін сипаттаңыз;
- Артықшылықтары мен шектеулерін көрсетіңіз;
- Өз көзқарасыңызды қосыңыз.

Қорытынды сұрақ

Тарихи фильмдер мен сериалдарды ұлттық жадыны сақтаудың құралы ретінде

қолдану қаншалықты тиімді деп ойлайсыз?				
Сабактың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабак соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. □ Жаттығу: «Ойдың ізімен» Мақсаты: Тақырыпты түсіну жолын өз бетінше құрастыру және ойды тұжырымдай білуге дағдыландыру. Өтуі: 1. Сабак басында оқушы үш сөйлем құрылымын алады: — «Мен білгім келетіні: ...» — «Менің байқағаным : ...» — «Мен түсінгенім: ...» 2. Алдымен — қызықтырған сұрағын жазады. 3. Сабак кезінде — жауап	 — «Өлшемге сай!» — нақты критерийге сүйене отырып әділ бағалау.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.

		іздеп, ойланады. 4. Соңында — қысқаша қорытынды жасайды. Нәтиже: ◆ Оқушы өз оқуына белсенді қатысады ◆ Ізденіс пен тұжырым жасау қабілеті дамиды ◆ Сұрақ қою мен жауапты байланыстыру машығы қалыптасады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазақ диаспорасы: жады мен байланыс	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар қазақ диаспорасының қалыптасу себептерін түсінеді, шетелдегі қазақтардың ұлттық жадыны сақтаудағы рөлін бағалайды, тарихи-мәдени байланыстарды талдайды, диаспора мен отан арасындағы қарым-қатынастың маңызын айқындайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді.		Түрлі – түсті доптар

	түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. ✓ Ойын: «Дұрыс па, бұрыс па?» Мақсаты: Тыңдай білу, сараптау және шапшаң ойлау қабілетін дамыту. □ Ойын шарты: 1. Мұғалім тақырыпқа сай дұрыс және дұрыс емес мәлімдемелерді оқиды. 2. Егер мәлімет дұрыс болса — оқушылар "Иә!" деп айтады. 3. Қате болса — үнсіз қалады немесе ишарамен көрсетеді (мысалы, басын шайқайды). □ Мысал		
--	--	--	--	--

		(тақырып: жануарлар): • Ит – үй жануары. → Иә! • Балық ұшып жүреді. → (үнсіз) • Мысықтың төрт аяғы бар. → Иә! • Қораз суда жүзеді. → (үнсіз) □ Нәтиже: – Балалар дұрыс ақпаратты ажырата білуге, тыңдауға және тез шешім қабылдауға машықтанады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Қазақ диаспорасының тарихы бірнеше кезеңге бөлінеді. XIX–XX ғасырларда патшалық Ресей мен кейінгі кеңестік саясат салдарынан қазақтардың бір бөлігі Қытай, Моңғолия, Өзбекстан, Қырғызстан сияқты көрші елдерге қоныс аударды. 1931–1933 жылдардағы апаршылық және саяси қуғын-сүргін қазақ диаспорасының көбеюіне әкелді.

Бүгінгі таңда қазақтар әлемнің 40-тан астам елінде өмір сүреді. Олардың ең ірілері – Қытай, Моңғолия, Өзбекстан, Ресей, Түркия, Еуропа елдеріндегі қазақтар. Шетелдегі қазақтар ұлттық дәстүрді, тілді, мәдениетті сақтап, отанымен рухани байланысын үзген жоқ.

Тәуелсіздік алғаннан кейін «оралмандар» бағдарламасы арқылы тарихи отанына оралу мүмкіндігі кеңейді. Қазақ диаспорасы – ұлттық жадының бір бөлігі әрі жаһандық байланыстарды нығайтушы фактор.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **себеп-салдар байланысын табу, деректерді салыстыру, кесте толтыру, карта талдау, сұхбат мәтінін**

интерпретациялау, эссе жазу қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – қазақ диаспорасының география картасы, тарихи себептерді жіктеу, куәгер сөзін талдау, отанмен байланыс кестесі, рөлдік тапсырма сияқты әдістер енгізілді.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Қазақ диаспорасының қалыптасу кезеңдерін кестеге енгізіңіз.

Кезең	Себебі	Қай елдерге қоныстанды	Ұлттық жадыдағы рөлі
XIX ғ. соңы	Ресей отарлау саясаты	Қытай, Моңғолия	Дәстүрді сақтау
1930-жылдар	Ашаршылық, қуғын-сүргін	Өзбекстан, Қырғызстан	Қайғы мен төзімділіктің символы
Тәуелсіздік кезеңі	Экономикалық көші-қон, білім, еңбек	Еуропа, АҚШ, Түркия	Жаһандық байланыс, мәдени ықпал

Тапсырма 2. Карта жұмысы

Нұсқаулық: Әлем картасында қазақ диаспорасы көп шоғырланған елдерді белгілеңіз. Әр елдің қасында олардың мәдени өмірінің ерекшелігін қысқаша жазыңыз.

Тапсырма 3. Себеп–салдар диаграммасы

Нұсқаулық: Қазақ диаспорасының қалыптасу себептері мен салдарын диаграммаға түсіріңіз.

- Себептер: ашаршылық, қуғын-сүргін, саяси қысым, жаңа мүмкіндік іздеу.
- Салдарлар: диаспораның қалыптасуы, ұлттық дәстүрді сақтау, отанмен байланыс.

Тапсырма 4. Куәгер сөзін интерпретациялау

Берілген үзінді:

«Біз Моңғолияда тұрсақ та, ана тілімізді ұмытпадық. Әр мерекеде домбыра шертін, қазақы дәстүрді сақтадық...»

Сұрақтар:

1. Бұл сөз ұлттық жадыны қалай сипаттайды?
2. Қазақ диаспорасының мәдениетінде нені байқайсыз?
3. Бұл деректің қазіргі ұрпаққа қандай сабақ береді?

Тапсырма 5. Байланыс кестесі

Нұсқаулық: Диаспора мен тарихи отан арасындағы мәдени байланыстарды көрсетіңіз.

Байланыс түрі	Мазмұны	Мысалдар
Білім беру	Қазақстанда оқу мүмкіндігі	«Болашақ» бағдарламасы
Мәдени шаралар	Фестиваль, концерт, әдеби	«Астана – әлем қазақтарының

	кештер	ордасы»
Ақпараттық байланыс	БАҚ, интернет, әлеуметтік желілер	«Отандастар» қорының жұмысы

Тапсырма 6. Рөлдік тапсырма

Нұсқаулық: Сынып екі топқа бөлінеді.

- 1-топ: Қазақ диаспорасының өкілдері ретінде өздерін елден тыс жердегі өмірді сипаттайды.
 - 2-топ: Қазақстандағы отандастар ретінде олармен байланыс орнатудың жолдарын ұсынады.
- Соңында ортақ пікір айтылады.

Тапсырма 7. Шағын эссе

Тақырып: «Қазақ диаспорасы – ұлттық жадының жаһандық айнасы»

Эсседе:

- Диаспораның қалыптасу тарихы;
- Ұлттық жадыны сақтаудағы орны;
- Қазақстанмен байланысының маңызы.

Қорытынды сұрақ

Қазақ диаспорасының тарихын білу ұлттық жады мен қазіргі жаһандық көзқарас үшін қандай рөл атқарады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Ойын: «Шеңбердегі сауал» Мақсаты: Ойды тез жинақтау, сауатты жауап беру және топпен өзара әрекеттесу дағдыларын дамыту. Өту тәртібі: 1. Сынып 3–5 адамнан тұратын	 – Екі жақсы нәрсе айт, бір жақсарту ұсыныс қос.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	---	---	---

		топтарға бөлінеді. 2. Мұғалім тақырыпты атайды. Топтар 2 минут ішінде бірекі сұрақ дайындайды. 3. Әр топ кезекпен сұрақ қойып, келесі топ жауап береді (20–30 секунд ішінде). 4. Дұрыс жауапқа — ұпай. Толық, нақты жауап үшін қосымша балл беріледі. 5. Барлық топтар өз кезегінде белсенді қатысады. □ Нәтиже: – Оқушылар ойлау шапшаңдығын дамытады – Топтық жұмыспен пікір алмасу дағдылары артады – Тыңдай білу және нақты жауап беру машықтары қалыптасады.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тарихи әділеттілік – ұлт бірлігіне жол	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар тарихи әділеттілік ұғымының мәнін түсінеді, өткендегі саяси қуғын-сүргін, ашаршылық, депортация сияқты оқиғалардың ұлттық жадыдағы орнын талдайды, тарихи әділеттілікті қалпына келтіру шараларының маңызын бағалайды және олардың ұлт бірлігіне ықпалын пайымдайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Ойын: «Сұрақ қорабы» Мақсаты: Еркін		Түрлі – түсті доптар

	жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	ой айту, өзара қарым-қатынас орнату және қызығушылықты ояту. Ойын тәртібі: – Сыныпта ортақ қорап қойылады. – Оқушылар сабақ барысында сол тақырыпқа қатысты сұрақтарын жазып, ішіне салады. – Кейін бір сұрақ кездейсоқ таңдалып оқылады, ал басқа оқушы жауап береді. – Бірнеше сұрақ талқыланып, ойын жалғасады. □ Нәтиже: – Балалар еркін ойлауға дағдыланады – Сұрақ қою және жауап беру белсенділігі артады – Тыңдау және өз пікірін білдіру қабілеті дамиды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст				

Қазақстан тарихында XX ғасырда орын алған ауыр кезеңдер – ашаршылық, саяси қуғын-сүргін, сталиндік депортациялар – халық жадында өшпес із қалдырды. Ұзақ уақыт бойы бұл тақырыптар жабық күйде болды, ал тәуелсіздік жылдарында тарихи әділеттілікті қалпына келтіру үрдісі басталды. 1997 жыл – саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу жылы деп жарияланды. 31 мамыр – ашаршылық және қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні ретінде белгіленді. Архивтер ашылып, көптеген жазықсыз жапа шеккен тұлғалардың есімі ақталды. Бұл – тарихи әділеттілікті қалпына келтірудің басты қадамдары. Осылайша, өткеннің қателігін мойындау мен әділеттілікті қалпына келтіру – ұлттық жарасым мен бірлікті нығайтудың маңызды негізіне айналды.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **себеп-салдарды анықтау, деректерді жүйелеу, кесте толтыру, тарихи құбылысты бағалау, пікірталас, шығармашылық талдау** қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **тарихи оқиғаларды әділеттілік тұрғысынан талдау, кестелік сәйкестендіру, рөлдік модельдеу, құндылықтарды бағалау** сияқты тапсырмалар ұсынылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Тарихи әділеттілікті қажет еткен оқиғаларды кестеге енгізіңіз.

Тарихи оқиға	Қысқаша сипаттама	Тарихи әділеттілік шаралары	Ұлт бірлігіне ықпалы
1931–1933 ашаршылық	Халықтың жаппай қырылуы	Зерттеу, еске алу күнін белгілеу	Ортақ қасірет арқылы сабақ алу
1937–1938 қуғын-сүргін	Мыңдаған жазықсыз жапа шекті	Ақтау, архив деректерін жариялау	Құрбандарды еске алу арқылы бірлік
Депортациялар	Этностардың күштеп көшуі	Қайта бағалау, тарихи баға беру	Толеранттылық пен келісімді арттыру

Тапсырма 2. Сәйкестендіру

Нұсқаулық: Төмендегі ұғымдарды сәйкестендіріңіз.

Ұғым	Мағынасы
Тарихи әділеттілік	Өткендегі қателіктерді мойындау
Ақтау	Жазықсыз айыпталғандарды аршу
Ұжымдық жады	Халықтың тарихи естеліктер жиынтығы
Ұлт бірлігі	Ортақ құндылықтар негізінде ынтымақ

Тапсырма 3. Себеп–салдар тізбегі

Нұсқаулық: «Қуғын-сүргін – әділетсіздік – тарихи ақтау – ұлттық бірлік»

сызбасын толықтырыңыз.

Тапсырма 4. Рөлдік модельдеу

Нұсқаулық: Сынып үш топқа бөлінеді.

- 1-топ – тарихшылар: тарихи әділеттілікке ғылыми баға береді.
- 2-топ – қоғам белсенділері: әділеттілікті қалпына келтіру жолдарын ұсынады.
- 3-топ – жастар: тарихи әділеттілік ұлт бірлігіне қалай әсер ететінін сипаттайды.

Тапсырма 5. Пікірталас

Тақырып: «Өткенді ұмытпай, әділетті бағалау – болашақ бірліктің кепілі».

- Бір топ: бұл – ұлттың тұтастығы үшін міндетті шарт.
- Екінші топ: болашаққа қарау үшін өткенді қайта қазбалау қажет емес.

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Тарихи әділеттілік – ұлт бірлігінің негізі»

Эсседе:

- Тарихи әділетсіздіктің мысалын көрсетіңіз;
- Әділеттілікті қалпына келтіру шараларын сипаттаңыз;
- Ұлт бірлігі үшін маңызын бағалаңыз.

Қорытынды сұрақ

Тарихи әділеттілікті қалпына келтіру қазіргі қоғамдағы ұлт бірлігін нығайтуда қандай рөл атқарады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. қолдануға болатынын жазады. REFLECT тәсілі (ой толғау кезеңі) Мақсаты: Тақырыпты саналы меңгеру, жеке ой	 – Көңіл-күйің мен түсінгеніңді стикермен білдір!	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	---	---	---

		қалыптастыру және білімді өмірмен байланыстыра білу. □ Құрылымы: • R – Еске түсір: Бұрыннан не білетінін жаз. • E – Зертте: Жаңа мәліметті қарап, маңыздысын анықта. • F – Негізгі ой: Тақырыптағы басты мәнді бөліп ал. • L – Үйренгені м: Не жаңа нәрсе үйрендің – сипаттап жаз. • E – Түсіндір: Мазмұнды өз сөзіңмен баянда. • C – Байланыстыр: Өмірмен, пәнмен немесе жеке тәжірибемен байланысы		
--	--	--	--	--

		н көрсет. • Т – Қолдан: Бұл білімді нақты қай жерде пайдалана аласың – жаз. ☒ Нәтиже: Оқушы өз ойын терең талдай алады, жаңа білімді өмірде қолдану жолын көреді және оқу тәжірибесін мағыналы етеді.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Менің отбасымның тарихы – ел тарихының бөлшегі	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар өз отбасының тарихын ұлттық тарихпен байланыстыра біледі, ата-бабаларының өмір жолын зерттеу арқылы тарихи жадының маңызын түсінеді, шағын генеалогиялық талдау жасайды және отбасылық тарихты ұлттық бірегейліктің бір бөлігі ретінде бағалайды.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде		Түрлі – түсті доптар

	сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Ойын: «Білім жолы» Мақсаты: Өткен материалды қайталап, танымдық белсенділік пен шапшаң ойлауды дамыту. Ойын барысы: 1. Оқушылар жеке немесе топпен жарысады. 2. Сыныпта алға жылжу бағыты белгіленеді (мысалы, сызықтар, орындар немесе парталар бойынша). 3. Мұғалім сұрақ қояды — дұрыс жауап		
--	---	--	--	--

		берген оқушы/топ алға бір қадам жылжиды. 4. Қате жауап — орнында қалады немесе артқа шегінеді (шартқа байланысты) . ⚠ Қосымша элементтер: – Кедергі аймағы: Қиын тапсырма немесе ерекше сұрақ. Дұрыс жауап – 2 қадам алға, қате – 1 қадам артқа. – Бонус нүктесі: Қызықты тапсырма (мақал, жұмбақ, әңгімелеу). Сәтті орындаса – қосымша қадам. 🏆 Нәтиже: – Балалар бәсекелесе отырып, бір- бірімен серіктесіп жұмыс істеуді үйренеді. – Материал ойын арқылы есте жақсы сақталады. – Жылдам ойлау, жауап беру және назар аудару дағдылары артады.		
--	--	---	--	--

Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
-----------------	---	---	--	--

Тарихи контекст

Әр отбасының тарихы – халық тарихының құрамдас бөлігі. Қазақ қоғамында шежіре айту дәстүрі ата-бабаның тегін білу, ұрпақ сабақтастығын сақтау арқылы ұжымдық жадты қалыптастырды. Кеңестік дәуірде жеке әулеттердің тарихы көбіне ескерусіз қалса, тәуелсіздік кезеңінде отбасы тарихына қызығушылық артып, тарихи-генеалогиялық зерттеулерге жол ашылды.

Бүгінгі күні отбасы шежіресін зерттеу – тек жеке әулеттің тарихын тану ғана емес, жалпыұлттық тарихтың маңызды дереккөзі болып отыр. Бұл тәсіл жастарға тарихты жеке тәжірибемен ұштастыра отырып қабылдауға мүмкіндік береді.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың **отбасылық тарихты зерттеу, деректерді жинақтау, кесте толтыру, диаграмма жасау, сұхбат алу, эссе жазу** қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – **генеалогиялық кесте құру, әулеттік тарих картасы, отбасылық жәдігерді сипаттау, сұхбаттан үзінді интерпретациялау** сияқты әдістер қолданылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Өз отбасыңыздың кемінде үш буын өкілін көрсетіп, қысқаша мәлімет енгізіңіз.

Ата-баба есімі	Туған жылы, жері	Қызметі/өмір жолы	Ел тарихымен байланысы
----------------	------------------	-------------------	------------------------

Тапсырма 2. Генограмма құру

Нұсқаулық: Өз әулетіңіздің шағын «генеалогиялық ағашын» сызыңыз. Кемінде үш ұрпақ өкілдерін көрсетіңіз.

Тапсырма 3. Жәдігерді сипаттау

Нұсқаулық: Отбасыңызда сақталған бір жәдігерді (кітап, сурет, қолөнер бұйымы, хат) сипаттап жазыңыз.

- Оның тарихы қандай?
- Ол ел тарихымен қалай байланысты?

Тапсырма 4. Сұхбат интерпретациясы

Берілген үзінді:

«Біздің атамыз соғысқа қатысып, елге аман оралған. Ол өз балаларына

еңбекқорлық пен отансүйгіштікке тәрбиеледі...»

Сұрақтар:

1. Бұл естеліктен қандай тарихи кезең байқалады?
2. Ұлттық жады тұрғысынан мұндай сөздер қандай рөл атқарады?

Тапсырма 5. Салыстыру

Нұсқаулық: Өзіңіздің әулет тарихыңыздағы оқиғаны жалпыұлттық тарихтағы кезеңмен салыстырыңыз.

Әулет тарихындағы оқиға	Ел тарихындағы кезең	Байланысы

Тапсырма 6. Шығармашылық тапсырма

Нұсқаулық: «Менің отбасым – ел тарихының бір бөлшегі» тақырыбында шағын әңгіме немесе эссе жазыңыз.

Жоспар:

- Отбасы тарихының қысқаша мазмұны
- Ел тарихымен байланысы
- Ұрпақ үшін тағылымы

Қорытынды сұрақ

Отбасы тарихын зерттеу арқылы ұлттық жадыны сақтаудың қандай жолдарын көруге болады?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Ойын: «Көңіл күй смайлигі» Мақсаты: Сабақ соңында оқушының эмоционалдық жай-күйін анықтап, рефлексия жасау дағдысын дамыту. □ Оту жолы: 1. Мұғалім	 – Жасыл – түсіндім, Сары – көмектесу керек, Қызыл – түсінбедім	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	---	--	---	---

		түрлі көңіл күйді білдіретін смайликтерді көрсетеді. 2. Сабақ аяқталған кезде оқушылар өзіне сай смайлик таңдайды. 3. Таңдау себептерін бір сөзбен немесе қысқа сөйлеммен жазады. 4. Қаласа, бірнеше оқушы өз ойымен бөліседі. ✓ Нәтиже: – Балалар сезімін ашық білдіруге үйренеді – Мұғалім оқушылардың ішкі қабылдауын жақсы түсінеді – Сабақтың эмоционалдық деңгейі бағаланады.		
--	--	--	--	--

Бөлім			
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	

Сабақтың тақырыбы	Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар қазақ тарихындағы әлемдік деңгейде танылған тұлғалардың өмірі мен еңбектерін біледі, олардың жаһандық тарихтағы орнын бағалайды, ұлттық жадыдағы рөлін түсінеді және тарихи деректер негізінде заманауи көзқарас қалыптастырады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді. Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. □ Тыныштықтағы бірлік Мақсаты: Топтық келісімді ыммен орнату, назар мен топ ішіндегі үндестікті арттыру.		Түрлі – түсті доптар

		Қалай өтеді: – Оқушылар 4–5 адамнан шағын топ болып шеңбер түзеді. – Әркім жұдырығын түйіп, қолын алға созады. – Белгі берілген сәтте бәрі бір уақытта 1-ден 5-ке дейін саусақ көрсетеді. – Тапсырма – сөзсіз келісіп, бірдей санды көрсетуге тырысу. Нәтиже: – Оқушылар ой үндестігін сезінеді – Ым-ишара арқылы түсінісуге жаттығады – Топпен үндес әрекет жасауға дағдыланады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		
Тарихи контекст Қазақ халқының тарихында әлемдік деңгейде танылған көптеген тұлғалар бар. Мысалы, әл-Фараби – Шығыстың ұлы ойшылы, оның еңбектері әлем философиясының дамуына ықпал етті. Абылай хан – XVIII ғасырда қазақ				

мемлекеттілігін нығайтып, халықаралық аренада мәмілегерлік шеберлік көрсетті. Шоқан Уәлиханов – шығыстанушы, ғалым, Ресей ғылым академиясына танылған жас зерттеуші. Әлихан Бөкейхан – Алаш қозғалысының жетекшісі, қазақ мемлекеттілігінің жаңғыруына үлес қосқан қайраткер.

Қазіргі дәуірде де қазақтан шыққан тұлғалар әлемдік спортта, ғылымда, мәдениетте танылып жүр: О. Сүлейменов, Д. Қонаев, Г. Головкин, Д.

Нұрпейісова сынды қайраткерлер ұлттық тарихты жаһандық деңгейге шығарған бейнелер.

Ұлттық жадыда сақталған осындай тұлғалар – Қазақстанды әлемге танытушы әрі жаһандық тарихтың бір бөлшегі.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың тарихи деректерді талдау, кесте толтыру, салыстыру, мәтіннен аргумент құру, диаграмма жасау, шығармашылық тапсырма орындау қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – тұлғаларды салалар бойынша жүйелеу, тарихи мәтінді интерпретациялау, «портрет галереясы» құру, себеп-салдар картасы сияқты жаңа тәсілдер қолданылады.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғаларын салалар бойынша жіктеңіз.

Тұлға аты	Саласы	Еңбегі/жетістігі	Жаһандық деңгейдегі орны
Әл-Фараби	Ғылым, философия	Философиялық еңбектері	«Шығыстың Аристотелі»
Абылай хан	Саясат, билік	Қазақ мемлекеттілігін нығайту	Халықаралық дипломатиядағы рөлі
Шоқан Уәлиханов	Ғылым, зерттеу	Шығыстану еңбектері	Ресей және Еуропада мойындалған
Әлихан Бөкейхан	Саясат	Алаш қозғалысының жетекшісі	Ұлттық демократиялық идеяларды қорғау
Геннадий Головкин	Спорт	Әлем чемпионы	Қазақстанды спорт арқылы таныту

Тапсырма 2. Тарихи мәтінді интерпретациялау

Берілген үзінді:

«Әл-Фараби еңбектері тек Шығыста ғана емес, Батыс Еуропада да ғылымның дамуына әсер етті»

Сұрақтар:

1. Бұл дерек тұлғаның жаһандық деңгейдегі ықпалын қалай көрсетеді?
2. Оның ұлттық жадыдағы рөлі қандай?
3. Бүгінгі ұрпақ үшін бұл қандай мәнге ие?

Тапсырма 3. Салыстыру

Нұсқаулық: Қазақ тұлғаларының тарихи дәуірін салыстырыңыз.

Тұлға	Дәуірі	Ерекшелігі
Әл-Фараби	IX–X ғғ.	Орта ғасырдағы ғылым мен мәдениет
Абылай хан	XVIII ғ.	Қазақ мемлекеттілігін нығайту кезеңі
Шоқан Уәлиханов	XIX ғ.	Ғылым мен зерттеу дәуірі
Әлихан Бөкейхан	XX ғ. басы	Ұлттық-демократиялық қозғалыстар

Тапсырма 4. Портрет галереясы

Нұсқаулық: «Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары» атты портрет галереясының сызбасын құрыңыз. Әр тұлға туралы қысқаша дерек енгізіп, олардың ұлттық жадыдағы рөлін көрсетіңіз.

Тапсырма 5. Себеп–салдар картасы

Нұсқаулық: Төмендегіні талдаңыз:

- Себеп: Қазақ тұлғаларының әлемдік деңгейде танылуы
- Салдар: Қазақстанның халықаралық беделі артты, ұлттық тарихтың құндылығы танылды.

Тапсырма 6. Шығармашылық эссе

Тақырып: «Жаһандық тарихтағы қазақ тұлғалары – ұлттық жадының мақтанышы»

Эсседе:

- Бір тұлғаны таңдап, оның жетістігін сипаттаңыз;
- Ұлттық тарихтағы орнын түсіндіріңіз;
- Жаһандық деңгейдегі ықпалын бағалаңыз.

Қорытынды сұрақ

Қазақ тұлғаларын жаһандық деңгейде таныту ұлттық жады мен болашақ ұрпақ үшін қандай маңызға ие?

Сабактың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу.	 – Қанша шапалақ соқсаң – сонша баға деңгейі. Сөзсіз сана Мақсаты:	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен
		 Ортақ пікір		

	Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Мақсаты: Топ ішінде пікір алмасу, талқылау және бір шешімге келу дағдысын дамыту. Қалай ойнайды: Оқушылар 4 адамнан топтарға бөлінеді, әр оқушыға 1-ден 4-ке дейін нөмір беріледі. Мұғалім жалпы сұрақ немесе тапсырма береді. Топ бірге талқылап, ортақ шешімге келеді. Мұғалім кез келген нөмірді атайды (мысалы, «2-нөмірлі оқушылар!») — сол оқушы топтың атынан жауап береді. Нәтиже: ◆ Әр оқушы жауапкершілікпен тыңдайды ◆ Топтық бірлік пен келісім дамиды ◆ Сын	Топ ішінде үндестікпен әрекет ету және өзара түсіністікті дамыту. Өту реті: – 4–5 оқушыдан құралған топ шеңберге жиналады. – Барлығы қолдарын жұмулы күйде алдына созады. – Белгі берілгенде үнсіз түрде барлығы бірдей сандағы саусақты көрсетуге тырысады (1–5 аралығында). – Қандай да бір сөз айтуға, ымдауға немесе келісуге рұқсат етілмейді. Нәтижесі: – Іштей үйлесу мен байқағыштық артады. – Ынтымақтастық пен бейвербалды байланыс қалыптасады.	жұмыс түрлері.
--	---	---	---	-----------------------

		тұрғысынан ойлау қалыптасады	– Топ мүшелерінің бір-біріне деген сенімі нығаяды. Қалауыңыз болса, бұл ойынды "үнсіз келісім" немесе "ойша толқын" деп атауға да болады. Тағы нұсқалар дайындап бере аламын.	
--	--	------------------------------	---	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тарихи код: Мен – Ұлт – Адамзат	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты Оқушылар жеке тұлға, ұлттық бірегейлік және адамзаттық құндылықтардың өзара байланысын түсінеді; тарихи кодтың жеке деңгейден ұлттық және жаһандық деңгейге өту жолдарын талдайды; өз болмысын тарихпен сабақтастыра отырып, ұлттық жадының бір бөлігі ретінде қарастыруға үйренеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Сыныпқа көтеріңкі көңіл-күймен кіріп, мейірімді жүзбен сәлемдесу. Оқушылардың түгел екеніне	Мұғалімнің келуін жылы қабылдап, оқу үдерісіне белсенді түрде қосылуға ниет білдіреді.		Түрлі – түсті доптар

	байыппен көз жеткізіп, барлығының назарын қызығушылықпен сабаққа аудару. Білім әлеміне аттанар алғашқы қадам: Сабақтың мақсаттарын айқындап, оқушыларды ойлануға жетелеу. Сыныпта жағымды әрі сенімді атмосфера қалыптастыру.	Оқушылар қажетті ақпаратты жазып алады және алдағы тапсырмалар мен күтілетін нәтижелерге назар аударады. Жай сөзбен түйін Мақсаты: Сабақ мазмұнын ықшамдап, басты идеяны жеке сөздермен сипаттай білуге дағдыландыру. Өткізу жолы: – Сабақ аяқталған кезде оқушылар өз ойынша бүгінгі материалды сипаттайтын үш сөзді жазады. – Мысалы: «түсінікті», «танымдық», «көмектесті». – Бірнеше оқушы өз сөздерімен бөліседі. – Қайталанған		
--	--	--	--	--

		сөздер бойынша ортақ сөздік бұлт немесе қабырғаға шағын постер жасауға болады. Нәтижесі: – Негізгі ойды тез жинақтау шеберлігі артады. – Сабақтың мазмұны оқушы көзімен бағаланады. – Мұғалімге сабақтың әсерін саралауға мүмкіндік береді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсініп, игеруіне ықпал ететін тиімді орта қалыптастырады.	Сабақ барысында берілген әрекеттерге қатысып, алған түсініктерін іс жүзінде іске асырады.		

Тарихи контекст

Әр адам – өзінің отбасы мен әулетінің, халқының және жалпы адамзат өркениетінің тарихымен тығыз байланысты. Қазақ мәдениетінде «жеті атасын білу» дәстүрі – жеке адамды ұлттық жадыға енгізудің бір жолы.

Ұлттың тарихи коды – тіл, дәстүр, мәдениет, тарихи тәжірибе арқылы ұрпақтан ұрпаққа беріліп, жеке тұлғаның өзін-өзі тануына ықпал етеді. Ал адамзат тарихындағы жалпы құндылықтар – бейбітшілік, әділдік, ізгілік – ұлттық тарихты әлемдік өркениетпен байланыстырады.

Осылайша, тарихи код: «Мен» – жеке тұлға ретінде жадымды сақтаймын, «Ұлт» – ортақ тарихым мен мәдениетімнің айнасы, «Адамзат» – жаһандық деңгейдегі орныққан құндылықтар жүйесі болып қалыптасады.

PISA форматындағы тапсырмалар

Бұл сабақтағы тапсырмалар оқушылардың ойлау қабілетін, деректерді талдау, кесте толтыру, диаграмма жасау, себеп-салдар байланысын орнату, эссе жазу дағдыларын дамытуға бағытталған. Бұрынғы сабақтардан ерекшелігі – үш деңгейлі салыстыру кестесі, «Мен – Ұлт – Адамзат» пирамидасы, құндылықтарды талдау, жеке рефлексиялық тапсырма сияқты әдістер қолданылды.

Тапсырма 1. Кесте толтыру

Нұсқаулық: «Мен – Ұлт – Адамзат» байланысын төмендегі кестеге толтырыңыз.

Деңгей	Негізгі мазмұны	Мысалдар
Мен (Жеке тұлға)	Отбасы, әулет, өмір тәжірибесі	Жеті атасын білу, әке-шеше тарихы
Ұлт	Тіл, дәстүр, мәдениет	Қазақ тілі, Наурыз мерекесі
Адамзат	Жалпы құндылықтар	Бейбітшілік, ғылым жетістіктері

Тапсырма 2. «Пирамида құру»

Нұсқаулық: «Мен – Ұлт – Адамзат» байланысын пирамида түрінде бейнелеңіз.

- Төменгі бөлік: жеке «Мен»
- Орта бөлік: Ұлт
- Жоғарғы бөлік: Адамзат

Тапсырма 3. Себеп–салдар талдауы

Сұрақ: Егер жеке тұлға өз халқының тарихын білмесе, ұлттық және жаһандық деңгейде қандай салдарлар туындауы мүмкін?

Оқушылар себебі мен салдарын сызбамен көрсетеді.

Тапсырма 4. Құндылықтарды сәйкестендіру

Құндылықтар	Деңгейі
Бейбітшілік	Адамзаттық
Салт-дәстүр	Ұлттық
Отбасылық естелік	Жеке тұлғалық
Ғылым мен өнер	Адамзаттық
Ана тілі	Ұлттық

Тапсырма 5. Рефлексиялық тапсырма

Нұсқаулық: «Менің жеке тарихым ұлттық және адамзаттық тарихпен қалай байланысады?» тақырыбында қысқа әңгіме жазыңыз.

Тапсырма 6. Шағын эссе

Тақырып: «Тарихи код – Меннен басталып, Адамзатқа ұласады»

Эсседе:

- Жеке тарих пен ұлттық тарихтың байланысы
- Ұлттық код пен жаһандық құндылықтар арақатынасы
- Өз көзқарасыңызды дәлелдеу

Қорытынды сұрақ

«Мен – Ұлт – Адамзат» байланысын түсіну ұлттық жадыны сақтауда және жаһандық көзқарас қалыптастыруда қандай маңызға ие?

Сабақтың аяғы	Оқушылардың өз оқу нәтижелерін саралап, жетістіктері мен кемшіліктерін аңғаруға мүмкіндік беретін жұмыстарды ұйымдастыру. Сабақ соңында түсінікті тереңдету үшін ой бөлісуге мүмкіндік беретін орта ұйымдастыру.	Әр оқушының оқу барысындағы ілгерілеуін өздігінен бағалап, нәтижелерін зерделеу. Сұрақ-жауап тізбегі Мақсаты: Өзара әрекеттесу, белсенді тыңдау және тақырыпты түсіну деңгейін арттыру. Қалай ойнайды: Бір оқушы тақырыпқа байланысты сұрақ қояды. Басқа оқушы сол сұраққа жауап береді және келесі сұрағын өзі қояды. Тізбек осылай жалғасып, барлық	 – Командалық жұмыс, бірге жетістікке жету.	Оқушылардың оқу барысында қол жеткізген нәтижелерін байқауға және бағалауға арналған түрлі амалдар мен жұмыс түрлері.
---------------	--	--	---	--

		оқушылар қатысады. Нәтиже: Оқушылар бір-бірін тыңдауға, сұрақ қоюға және жауап беруге үйренеді Белсенділік пен зейін артады Тақырыпты жан-жақты талқылауға мүмкіндік береді		
--	--	---	--	--

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Абдрахманова, А. Ш. **Қазақ тіліндегі шешендік өнер.** // Оқу құралы, «Атамұра» баспасы, 2020. – 220 б.
2. Қойгелдиев, М. К. **Алаш қозғалысы.** – Алматы: «Санат», 2004. – 304 б.
3. Жұқып, Б. **Ұлттық идея және БАҚ.** – Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 256 б.
4. Әбдіжәлел, Б. **Қазақстан тарихы: халықтық жады және тарихи сана.** – Нұр-Сұлтан: «Фолиант», 2021. – 280 б.
5. Нысанбаев, Ә. **Қазақ менталитеті және өркениеттік ойлау.** – Алматы: «Ғылым», 2012. – 248 б.
6. Тоқтабай, Ә. **Қазақ шежіресі және тарихи жады.** – Алматы: «Қазығұрт», 2017. – 192 б.
7. Көмеков, Б.Е. **Ежелгі Қазақстан тарихы және жазба деректер.** – Алматы: «Арыс», 2010. – 200 б.
8. Мұқаметқалиұлы, Қ. **Қазақстан тарихы және деректану.** – Алматы: «Мектеп», 2019. – 214 б.
9. Қозыбаев, М. **Тарих зердесі.** – Алматы: «Ғылым», 1998. – 368 б.
10. Бәйменов, Б. **Мемлекет және ұлт: өткені мен бүгіні.** – Астана: «Ел-шежіре», 2015. – 210 б.

11. Айталы, А. **Ұлттық мүдде және руханият.** – Алматы: «Өнер», 2011. – 180 б.
12. Қалмырзаев, Ш. **Тарих және ұлттық жады мәселелері.** – Алматы: «Дарын», 2020. – 190 б.
13. Әміреқұлов, С. **Тарихи тұлғалар әлемі.** – Алматы: «Раритет», 2016. – 208 б.
14. Қалмырзаев, С. **Тарих және бүгінгі ұрпақ.** – Алматы: «Дәуір», 2017. – 230 б.
15. Әмірзақов, Т. **Тәуелсіз Қазақстан тарихы (1991–2021).** – Нұр-Сұлтан: «Фолиант», 2021. – 260 б.
16. Қадыржанова, С. **Мәдени мұра: ұлт жадысының өзегі.** – Алматы: «Алатау», 2013. – 176 б.
17. Алпысбаев, Ж. **Қазақ тарихының философиялық негіздері.** – Алматы: Қазақ университеті, 2010. – 220 б.
18. Әбдірасылов, Е. **Қазақ халқының дүниетанымы және тарихи тәжірибесі.** – Алматы: «Аруна», 2016. – 204 б.
19. Тұрсынов, Х. **Қазақ киносындағы тарихи сана.** – Алматы: «Қазақ университеті», 2018. – 168 б.
20. Шаяхметов, Н. **Ұлттық символдар және тарихи жады.** – Астана: «Елорда», 2014. – 198 б.
21. Ахметов, Қ. **Қазақстан тарихы: оқиғалар мен тұлғалар шежіресі.** – Алматы: «Арда», 2020. – 260 б.
22. Еркебаев, Ә. **Қазақ қоғамы және тарихи жады ұғымы.** – Алматы: «Зият Пресс», 2022. – 150 б.
23. Ибрашев, А. **Ұлттың рухани жаңғыруы және тарихи сабақтастық.** – Нұр-Сұлтан: «ҚазҰУ баспасы», 2019. – 184 б.
24. Әлтаев, Ж. **Рухани жаңғыру: ұлттық сана және құндылықтар.** – Алматы: «Атамұра», 2018. – 172 б.
25. Айтмырзаев, Б. **Қазақ қоғамындағы тарихи жадыны жаңғырту жолдары.** – Шымкент: «Оқулық», 2021. – 200 б.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ӨРКЕНИЕТ» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «ӨРКЕНИЕТ»**

Электрондық почта: kabinet-2020@mail.ru
Байланыс телефоны: 87768438855